

Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU23

En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ny socialtjänstlag och till ändringar i andra lagar till följd av den nya socialtjänstlagen, dock med en komplettering och några redaktionella anpassningar.

Den nya regleringen innebär att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen. Förslagen syftar till att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

I propositionen föreslås bl.a. att det av de övergripande målen för socialtjänsten ska framgå att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig, att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde och att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen. Propositionen innehåller även förslag om att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet.

För att socialtjänsten ska kunna nå fler på ett enklare sätt och i ett tidigare skede föreslås även att socialnämnden ska få befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning. Det föreslås även att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Därutöver föreslås en uppgiftsskyldighet som innebär att socialnämnden kan begära uppgifter från utförare inom socialtjänsten för bl.a. kvalitetssäkring och uppföljning.

För att stärka barns rättigheter omformuleras vissa bestämmelser i enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Propositionen innehåller också förslag och bedömningar som bl.a. medför att orosanmälningar om barn blir sökbara.

Det görs också en övergripande språklig och redaktionell modernisering av socialtjänstlagen för att lagen ska bli mer överskådlig och lättare att tillämpa.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.
Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.
I betänkandet finns 29 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Cirka 40 yrkanden i följdmotioner.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	12
Ärendet och dess beredning.....	12
Propositionens huvudsakliga innehåll	12
Utskottets överväganden.....	14
Inledning.....	14
Regeringens lagförslag	14
Utskottets ställningstagande.....	19
Ansaret för uppgifter inom socialtjänsten.....	21
Utskottets ställningstagande.....	22
Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten	23
Utskottets ställningstagande.....	26
Förebyggande arbete	27
Utskottets ställningstagande.....	35
Insatser till enskilda.....	37
Utskottets ställningstagande.....	43
Skyddat boende	44
Utskottets ställningstagande.....	48
Barn och unga.....	49
Utskottets ställningstagande.....	59
Övriga frågor.....	61
Utskottets ställningstagande.....	67
Författningskommentar	70
Reservationer	73
1. Ansaret för uppgifter inom socialtjänsten, punkt 2 (V)	73
2. Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten, punkt 3 (V)	73
3. Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten, punkt 3 (MP)	74
4. Samverkan med andra aktörer, punkt 4 (MP).....	75
5. Arbete med frivillig återvandring, punkt 5 (V, C, MP)	75
6. Kunskap om förhållandena inom kommunen, punkt 6 (MP).....	76
7. Samhällsplanering, punkt 7 (V).....	77
8. Samhällsplanering, punkt 7 (MP)	77
9. Brottsförebyggande arbete, punkt 8 (V)	78
10. Brottsförebyggande arbete, punkt 8 (MP)	79
11. Insatser utan individuell behovsprövning, punkt 9 (MP).....	79
12. Insatser för ekonomiska behov, punkt 10 (C).....	80
13. Insatser för ekonomiska behov, punkt 10 (MP).....	80
14. Samordnad individuell plan, punkt 11 (MP).....	81
15. Skyddat boende utan individuell behovsprövning, punkt 12 (MP).....	81
16. Privata aktörer och finansiering, punkt 13 (S)	82
17. Privata aktörer och finansiering, punkt 13 (MP)	83
18. Barns rättigheter, punkt 14 (MP)	83
19. Processbehörighet, punkt 15 (C).....	84
20. Processbehörighet, punkt 15 (MP)	85
21. Anmälan om oro för ett barn, punkt 16 (V)	85
22. Insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke, punkt 17 (C).....	86
23. Uppföljning av ett barns situation, punkt 18 (S, C)	87
24. Gallring, punkt 19 (C)	87

25. Beredskapsfrågor, punkt 20 (V)88

26. Särskild avgift, punkt 21 (MP)88

27. Uppföljning av reformen, punkt 22 (V)89

28. Ekonomiska konsekvenser, punkt 23 (V)90

29. Ekonomiska konsekvenser, punkt 23 (MP)90

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag92

 Propositionen92

 Följdmotionerna95

 Motion från allmänna motionstiden 2024/2599

Bilaga 2

Regeringens lagförslag100

Bilaga 3

Utskottets lagförslag249

Bilaga 4

Civilutskottets yttrande 2024/25:CU4y253

Bilaga 5

Utbildningsutskottets yttrande 2024/25:UbU6y260

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen

a) antar regeringens förslag till

1. socialtjänstlag med den ändringen

- att 17 kap. 8 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,
- att orden ”första stycket” ska införas i 29 kap. 2 § 3 mellan ”26 kap.

1 §” och ”2”,

- att orden ”första stycket” ska införas i 29 kap. 2 § 4 mellan ”26 kap.

1 §” och ”2”,

– att 33 kap. 2–4 och 6 §§ ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,

- att 35 kap. 2 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,

– att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,

2. lag om ändring i rättegångsbalken,

3. lag om ändring i föräldrabalken,

4. lag om ändring i brottsbalken,

5. lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,

6. lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160),

7. lag om ändring i polislagen (1984:387),

8. lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125),

9. lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

10. lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,

11. lag om ändring i lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar,

12. lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481),

13. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,

14. lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning,

15. lag om ändring i lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.,

16. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade med den ändringen

- att orden ”första stycket” ska införas i 16 d § första stycket 2 mellan ”26 kap. 1 §” och ”2 socialtjänstlagen”,

- att orden ”första stycket” ska införas i 16 d § första stycket 3 mellan ”26 kap. 1 §” och ”2 socialtjänstlagen”,

17. lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. med den ändringen att 3 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3,

18. lag om ändring i lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner,

19. lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling,

20. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

21. lag om ändring i lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall,

22. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),

23. lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet,

24. lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten,

25. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,

26. lag om ändring i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet,

27. lag om ändring i smittskyddslagen (2004:168),

28. lag om ändring i lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade,

29. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),

30. lag om ändring i lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner, regioner, kommunalförbund och samordningsförbund,

31. lag om ändring i lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen,

32. lag om ändring i lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap,

33. lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn,

34. lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott,

35. lag om ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter,

36. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),

37. lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk,

38. lag om ändring i fängelselagen (2010:610),

39. lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659),

40. lag om ändring i skollagen (2010:800),

41. lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800),

42. lag om ändring i alkohollagen (2010:1622),

43. lag om ändring i lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention,

44. lag om ändring i lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall,

45. lag om ändring i skuldsaneringslagen (2016:675),

46. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) med den ändringen att orden ”första stycket” ska införas i 12 kap. 1 § mellan ”26 kap. 1 §” och ”2 socialtjänstlagen”,

47. lag om ändring i lagen (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter,

48. lag om ändring i lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården,

49. lag om ändring i lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård med den ändringen att orden ”första stycket” ska införas i 5 kap. 2 § andra stycket mellan ”26 kap. 1 §” och ”2 socialtjänstlagen”,

50. lag om ändring i kommunallagen (2017:725),

51. lag om ändring i lagen (2018:9) om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige,

52. lag om ändring i lagen (2018:162) om statlig ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall,

53. lag om ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag,

54. lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende med den ändringen att orden ”första stycket” ska införas i 1 § första stycket mellan ”26 kap. 1 §” och ”1 socialtjänstlagen”,

55. lag om ändring i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service,

56. lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning,

57. lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning,

58. lag om ändring i lagen (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter,

59. lag om ändring i lagen (2021:530) om informationssamtal,

60. lag om ändring i lagen (2022:913) om sammanhållna vård- och omsorgsdokumentation,

61. lag om ändring i lagen (2022:948) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen,

62. lag om ändring i lagen (2023:704) om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post,

63. lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende,

64. lag om ändring i lagen (2024:246) om ändring i lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation,

65. lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring,

66. lag om ändring i lagen (2024:515) om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,

67. lag om ändring i lagen (2024:562) om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

b) godtar det som utskottet anför om regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 102 kap. 20 § och antar regeringens förslag i övrigt.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:89 punkterna 1–4, 5.1 och 6–68.

Ansvar för uppgifter inom socialtjänsten

2. Ansvar för uppgifter inom socialtjänsten

Riksdagen avslår motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 1 (V)

Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten

3. Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8 och

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 1, 6 och 14.

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (MP)

Förebyggande arbete

4. Samverkan med andra aktörer

Riksdagen avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 15.

Reservation 4 (MP)

5. Arbete med frivillig återvandring

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 11 och

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 5 (V, C, MP)

6. Kunskap om förhållandena inom kommunen

Riksdagen avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 10.

Reservation 6 (MP)

7. Samhällsplanering

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (MP)

8. Brottsförebyggande arbete

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4 och

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 7 och 8.

Reservation 9 (V)

Reservation 10 (MP)

Insatser till enskilda

9. Insatser utan individuell behovsprövning

Riksdagen avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 16 och 17.

Reservation 11 (MP)

10. Insatser för ekonomiska behov

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 5 och

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 6.

Reservation 12 (C)

Reservation 13 (MP)

11. Samordnad individuell plan

Riksdagen avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 21.

Reservation 14 (MP)

Skyddat boende

12. Skyddat boende utan individuell behovsprövning

Riksdagen avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 13.

Reservation 15 (MP)

13. Privata aktörer och finansiering

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 84 och

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 12, 19 och 20.

Reservation 16 (S)

Reservation 17 (MP)

*Barn och unga***14. Barns rättigheter**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 2–4.

*Reservation 18 (MP)***15. Processbehörighet**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 22 och

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 3.

*Reservation 19 (C)**Reservation 20 (MP)***16. Anmälan om oro för ett barn**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6.

*Reservation 21 (V)***17. Insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 4.

*Reservation 22 (C)***18. Uppföljning av ett barns situation**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3326 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 5.

*Reservation 23 (S, C)**Övriga frågor***19. Gallring**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2.

*Reservation 24 (C)***20. Beredskapsfrågor**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 9.

*Reservation 25 (V)***21. Särskild avgift**

Riksdagen avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 23.

Reservation 26 (MP)

22. Uppföljning av reformen

Riksdagen avslår motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 5 och 7.

Reservation 27 (V)

23. Ekonomiska konsekvenser

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 18.

Reservation 28 (V)

Reservation 29 (MP)

Stockholm den 13 maj 2025

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Jessica Stegrud (SD), Karin Sundin (S), Mikael Dahlgvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Leonid Yurkovskiy (SD), Malin Höglund (M), Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Lina Nordquist (L), Christian Lindefjärd (SD), Agneta Nilsson (S), Thomas Ragnarsson (M) och Dzenan Cisić (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter och ca 40 yrkanden i följdmotioner samt en motion från den allmänna motionstiden 2024/25. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2 och utskottets lagförslag finns i bilaga 3.

I propositionen finns en redogörelse för ärendet och dess beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Socialutskottet har överlämnat den formella behandlingen av en del av ett lagförslag till socialförsäkringsutskottet, nämligen förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 102 kap. 20 §. Denna paragraf är även föremål för ändringsförslag i proposition 2024/25:111 Indragna eller minskade socialförsäkringsförmåner för den som undanhåller sig verkställighet av häktning eller frihetsberövande påföljd som bereds av socialförsäkringsutskottet och som riksdagen avses besluta om senare under våren 2025. Överlämnandet har gjorts för att uppnå en lagteknisk samordning av lagförslagen. Socialutskottet har dock svarat för den sakliga behandlingen av paragrafen.

Socialutskottet har gett civilutskottet och utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionerna i de delar som berör utskottens beredningsområden. Yttrandena finns i bilagorna 4 och 5.

I ärendet har utskottet tagit emot en skrivelse från Sveriges Kommuner och Regioner (dnr 1399-2024/25).

Den 3 april 2025 informerade tjänstemän från Socialdepartementet om övergångsbestämmelse samt lagtekniska frågor i nya socialtjänstlagen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till en ny socialtjänstlag som ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen. Förslagen syftar till att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

I propositionen föreslås bl.a. att det av de övergripande målen för socialtjänsten ska framgå att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig, att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde och att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen. Propositionen innehåller även förslag om att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet.

För att socialtjänsten ska kunna nå fler på ett enklare sätt och i ett tidigare skede föreslås även att socialnämnden ska få befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning. Det föreslås även att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Därutöver föreslås en uppgiftsskyldighet som innebär att socialnämnden kan begära uppgifter från utförare inom socialtjänsten för bl.a. kvalitetssäkring och uppföljning.

För att stärka barns rättigheter omformuleras vissa bestämmelser i enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Propositionen innehåller också förslag och bedömningar som bl.a. medför att orosanmälningar om barn blir sökbara.

Det görs också en övergripande språklig och redaktionell modernisering av socialtjänstlagen för att lagen ska bli mer överskådlig och lättare att tillämpa.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och redovisning av ett tillkännagivande om sökbara orosanmälningar. Därefter behandlas motioner som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen. I betänkandet finns också en författningskommentar.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till socialtjänstlag och ändringar i andra lagar till följd av den nya socialtjänstlagen, dock med en komplettering och några redaktionella anpassningar. Riksdagen godtar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 102 kap. 20 §. Den nya regleringen innebär att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen. Förslagen syftar till att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

Propositionen

En ny socialtjänstlag

I propositionen föreslår regeringen att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen. Nästan alla bestämmelser i den nuvarande lagen ska föras över till den nya lagen, efter redaktionell och språklig omarbetning. Lagen ska följa en ny struktur som bl.a. tydliggör vikten av en helhetssyn och inriktningen på personers individuella behov och förutsättningar i stället för deras grupptillhörighet. För att skapa en ökad jämlikhet mellan grupper och samtidigt minska lagens detaljeringsgrad ska vissa bestämmelser som i dag enbart gäller för särskilda grupper gälla alla. Lagen ska vara indelad dels i avdelningar, dels i kapitel med löpande paragrafnumrering inom varje kapitel samt innehålla underrubriker. Regeringen gör bedömningen att den nya lagen bör i största möjliga mån utformas som en målinriktad ramlag.

Socialtjänstens mål

Regeringen föreslår att nuvarande målbestämmelser som innebär att socialtjänsten, med utgångspunkt i demokrati och solidaritet, ska främja enskildas

ekonomiska och sociala trygghet, jämlika levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrade i sak. Socialtjänsten ska därutöver även främja enskildas jämställda levnadsvillkor. Även nuvarande bestämmelse om att verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet ska föras över till den nya lagen.

Vidare föreslår regeringen att nuvarande bestämmelse som innebär att socialtjänsten ska utveckla enskildas och grupper egna resurser och samtidigt beakta den enskildes ansvar för sin och andras sociala situation ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak.

Av regeringens förslag framgår vidare att nuvarande bestämmelse om att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänsten. Att socialtjänsten ska inriktas på att enskilda ska få leva ett värdigt liv och känna välbefinnande ska utgöra ett mål för socialtjänsten.

I propositionen föreslår regeringen att socialtjänsten ska arbeta förebyggande. Syftet med förebyggande arbete är att förhindra eller motverka att ett problem eller behov uppstår, men även att förhindra eller motverka att redan uppkomna problem eller behov upprepas, förvärras eller blir mer omfattande. Med förebyggande arbete kan även framtida behov fördröjas. Det förebyggande arbetet ska inte ses som en uppgift bland andra utan som ett nytt förhållningssätt, med ambitionen att uppnå en situation där tonvikten ligger på proaktivt och förebyggande arbete i stället för på reaktiva åtgärder. Regeringen menar att det är angeläget att utveckla nya arbetssätt och att integrera det förebyggande arbetet i socialtjänstens verksamhet. Regeringen väljer därför att, likt Utredningen Framtidens socialtjänst (S 2017:03), nedan utredningen (S 2017:03), föreslå att det förebyggande arbetet ska regleras på övergripande nivå. De övergripande målen är och ska vara vägledande för all verksamhet inom socialtjänsten. Målen är även viktiga som politiska riktmärken för socialtjänstens långsiktiga inriktning och utveckling.

Regeringen föreslår att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig. Enligt regeringen bör en bestämmelse om att socialtjänsten ska vara lätt tillgänglig införas i socialtjänstlagen som en del av socialtjänstens övergripande mål. Bestämmelsen anger en övergripande inriktning för hur socialtjänsten ska planeras och utformas när det gäller den enskildes möjligheter att enkelt ta och ha kontakt med verksamheten.

Barns rättigheter

I propositionen föreslår regeringen att nuvarande bestämmelse om att barnets bästa ska beaktas vid åtgärder som rör barn ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Det ska förtydligas att det vid alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vidare ska det införas en uttrycklig bestämmelse om att det vid bedömningen av barnets bästa ska tas hänsyn till barnets åsikter. Nuvarande bestämmelse om att barnets bästa

ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska föras över till den nya lagen. Även nuvarande bestämmelse som anger definitionen av barn ska föras över till den nya lagen.

Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten

I propositionen föreslår regeringen att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Regeringen anser att socialtjänsten bör bygga sin verksamhet på bästa tillgängliga kunskap. Ett sätt att beskriva krav på en kunskapsbaserad verksamhet är att verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Vetenskap och beprövad erfarenhet är ett etablerat begrepp som återfinns bl.a. i hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Med vetenskap avses vetenskaplig kunskap som tagits fram med olika forskningsmetoder. Med beprövad erfarenhet avses kunskap som vuxit fram i verksamheten genom att kunskaper från profession och brukare har synliggjorts, värderats och systematiserats genom uppföljning, dokumentation, kritisk granskning och spridning. Beprövad erfarenhet förutsätter att verksamheterna arbetar med systematisk uppföljning. Regeringen anser därför att det i socialtjänstlagen bör införas ett krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Allmänt förebyggande arbete

Regeringen föreslår att det ska tydliggöras i den nya socialtjänstlagen att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet. Hittillsvarande socialtjänstlag innehåller inte några bestämmelser om att socialtjänsten specifikt ska arbeta brottsförebyggande. Enligt regeringens uppfattning kan ett allmänt preventivt arbete, med breda insatser som spänner över flera områden, medföra att den allvarliga problematiken med potentiell och pågående brottslighet inte får den uppmärksamhet som krävs. Det riskerar i sin tur att leda till att ändamålsenliga insatser används i för liten utsträckning. Det kan exempelvis handla om att barn, unga och deras familjer samt andra med stora behov när det gäller normbrytande beteenden och kriminalitet inte får det stöd och den hjälp som de behöver. Enligt regeringen bör det därför införas en uttrycklig bestämmelse i den nya socialtjänstlagen om att socialtjänsten ska förebygga och motverka brottslighet. Syftet är att komplettera socialtjänstens allmänt preventiva arbete med ett tydligt brottsförebyggande arbete där särskilda brottsförebyggande och återfallsförebyggande insatser används. Det förhållandet att socialnämnden får ett utpekat ansvar i det brottsförebyggande arbetet innebär inte någon inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Ansvaret innebär inte att socialnämnden ska ta över uppgifter som t.ex. Polismyndigheten eller Kriminalvården har.

Övergripande planering och samverkan

Regeringen föreslår vidare att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta alla insatser till enskilda. En uttrycklig bestämmelse ska föras in om att kommunen vid planeringen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser. Vidare ska kommunens skyldighet att vid planeringen av insatser samverka med regionen och med andra relevanta samhällsorgan och organisationer utvidgas till att omfatta alla insatser till enskilda. Samverkan ska ske om det inte är obehövligt.

Insatser utan individuell behovsprövning

I propositionen föreslår regeringen att socialnämnden ska få tillhandahålla insatser för att tillgodose personliga behov utan individuell behovsprövning. En utökad möjlighet att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning skulle enligt regeringen ge socialtjänsten bättre förutsättningar att erbjuda tidiga och förebyggande insatser.

Regeringen anser att socialtjänsten behöver kunna erbjuda insatser på fler sätt än i dag och att den nya socialtjänstlagen därmed bör innehålla en bestämmelse som ger socialnämnden en befogenhet att tillhandahålla insatser för att tillgodose personliga behov utan individuell behovsprövning. Insatser för ekonomiska behov bör enligt regeringen inte få ges utan behovsprövning. Regeringen föreslår även att socialnämnden ska få tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning till barn som har fyllt 15 år om insatsen är lämplig att tillhandahålla på det sättet. För barn som inte har fyllt 15 år ska det krävas att vårdnadshavaren samtycker till insatser utan individuell behovsprövning.

Regeringens förslag innebär att socialnämnden får erbjuda insatser utan individuell behovsprövning, men att nämnden inte är skyldig att erbjuda insatser på det sättet. Varje enskild socialnämnd får ta ställning till om och hur bestämmelsen ska tillämpas i den egna kommunen.

Uppgiftsskyldighet och rätt att ta del av uppgifter

Regeringen föreslår att om en kommun har överlämnat åt en annan kommun, Statens institutionsstyrelse eller någon som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet att utföra insatser inom socialtjänsten, ska utföraren på begäran lämna uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för insatsen. Detsamma gäller om en annan kommunal eller gemensam nämnd utför insatser som har beslutats av socialnämnden. Uppgifter som ska lämnas är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering. Skyldigheten att lämna uppgifter ska inte gälla uppgifter som en enskild har lämnat i förtroende vid familjerådgivning som erbjuds av socialnämnden eller som har hämtats in i samband med rådgivningen.

Barns och ungas uppväxtförhållanden

Regeringen föreslår att det ska tydliggöras i den nya socialtjänstlagen att socialnämnden särskilt ska arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga. Detta innebär att socialnämnden behöver arbeta på ett proaktivt sätt och ta egna initiativ för att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga. Det bör vara upp till socialnämnden att avgöra vilka brottsförebyggande åtgärder som behöver vidtas.

Bedömning och utredning av barns och ungas behov av skydd eller stöd

I propositionen gör regeringen bedömningen att när en anmälan om oro för ett barn kommer in till en socialnämnd bör en personakt skapas, om en sådan inte redan finns för barnet, och anmälan dokumenteras i akten. Genom att samtliga orosanmälningar dokumenteras i personakter för barn skapas förutsättningar för att de blir digitalt sökbara.

Övriga lagförslag

Regeringen föreslår att ett stort antal lagar ska ändras till följd av den nya socialtjänstlagen. Följdändringar ska göras genom att hänvisningar till den nuvarande socialtjänstlagen byts ut mot hänvisningar till den nya lagen. Följdändringar i andra lagar ska också göras med anledning av terminologin i den nya lagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

I propositionen föreslår regeringen att den nya socialtjänstlagen samt följdändringar i ett flertal andra lagar ska träda i kraft den 1 juli 2025. Den nuvarande socialtjänstlagen ska samtidigt upphöra att gälla. Följdändringar i den nya lagen om arbetslöshetsförsäkring och lagen om ändring i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska dock träda i kraft den 1 oktober 2025. Vidare ska följdändringen i lagen om ändring i lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott träda i kraft den 1 oktober 2028.

Bestämmelsen i 14 kap. 9 § första stycket i den nya lagen ska inte tillämpas på beslut om insatser som gäller tills vidare som har fattats före ikraftträdandet. Tillstånd eller förbud som har beslutats enligt den upphävda lagen ska gälla som tillstånd eller förbud enligt den nya lagen.

Den upphävda lagen ska fortfarande gälla vid prövningen av ett överklagande av ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska ska även i fortsättningen få använda titeln trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen om rätt att använda den, dock längst fram t.o.m. den 30 juni 2033. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska ska få

utses att vara fast omsorgskontakt, trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen, dock längst fram t.o.m. den 30 juni 2033.

Redovisning av ett tillkännagivande

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om sökbara orosanmälningar (bet. 2020/21:SoU24 punkt 25, rskr. 2020/21:368). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör återkomma med lagförslag som innebär att anmälan som gäller barn som inte leder till utredning samt tillhörande skyddsbedömning och beslut ska kunna sammanställas på ett sökbart sätt, samt att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att se över bestämmelserna om gallring av barnakter hos socialtjänsten (bet. 2020/21:SoU24 s. 69). Den del av tillkännagivandet som avser gallring av barnakter behandlas i propositionens avsnitt 21. Den del som avser sökbara orosanmälningar behandlas i propositionens avsnitt 25.2. Tillkännagivandet är enligt regeringen slutbehandlat.

Socialutskottet har i yttrande till konstitutionsutskottet (yttr. 2024/25:SoU8y) över regeringens skrivelse 2024/25:75 redovisat sina överväganden i fråga om behandlingen av de riksdagsskrivelser som gäller utskottets beredningsområde. När det gäller den riksdagsskrivelse som regeringen redovisar som slutbehandlad i propositionen gör utskottet ingen annan bedömning än regeringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar propositionen. Förslagen syftar till att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Utskottet konstaterar att det inte har väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens lagförslag. Riksdagen bör av de skäl som anförs i propositionen anta regeringens lagförslag, dock med den komplettering och de redaktionella anpassningar som föreslås nedan.

I 17 kap. 8 § förslaget till socialtjänstlag finns bestämmelser om hantering av en omhändertagen personakt. Av propositionen framgår att paragrafen motsvarar hittillsvarande 7 kap. 5 § tredje stycket socialtjänstlagen och att ingen ändring i sak är avsedd. För att den föreslagna bestämmelsen i sak ska överensstämma med den hittillsvarande bestämmelsen behöver emellertid en hänvisning göras även till 17 kap. 5 §. Utskottets lagförslag framgår av bilaga 3.

Utskottet konstaterar att det när det gäller återkrav enligt hittillsvarande 9 kap. 2 § socialtjänstlagen föreskrivs att vissa formkrav ska vara uppfyllda. Dessa bestämmelser motsvaras av 33 kap. 2 och 3 §§ förslaget till socialtjänstlag. Det framgår av propositionen att regeringens avsikt varit att bestämmelserna i den nuvarande socialtjänstlagen i dessa frågor ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrade i sak. Med den utformning som förslagets bestämmelser har fått i denna del överensstämmer de emellertid inte

med de hittillsvarande bestämmelserna. 33 kap. 2 och 3 §§ i förslaget bör därför få den utformning som utskottet föreslår i bilaga 3.

I 33 kap. 4 och 6 §§ förslaget till socialtjänstlag finns bestämmelser om talan om återkrav eller ersättning samt möjlighet för socialnämnden att avstå från ett krav på ersättning. Även när det gäller dessa bestämmelser framgår det av propositionen att avsikten varit att bestämmelserna i den nuvarande socialtjänstlagen i dessa frågor ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrade i sak. För att de föreslagna bestämmelserna i sak ska överensstämma med den hittillsvarande bestämmelsen behöver emellertid en hänvisning göras även till andra stycket i 32 kap. 2 § i de båda bestämmelserna. Utskottets lagförslag framgår av bilaga 3.

I 35 kap. 2 § förslaget till socialtjänstlag finns bestämmelser om beslut av Inspektionen för vård och omsorg. Av propositionen framgår att paragrafen motsvarar hittillsvarande 16 kap. 4 § första–tredje styckena socialtjänstlagen som hänvisar till 13 kap. 9–11 §§. Dessa paragrafer motsvarar 28 kap. 11–13 §§ i förslaget. För att den föreslagna bestämmelsen i sak ska överensstämma med den hittillsvarande bestämmelsen bör därför 35 kap. 2 § få den utformning som utskottet föreslår i bilaga 3.

Utskottet konstaterar vidare att förslaget till socialtjänstlag saknar övergångsbestämmelser när det gäller återkrav av ekonomiskt bistånd som beviljats före ikraftträdandet. Likaså saknas övergångsbestämmelser när det gäller ersättningskrav för kostnader som en kommun haft för stöd- och hjälpinsatser och för barn som får vård i annat hem än det egna. Enligt utskottets uppfattning bör lagförslaget kompletteras med övergångsbestämmelser i dessa båda avseenden. Utskottet föreslår därför att äldre föreskrifter ska gälla för återkrav av ekonomiskt bistånd som beviljats före ikraftträdandet och för ersättningskrav för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap. 1 § första eller andra stycket SoL. Utskottets lagförslag framgår av bilaga 3.

Utskottet noterar att 3 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. fick en ny lydelse den 1 mars 2025. Bestämmelsens utformning bör anpassas i enlighet med den nya lydelsen. Utskottets lagförslag framgår av bilaga 3.

Utskottet konstaterar att det i förslaget till 29 kap. 2 § 3 och 4 socialtjänstlagen och förslagen till ändringar i 16 d § första stycket 2 och 3 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, 12 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), 5 kap. 2 § andra stycket lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård samt 1 § första stycket lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende erfordras smärre redaktionella anpassningar. Utskottets lagförslag framgår av utskottets förslag till riksdagsbeslut (förslagspunkt 1).

När det gäller den föreslagna kompletteringen och de föreslagna redaktionella anpassningarna bedömer utskottet att Lagrådets granskning

enligt 10 kap. 5 § första stycket riksdagsordningen skulle sakna betydelse på grund av frågornas beskaffenhet.

Bland lagförslagen i propositionen finns förslag till ändring i 102 kap. 20 § socialförsäkringsbalken. Denna bestämmelse är också föremål för ändringsförslag i proposition 2024/25:111 Indragna eller minskade socialförsäkringsförmåner för den som undanhåller sig verkställighet av häktning eller frihetsberövande påföljd, vilken bereds av socialförsäkringsutskottet. För att uppnå en lagteknisk samordning av lagförslagen har denna paragraf överlämnats till socialförsäkringsutskottet när det gäller beredningen av riksdagens beslut om att anta paragrafen. Socialutskottet har dock gjort den sakliga prövningen av förslaget och tillstyrker det. Det anförda innebär att socialutskottet föreslår att riksdagen godtar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 102 kap. 20 §.

Som framgår ovan har riksdagen tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om sökbara orosanmälningar (bet. 2020/21:SoU24 punkt 25, rskr. 2020/21:368). Socialutskottet har i ett yttrande till konstitutionsutskottet (yttr. 2024/25:SoU8y) över regeringens skrivelse 2024/25:75 redovisat sina överväganden i fråga om behandlingen av de riksdagsskrivelser som gäller utskottets beredningsområde. När det gäller den riksdagsskrivelse som regeringen redovisar som slutbehandlad i propositionen gör utskottet ingen annan bedömning än regeringen.

Ansvar för uppgifter inom socialtjänsten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ansvaret för uppgifter inom socialtjänsten.

Jämför reservation 1 (V).

Propositionen

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser som innebär att en kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får de insatser de behöver samt att kommunens ansvar inte inskränker det ansvar som andra huvudmän har ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

Kommunens yttersta ansvar för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver är en grundläggande princip i socialtjänstlagen. Det är också en viktig förutsättning för att den enskildas ekonomiska och personliga trygghet ska kunna garanteras av samhället och att människor inte faller mellan stolarna när de är i behov av samhällets hjälp och stöd. Enligt regeringen är dessa bestämmelser grundläggande i socialtjänstlagen och bestämmelserna bör därför föras över oförändrade i sak till den nya lagen. För att förenkla den nya socialtjänstlagens terminologi används ordet insatser mer

genomgående i lagen för det stöd och den hjälp som socialtjänsten ger enskilda. Stöd och hjälp bör därför ersättas av insatser i denna bestämmelse. Utredningen (S 2017:03) har gjort bedömningen att det inte ingått i uppdraget att se över principen om det yttersta ansvaret. Någon sådan analys som bl.a. tre remissinstanser efterfrågar har därför inte utredningen gjort. Regeringen konstaterar att principen om kommunens yttersta ansvar inte innebär att kommunen ska träda in i en annan huvudmans ställe. Kommunens huvuduppgift är att bistå med sådana hjälp- och stödinsatser som inte är inom någon annan huvudmans ansvarsområde. Det yttersta ansvaret innebär dock att kommunen kan vara skyldig att vidta tillfälliga åtgärder i väntan på att ansvarig huvudman kan ge den enskilde behövlig hjälp. Detsamma gäller när det är oklart vilken huvudman som har ansvaret i en viss situation (prop. 1979/80:1 Del A s. 144 och 524).

Det finns inte förutsättningar för regeringen att inom ramen för detta lagstiftningsarbete göra någon ytterligare analys av principen om kommunens yttersta ansvar eller att föreslå ändringar i sak i den befintliga bestämmelsen.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda konsekvenserna av kommunens yttersta ansvar i relation till andra aktörers ansvar. Motionärerna anför att om andra aktörer i samhället brister eller i vissa fall t.o.m. aktivt motverkar möjligheterna att tillgodose individers behov faller ansvaret över på socialtjänsten trots att kommunen kanske inte har kompetens eller resurser för detta. Ytterst drabbar det den enskilde individen.

Utskottets ställningstagande

En grundläggande princip i socialtjänstlagen är att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Det är också en viktig förutsättning för att den enskildes ekonomiska och personliga trygghet ska kunna garanteras av samhället och för att människor inte ska falla mellan stolarna när de är i behov av samhällets hjälp och stöd.

Regeringen konstaterar att kommunens yttersta ansvar inte innebär att kommunen ska träda in i en annan huvudmans ställe. Kommunens huvuduppgift är att bistå med sådana hjälp- och stödinsatser som inte är inom någon annan huvudmans ansvarsområde. Det yttersta ansvaret innebär dock att kommunen kan vara skyldig att vidta tillfälliga åtgärder i väntan på att ansvarig huvudman kan ge den enskilde behövlig hjälp. Utskottet delar regeringens bedömning att det inte finns förutsättningar att inom ramen för detta lagstiftningsarbete göra någon ytterligare analys av principen om kommunens yttersta ansvar eller föreslå ändringar i sak i den befintliga bestämmelsen. Mot denna

bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd. Motionsyrkandet bör därmed avslås.

Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kvalitet och kunskap inom socialtjänsten.

Jämför reservation 2 (V) och 3 (MP).

Propositionen

Krav på god kvalitet i verksamheten

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelse om god kvalitet inom socialtjänsten ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak. Även nuvarande bestämmelse om att var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten och vid Statens institutionsstyrelse ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet ska föras över till den nya lagen oförändrad i sak.

Respektfullt bemötande är en förutsättning för god kvalitet

Hur socialtjänsten bemöter enskilda har avgörande betydelse för socialtjänstens kvalitet och för den enskildes upplevelse av den. Utan ett bra bemötande vill och vågar inte människor söka stöd och hjälp vid behov. Flera av remissinstanserna framhåller också att bemötandet är en av de viktigaste faktorerna för god kvalitet i socialtjänsten. Regeringen delar den bedömningen. Grundläggande för en socialtjänst av god kvalitet är att den enskilde upplever att socialtjänsten lyssnar, svarar på frågor och tar den enskilde på allvar. Den enskilde kan vara i kris eller uttrycka starka känslor som socialtjänsten behöver kunna hantera inom ramen för ett respektfullt bemötande. För att markera kopplingen mellan bemötande och god kvalitet har utredningen (S 2017:03) föreslagit att det ska införas en bestämmelse om att enskilda ska bemötas på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov. Regeringen bedömer emellertid, liksom två remissinstanser, att krav på ett respektfullt bemötande följer av kravet på god kvalitet. Det går inte att nå upp till lagens krav på god kvalitet om inte enskilda bemöts på ett respektfullt sätt utifrån sina förutsättningar och behov. Enligt regeringens mening behöver därför inte krav på respektfullt bemötande regleras särskilt i den nya socialtjänstlagen.

Krav på vetenskap och beprövad erfarenhet

Regeringen anser att socialtjänsten bör bygga sin verksamhet på bästa tillgängliga kunskap. Det kan bidra till utveckling av verksamheten som sådan,

till en god kvalitet i verksamheten, till ökad kunskap om vetenskaplig metod och tillämpning samt skapa incitament för framtagande av ny kunskap. Ett sådant krav kan även motiveras av att enskilda ska få mer jämlika möjligheter att ta del av en kunskapsbaserad socialtjänst, oavsett var i landet de bor.

Ett sätt att beskriva krav på en kunskapsbaserad verksamhet är att verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Vetenskap och beprövad erfarenhet är ett etablerat begrepp som återfinns i bl.a. hälso- och sjukvårdslagstiftningen och skollagen (2010:800). Det används även i förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen och förordningen (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst. Med vetenskap avses vetenskaplig kunskap som tagits fram med olika forskningsmetoder. Med beprövad erfarenhet avses kunskap som vuxit fram i verksamheten genom att kunskaper från profession och brukare har synliggjorts, värderats och systematiserats genom uppföljning, dokumentation, kritisk granskning och spridning. Beprövad erfarenhet förutsätter att verksamheterna arbetar med systematisk uppföljning. Regeringen anser därför att det i socialtjänstlagen bör införas ett krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

När det gäller personalens förutsättningar att arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet konstaterar regeringen bl.a. följande. Inom socialtjänstens verksamhet arbetar ett flertal yrkesgrupper med mycket varierande utbildningsinriktning och utbildningsnivå. Dessa yrkesgrupper har därför olika förutsättningar att arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Det kommer att ställa krav på verksamheterna att beakta personalens förutsättningar inom detta område i bl.a. planering, uppföljning och utvärdering av verksamheten.

I detta sammanhang framhåller två remissinstanser behovet av att se över rollfördelningen mellan professionen och de förtroendevalda inom socialtjänsten. De anser att i en verksamhet i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet måste professionen ha större mandat att göra bedömningar och fatta beslut i individärenden. Frågan om socialtjänstens organisation och rollfördelningen mellan profession och förtroendevalda i en alltmer kunskapsbaserad socialtjänst är enligt regeringen viktig men också komplex. En eventuell förändring kräver en ordentlig genomlysning av för- och nackdelar med nuvarande rollfördelning. Det är emellertid inte en förutsättning för att ett krav på vetenskap och beprövad erfarenhet ska kunna införas i socialtjänsten.

Personalen ska ha lämplig utbildning och erfarenhet

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelse om att det ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak.

Bestämmelsen syftar till att framhålla hur viktigt det är att upprätthålla en hög kompetens och att välja personer med lämplig bakgrund och personlighet för yrken inom socialtjänsten. Detta är av central betydelse för socialtjänstens möjligheter att erbjuda insatser av god kvalitet. Det ligger även i sakens natur att socialtjänsten med sina vitt skilda uppgifter behöver personal med skiftande utbildning och erfarenhet (prop. 1996/97:124 s. 48 och 51). Regeringen anser därför att bestämmelsen bör föras över till den nya socialtjänstlagen.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en utredning av professionens roll inom socialtjänsten utifrån beskrivningen i motionen. Motionärerna anför att den nuvarande beslutsordningen och professionens roll i relation till socialnämnderna behöver ses över. En översyn av professionens roll skulle också kunna frigöra politikernas tid till att planera, styra och följa upp verksamheten och låta professionen fatta individbeslut utifrån bästa tillgängliga kunskap. Vid en översyn bör också kompetensfrågan ses över.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att det bör införas en specialistutbildning för socionomer. Motionärerna anför att en ny yrkesexamen för socionomer ska införas för att möta ambitionshöjningen i den nya socialtjänstlagen. Detta kompetenslyft skulle innebära att flera socionomer är bättre rustade för de utmaningar som samhället och det sociala arbetet står inför. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att en särskild bestämmelse om respektfullt bemötande i mötet med socialtjänsten bör införas i den nya lagen. Motionärerna anför att ett gott bemötande är en av de viktigaste faktorerna för god kvalitet i socialtjänsten och för att den enskilde ska ha en bra upplevelse i sitt möte med olika instanser i socialtjänsten. I yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om en satsning för att utbilda fler socialarbetare om de juridiska verktyg som finns för att förhindra vräkningar. Motionärerna anför att hemlöshet är ett allvarligt problem som i sin tur skapar nya allvarliga sociala problem.

Pågående arbete

Betänkande av Utredningen om en översyn av socionomexamen

I mars 2025 presenterade Utredningen om en översyn av socionomexamen (U 2023:04) sitt betänkande En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27). Utredningens förslag innebär en bred reformering av socionomprogrammet. I denna ingår att programmets karaktär av generalistutbildning bibehålls, men med tydligare ramar för bärande delar i programmet. Utredningen föreslår bl.a. att det införs ett krav i examensordningen på att studenten ska ha fullgjort utbildning i juridik om minst 30 högskolepoäng inom ramen för socionom-

examen. Detta krav stärker och ger stadga åt de juridiska delarna av utbildningen, stärker likvärdigheten mellan de lokala programmen och tydliggör juridikkunskapernas centrala betydelse inom socionomprogrammen och i socionomernas yrkesutövning. Utredningen föreslår utanför utredningens direktiv att regeringen tillsätter ytterligare en utredning om socionomutbildningen som arbetar vidare utifrån de förslag och överväganden som presenteras i detta betänkande, bl.a. att utreda frågan om hur en förlängd socionomutbildning som avslutas med en examen på avancerad nivå kan svara mot de kompetensbehov som framför allt yrkesverksamma socionomer har.

Betänkandet remissbehandlas med en sista svarsdag den 12 juni 2025.

Utbildningsutskottets yttrande

Socialutskottet har gett utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionerna i de delar som berör utskottets beredningsområde. Utbildningsutskottet har yttrat sig över propositionen och kommittémotion 2024/25:3339 (MP) yrkande 1. Utifrån de utgångspunkter som utbildningsutskottet har att beakta föreslår utskottet att socialutskottet avstyrker det nämnda motionsyrkandet. Yttrandet finns i bilaga 5.

Utskottets ställningstagande

Ett motionsyrkande tar upp professionens roll och behovet av en översyn i relation till socialnämnderna. Regeringen anser att frågan om socialtjänstens organisation och rollfördelningen mellan profession och förtroendevalda i en alltmer kunskapsbaserad socialtjänst är viktig, men också komplex. En eventuell förändring kräver en ordentlig genomlysning av för- och nackdelar med nuvarande rollfördelning. Utskottet delar regeringens bedömning i dessa delar och anser, i likhet med regeringen, att en sådan genomlysning inte är en förutsättning för att ett krav på vetenskap och beprövad erfarenhet ska kunna införas i socialtjänsten.

När det gäller yrkandet om att införa en specialistutbildning för socionomer uppmärksammar socialutskottet, i likhet med utbildningsutskottet, att frågan om socionomers utbildning och examen nyligen har behandlats i betänkandet En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) som för närvarande remissbehandlas. Förutom att utredningen presenterar ett antal förslag på utveckling av den nuvarande socionomutbildningen framför utredningen även att det finns behov av att ytterligare utreda vissa särskilda frågor, däribland ett förslag om en ny yrkesexamen på avancerad nivå. I likhet med utbildningsutskottet anser socialutskottet att beredningen av utredningens förslag bör avvaktas.

Ett motionsyrkande tar upp att en särskild bestämmelse om respektfullt bemötande i mötet med socialtjänsten bör införas i den nya lagen. Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelse om god kvalitet inom socialtjänsten ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak och gör bedömningen

att bemötandet är en av de viktigaste faktorerna för god kvalitet i socialtjänsten. Regeringen bedömer att krav på ett respektfullt bemötande följer av kravet på god kvalitet. Utskottet delar regeringens bedömning och anser, i likhet med regeringen, att krav på ett respektfullt bemötande inte behöver regleras särskilt i den nya socialtjänstlagen.

När det gäller en satsning för att utbilda fler socialarbetare om de juridiska verktyg som finns för att förhindra vräkningar vill utskottet framföra följande. Regeringens förslag innebär att nuvarande bestämmelse om att det ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak. I detta sammanhang noterar utskottet det tidigare nämnda betänkandet En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) som för närvarande remissbehandlas. I betänkandet föreslås bl.a. förändringar i examensordningen för att stärka de juridiska delarna av utbildningen för socionomexamen.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionerna 2024/25:3337 (V) yrkande 8 och 2024/25:3339 (MP) yrkandena 1, 6 och 14. Motionerna bör därmed avslås.

Förebyggande arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samverkan med andra aktörer, arbete med frivillig återvandring, kunskap om förhållandena inom kommunen, samhällsplanering och brottsförebyggande arbete.

Jämför reservation 4 (MP), 5 (V, C, MP), 6 (MP), 7 (V), 8 (MP), 9 (V) och 10 (MP).

Propositionen

Socialtjänstens mål

Socialtjänsten ska arbeta förebyggande

Regeringen föreslår att socialtjänsten ska arbeta förebyggande. Det förebyggande arbetet är ett av socialtjänstens övergripande mål och ska regleras på en övergripande nivå. De övergripande målen är och ska vara vägledande för all verksamhet inom socialtjänsten och är även viktiga som politiska riktmerken för socialtjänstens långsiktiga inriktning och utveckling.

Syftet med förebyggande arbete är att förhindra eller motverka att behov uppstår men även att förhindra eller motverka att redan uppkomna behov upprepas, förvärras eller blir mer omfattande. Med förebyggande arbete kan även framtida behov fördröjas.

Inom vissa områden kan det förebyggande arbetet inte heller bedrivas enbart av socialtjänsten utan måste samordnas med andra aktörer. Det handlar bl.a. om samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården för att exempelvis förebygga psykisk ohälsa och skadligt bruk eller beroende. Socialtjänsten och Kronofogdemyndigheten kan samverka för att exempelvis förebygga avhysningar av barnfamiljer och på så sätt förebygga hemlöshet.

Socialtjänsten ska arbeta förebyggande – incitamenten och arbetet för frivillig återvandring förstärks

Frivillig återvandring bör kraftigt stimuleras och öka. Det kan bidra till att minska antalet människor som lever i utanförskap och de följder som utanförskapet får, både för individen och för det svenska samhället. Med rätt insatser, i form av bl.a. stöd och information, kan antalet personer som frivilligt återvänder komma att öka, främst bland de individer som av olika skäl upplever att de inte blivit en del av det svenska samhället genom t.ex. egenförsörjning och kunskaper i svenska språket. Regeringen har i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 8 avsnitt 2.7) aviserat att det ekonomiska stödet för återvandring kommer att höjas kraftigt samt att det därtill bl.a. kommer att genomföras informationsinsatser och införas en nationell samordnare för frivillig återvandring. Kommunernas socialtjänster kommer i sitt arbete i kontakt med individer och familjer inom målgruppen för frivillig återvandring. En viktig åtgärd för samordnaren skulle därför kunna vara att initiera en dialog med kommunernas socialtjänster i syfte att stärka arbetet med att vägleda, informera om och uppmuntra till frivillig återvandring.

Allmänt förebyggande arbete

Socialnämnden ska vara väl insatt i levnadsförhållandena i kommunen

I propositionen föreslås att nuvarande bestämmelse om att socialnämnden ska vara väl insatt i levnadsförhållandena i kommunen ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Regeringen anser att det är centralt att socialnämnden är väl insatt i levnadsförhållandena i kommunen. Det är grundläggande för att kunna möta behoven hos dem som socialtjänsten är till för och planera för socialtjänstens verksamhet och insatser. Den generella bestämmelsen bör därför i sak föras över till den nya lagen.

Vidare bedömer regeringen att nuvarande bestämmelser om att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor och människor med fysiska och psykiska funktionshinder inte bör föras över till den nya lagen. Regeringen konstaterar att det är en förutsättning att socialtjänsten även fortsättningsvis gör sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar, bl.a. för att kunna planera och genomföra insatser på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det ansvar som i dag anges specifikt för äldre personer och personer med funktionsnedsättning följer emellertid redan

av den generella bestämmelsen. Dessa bestämmelser bör därför inte föras över till den nya lagen.

Socialnämnden ska medverka i samhällsplaneringen och bidra till god samhällsmiljö och goda förhållanden

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om att socialnämnden ska medverka i samhällsplaneringen och om att socialnämnden ska skapa god samhällsmiljö och goda förhållanden ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Det ska tydliggöras att socialnämndens ansvar för att ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden också omfattar personer med funktionsnedsättning.

Regeringen gör bedömningen att det inte finns skäl för att i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, ange att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter och att i översiktsplanen ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen syftar till att socialtjänstens kunskaper och erfarenheter ska tas till vara i kommunens samhällsplanering samt till att ge socialtjänsten möjlighet att bidra till att förebygga sociala problem och svårigheter på en övergripande nivå. Samverkan mellan förvaltningarna kan åstadkomma fysiska och strukturella förändringar som bidrar till att lösa eller förebygga sociala problem. Det finns i dag god kunskap om hur förändringar i bebyggelsemiljö påverkar de sociala förutsättningarna men även hälsan hos enskilda på såväl individ- som gruppnivå. Som en remissinstans för fram behöver socialtjänstens kompetens och kunskap tas tillvara i planeringen för att komma till rätta med och förebygga en utveckling med utsatta områden i kommunerna.

Utredningen (S 2017:03) föreslår att kommunen i sin planläggning enligt 2 kap. 3 § PBL ska ta hänsyn till sociala aspekter. Avsikten är att tillföra social sakkunskap och underlag till samhällsplaneringen och säkerställa att kommunen tar hänsyn till sociala aspekter när den planerar hur den fysiska samhällsmiljön utformas. Utredningen föreslår även att det införs ett krav i 3 kap. 2 § PBL om att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön. Syftet är enligt utredningen att förstärka socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen.

Kommunen har enligt PBL ansvar för planering, utformning och utveckling av den fysiska miljön. Av 1 kap. 1 § PBL framgår att lagen innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människor i dagens samhälle och för kommande generationer. Vidare innehåller PBL bestämmelser om vilka allmänna intressen och enskilda intressen som ska beaktas vid prövning av frågor enligt lagen, bl.a. vid planläggning. Av 2 kap. 3 § PBL framgår bl.a. att planläggningen ska främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper. Av 3 kap. 1 och 2 §§ PBL framgår vidare att varje kommun ska ha en aktuell

översiktsplan, som omfattar hela kommunen och som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Regeringen konstaterar att det av PBL redan framgår att sociala utgångspunkter ska beaktas vid planering och andra ärenden enligt lagen. Regeringen bedömer, i likhet med bl.a. två remissinstanser, att de föreslagna bestämmelserna inte kommer att leda till den skillnad som eftersträvas när det gäller socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen. Regeringen anser därför att de bestämmelser som utredningen föreslår inte bör införas.

I stället för att införa de bestämmelser som utredningen föreslår i PBL anser regeringen att det finns andra ändamålsenliga åtgärder för att utveckla och säkerställa socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen. Att bedriva kunskapshöjande insatser och kunskapsstöd både för samhällsbyggnad och socialtjänst såsom flera remissinstanser föreslår är åtgärder som kan bidra till att säkerställa socialnämndens medverkan.

Regeringen anser även att det, så som en remissinstans påpekar, är viktigt att formerna för socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen utvecklas. I regeringens hemlöshetsstrategi 2022–2026 är exempelvis ett av de fyra huvudsakliga målen att det sociala perspektivet i samhällsplaneringen ska stärkas. Erfarenhetsutbyte mellan kommuner för lärande exempel kan vara en viktig del i detta. Två remissinstanser anser att socialtjänsten behöver ett tydligare mandat att medverka i samhällsplaneringen. Kommunfullmäktige har det yttersta ansvaret för den kommunala planeringen och för socialnämndens deltagande i samhällsplaneringen enligt socialtjänstlagen. Kommunfullmäktige bör säkerställa att kommunens samlade kompetens tas till vara i samhällsplaneringen och att det finns en väl fungerande samverkan mellan förvaltningar i kommunen. Sociala förvaltningar har expertkunskap om enskildas och olika gruppers behov och sociala problem samt kunskap om levnadsförhållandena i kommunen. Genom medverkan i samhällsplaneringen kan denna kunskap bidra till planeringen av bostäder för alla grupper i samhället.

Regeringen avser att följa hur bestämmelsen om socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen tillämpas i enlighet med socialtjänstlagen och att vid behov överväga ytterligare åtgärder.

Socialnämnden ska arbeta brottsförebyggande

Regeringen föreslår att det ska tydliggöras i den nya socialtjänstlagen att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet.

Genom att tydliggöra socialnämndens ansvar för att arbeta brottsförebyggande utöver det mer breda förebyggande arbetet, som spänner över flera områden, ges verksamheten också en tydligare riktning. Det kan skapa förutsättningar för socialtjänsten att bidra mer effektivt till det brottsförebyggande arbetet. Det är viktigt att socialnämnden flyttar fram positionerna och prioriterar det brottsförebyggande arbetet ytterligare. Insatser behöver sättas in i ett tidigt skede, innan problem har vuxit sig för stora, och särskilda

brottsförebyggande och återfallsförebyggande insatser behöver användas i större utsträckning än i dag.

Många av socialtjänstens insatser, såväl generella som inom det brottsförebyggande området, riktas till barn och unga. Även vuxna kan dock vara i behov av brottsförebyggande insatser från socialtjänsten. Det gäller framför allt unga vuxna men kan även gälla andra vuxna. Barn och unga som har avtjänat sluten ungdomsvård är också en grupp som, i linje med vad en remissinstans för fram, kan behöva stöd från socialtjänsten. Det finns enligt regeringen en risk för att individer med behov av insatser för att förebygga fortsatt brottslighet inte skulle uppmärksammas tillräckligt om det brottsförebyggande ansvaret endast skulle omfatta barn och unga. Socialnämndens ansvar i det brottsförebyggande arbetet bör därför regleras genom dels en åldersneutral bestämmelse, dels en specifik bestämmelse för barn och unga.

Tre remissinstanser efterfrågar ett tydliggörande av vad det brottsförebyggande arbetet ska utgöras av och vilka insatser som avses. Inom socialtjänstens verksamhet ryms en rad insatser för att motverka våldsam eller normbrytande beteende och kriminalitet. I promemorian Ett förtydligat brottsförebyggande ansvar för socialnämnden (S2023/03181) anges bl.a. manualbaserade program för att motverka fortsatt normbrytande beteende, samverkan med andra aktörer i form av t.ex. sociala insatsgrupper och annat stöd till den som vill lämna en kriminell livsstil som brottsförebyggande insatser. Det kan även handla om mer allmänpreventiva insatser såsom föräldraskapsstöd, uppökande arbete, kontaktperson eller kontaktfamilj med en brottsförebyggande inriktning. Regeringen konstaterar att det även kan handla om andra insatser beroende av aktuell problematik. Det är angeläget att de insatser som ges är ändamålsenliga och i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Sedan den 1 juli 2023 har kommunerna en särskilt viktig roll när det gäller att förebygga brottslighet enligt lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (prop. 2022/23:43, bet. 2022/23:JuU9, rskr. 2022/23:161). Regeringen konstaterar att syftet med lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete är att säkerställa att kommunernas arbete är prioriterat, effektivt och kunskapsbaserat. Lagen tydliggör kommunernas övergripande ansvar för, och roll i, det brottsförebyggande arbetet. Med hänsyn till de olika perspektiven i lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och den bestämmelse som regeringen nu föreslår, ser regeringen, i motsats till en remissinstans, inte någon risk för att kommunens arbete enligt lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete skulle prioriteras ned snarare kompletterat regleringarna varandra.

I det brottsförebyggande arbetet finns flera viktiga aktörer, däribland myndigheter som Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, Polismyndigheten, Socialstyrelsen och länsstyrelserna. Regionerna har också en betydelsefull roll genom bl.a. ansvaret för hälso- och sjukvård. Även andra aktörer, exempelvis det civila samhällets organisationer och näringslivet, kan bidra i det brottsförebyggande arbetet. Det förhållandet att socialnämnden får ett

utpekad ansvar i det brottsförebyggande arbetet innebär inte någon inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Det framgår av hittillsvarande 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2021:453), förkortad SoL, som regeringen föreslår ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Som en remissinstans påpekar innebär socialnämndens ansvar att arbeta socialt förebyggande och motverka brottslighet. Ansvaret innebär inte att socialnämnden ska ta över uppgifter som t.ex. Polismyndigheten eller Kriminalvården har. Regeringen delar därför inte den farhåga som en annan remissinstans har att det genom den tydliggörande bestämmelsen kan uppstå gränsdragningsvårigheter i förhållande till dessa myndigheter. Av samma skäl delar regeringen inte heller den oro som bl.a. en tredje remissinstans framför, att bestämmelsen skulle medföra en otydlighet i fråga om socialtjänstens ansvar i förhållande till övriga rättsvårdande myndigheters eller andra aktörers ansvar.

När det gäller det behov som bl.a. en fjärde remissinstans pekar på av att tydliggöra även regionernas ansvar för brottsförebyggande arbete, konstaterar regeringen att det saknas beredningsunderlag för att närmare överväga frågan inom ramen för detta lagstiftningsarbete. När det gäller skolans ansvar, har Skolsäkerhetsutredningen (U 2022:04) haft i uppdrag att bl.a. utreda frågan om skolans brottsförebyggande ansvar (dir. 2022:86, dir. 2023:22, dir. 2023:120 och dir. 2024:7). I delbetänkandet Skolor mot brott (SOU 2024:17) lämnade Skolsäkerhetsutredningen i mars 2024 förslag om skolväsendets ansvar för brottsförebyggande arbete.

Några remissinstanser tar upp att det finns en risk för att tilliten till socialtjänsten kan påverkas negativt om ansvaret för det brottsförebyggande arbetet tydliggörs i socialtjänstlagen. Regeringen, som har förståelse för synpunkten, konstaterar samtidigt att brottsligheten i sig ofta är en källa till otrygghet och bristande tillit hos allmänheten. Ett tydligare brottsförebyggande fokus inom socialtjänsten, med tillgång till effektiva brottsförebyggande insatser, skulle därför också kunna medföra en ökad tillit hos allmänheten och enskilda till socialtjänstens verksamheter.

Barns och ungas uppväxtförhållanden

Förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga

Regeringen föreslår att det ska tydliggöras i den nya socialtjänstlagen att socialnämnden särskilt ska arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga.

Ett allmänt inriktat och förebyggande arbete är en av huvuduppgifterna för socialtjänstens barn- och ungdomsvård. Regeringen anser dock, mot bakgrund av den nuvarande samhällsutvecklingen, att det är mycket angeläget att socialnämnden snabbt flyttar fram positionerna och prioriterar det brottsförebyggande arbetet riktat till barn och unga ytterligare. Insatser behöver sättas in i ett tidigt skede och särskilda brottsförebyggande, inklusive återfallsförebyggande, insatser behöver användas i större utsträckning än i dag.

Enligt regeringen bör det framgå att socialnämnden särskilt ska arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga. Detta innebär att socialnämnden behöver arbeta på ett proaktivt sätt och ta egna initiativ för att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga. Det bör vara upp till socialnämnden att avgöra vilka brottsförebyggande åtgärder som behöver vidtas.

Syftet med bestämmelsen är inte, som en remissinstans undrar, att det brottsförebyggande arbetet ska ta över det allmänt inriktade förebyggande arbetet. Tvärtom är det väsentligt att det brottsförebyggande arbetet kompletterar det allmänna förebyggande arbetet. Det är exempelvis, i linje med vad en annan remissinstans för fram, givetvis lika viktigt som tidigare att socialnämnden fångar upp risksignaler om exempelvis psykisk ohälsa hos barn och unga. Så som en tredje remissinstans påpekar kan en tydliggörande bestämmelse dock underlätta kommunens arbete med brottsförebyggande insatser för barn och unga. Det kan exempelvis ske genom att ändamålsenliga metoder används i högre grad. Regeringen ser därför, till skillnad från en fjärde remissinstans, inte någon risk för att bestämmelsen kommer att leda till oklarheter om hur socialnämndens brottsförebyggande arbete ska prioriteras i förhållande till det allmänpreventiva arbetet.

Motionerna

Samverkan med andra aktörer

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 15 föreslås ett tillkännagivande om att Kronofogdemyndigheten, hyresvärdarnas och socialtjänstens samverkan för att förhindra vräkningar ska bli obligatorisk. Motionärerna anför att hemlöshet är ett allvarligt problem som i sin tur skapar nya allvarliga sociala problem. För att förhindra vräkningar där barn är inblandade kräver motionärerna också att den frivilliga samverkan som finns i kommuner mellan Kronofogdemyndigheten, hyresvärdarna och socialtjänsten blir obligatorisk.

Arbete med frivillig återvandring

I kommittémotion 2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att arbetet för frivillig återvandring inte ska vara en del av socialtjänstens uppgifter. Motionärerna anför att i klartext innebär regeringens återvandringsbidrag och ambition att socialtjänsten ska arbeta för återvandring motsatsen till ett gott förebyggande arbete och arbetet med inkludering i samhället.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att det inte bör vara socialtjänstens uppdrag att uppmuntra eller upplysa folk om frivillig återvandring. Motionärerna anför att det går tväremot socialtjänstens grundläggande mål att

främja enskildas aktiva deltagande i samhällslivet att instruera socialnämndens anställda att i sitt arbete uppmuntra människor att lämna landet.

Kunskap om förhållandena inom kommunen

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att nuvarande bestämmelser om att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor och människor med fysiska och psykiska funktionshinder bör föras över till den nya lagen. Motionärerna anför att risken med att ta bort dessa bestämmelser är att socialtjänstens ansvar blir urvattnat och välfärdsansvaret i stället hamnar på individer.

Samhällsplanering

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om att införa krav i PBL på att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter samt att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön. Motionärerna anför att socialtjänsten behöver ett tydligare mandat att medverka i samhällsplaneringen och att kommunerna i dag inte tar tillvara socialtjänstens kompetens i planeringen i tillräcklig utsträckning.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att det bör införas ett krav i PBL på att alltid rådfråga socialtjänsten om sociala aspekter vid samhällsplanering. Motionärerna anför att det förebyggande sociala arbetet påverkas i hög grad av kommunens samhällsplanering och utbud av andra välfärdsinsatser. Att införa ett sådant krav skulle främja jämlika uppväxtvillkor och motverka bostadssegregation, hemlöshet och annan utsatthet.

Brottsförebyggande arbete

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör förtydliga innebörden av förslaget om att socialnämnden ska arbeta brottsförebyggande. Motionärerna anför att de ser en risk att socialtjänsten får ta över en stor del av det ansvar som i dag ligger hos andra aktörer, vilket skulle öka belastningen på socialtjänsten och försvåra ett redan mycket svårt uppdrag.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att det brottsförebyggande perspektivet behöver konkretiseras för att inte riskera en otydlig ansvarsfördelning mellan olika aktörer och huvudmän i det förebyggande arbetet. Motionärerna anför att det saknas en tydlig analys av och diskussion om hur brottsförebyggande insatser ska prioriteras i förhållande till andra insatser som socialtjänsten ansvarar för. I yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att psykiatrins roll i

det förebyggande arbetet bör ses över. Motionärerna anför att det är viktigt att tydliggöra psykiatris roll i det förebyggande arbetet mot brottslighet.

Pågående arbete

I april 2025 beslutade regeringen propositionen Skolor mot brott som innehåller förslag till ändringar i bl.a. skollagen (2010:800) som syftar till att barn, elever, lärare, rektorer och annan skolpersonal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö (prop. 2024/25:160). Ändringarna i bl.a. skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Civilutskottets yttrande

Socialutskottet har gett civilutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde. Civilutskottet har begränsat sitt yttrande till förslagen i följdmotionerna 2024/25:3337 (V) yrkande 3 och 2024/25:3339 (MP) yrkande 9 och 15. Utifrån de utgångspunkter som civilutskottet har att beakta föreslår utskottet att socialutskottet avstyrker motionsyrkandena. Ytrandet finns i bilaga 4.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen att en ny bestämmelse införs i vilken socialtjänstens förebyggande arbete lyfts fram. Syftet med förslaget är bl.a. att skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt förebyggande arbete inom socialtjänsten och att tydliggöra socialtjänstens uppdrag och ansvar för det arbetet. I propositionen konstaterar regeringen att det förebyggande arbetet även kräver att socialtjänsten samarbetar med andra aktörer, däribland Kronofogdemyndigheten för att förebygga avhysningar. Av civilutskottets yttrande framgår att civilutskottet mot denna bakgrund inte ser skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att samverkan mellan Kronofogdemyndigheten, socialtjänsten och hyresvärdar ska bli obligatorisk. Civilutskottet anser därför att socialutskottet bör avstyrka motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 15. Socialutskottet ställer sig bakom civilutskottets bedömning.

I propositionen pekar regeringen på att i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 8 avsnitt 2.7) aviserades att det ekonomiska stödet för återvandring kommer att höjas kraftigt samt att det därtill bl.a. kommer att genomföras informationsinsatser och införas en nationell samordnare för frivillig återvandring. Kommunernas socialtjänster kommer i sitt arbete i kontakt med individer och familjer inom målgruppen för frivillig återvandring. Regeringen framhåller att en viktig åtgärd för samordnaren därför skulle kunna vara att initiera en dialog med kommunernas socialtjänster i syfte att stärka arbetet med att vägleda, informera om och uppmuntra till frivillig återvandring. Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning och anser inte

att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motionerna 2024/25:3339 (MP) yrkande 11 och 2024/25:3341 (C) yrkande 1. Motionerna bör därmed avslås.

Regeringen föreslår att den generella bestämmelsen om att socialnämnden ska vara väl insatt i levnadsförhållandena i kommunen i sak bör föras över till den nya lagen. Regeringen konstaterar att det är en förutsättning att socialtjänsten även fortsättningsvis gör sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för människor med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar, bl.a. för att kunna planera och genomföra insatser på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Det ansvar som i dag anges specifikt för äldre personer och personer med funktionsnedsättning följer enligt regeringen emellertid redan av den generella bestämmelsen. De specifika bestämmelserna bör därför inte föras över till den nya lagen. Utskottet instämmer i regeringens bedömning och anser mot denna bakgrund att det inte finns någon anledning för riksdagen att ta något initiativ. Motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 10 bör därmed avslås.

Som framgår av civilutskottets yttrande redovisar regeringen i propositionen att kommuner enligt plan- och bygglagen har ansvar för planeringen, utformningen och utvecklingen av den fysiska miljön. Den nuvarande plan- och bygglagen innehåller bestämmelser om bl.a. planläggning av mark och vatten samt bestämmelser om vilka allmänna och enskilda intressen som ska beaktas vid prövning av frågor enligt lagen. Det framgår vidare av lagen att planläggningen ska främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper. Varje kommun ska även ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen och som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. I likhet med regeringen anser civilutskottet att det av plan- och bygglagen redan framgår att sociala utgångspunkter ska beaktas vid planering och andra ärenden enligt lagen. Civilutskottet delar därför regeringens bedömning att de bestämmelser som utredningen föreslagit inte bör införas. Civilutskottet anser således att socialutskottet bör avstyrka motionerna 2024/25:3337 (V) yrkande 3 och 2024/25:3339 (MP) yrkande 9. Socialutskottet ställer sig bakom civilutskottets bedömning.

När det gäller frågan om brottsförebyggande arbete delar utskottet regeringens bedömning att socialnämndens ansvar i det brottsförebyggande arbetet bör regleras genom dels en åldersneutral bestämmelse, dels en specifik bestämmelse för barn och unga. Den specifika bestämmelsen innebär att det ska tydliggöras i den nya socialtjänstlagen att socialnämnden särskilt ska arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga.

Utskottet delar även regeringens bedömning att syftet med den specifika bestämmelsen för barn och unga inte är att det brottsförebyggande arbetet ska ta över det allmänt inriktade förebyggande arbetet. Tvärtom är det väsentligt att det brottsförebyggande arbetet kompletterar det allmänna förebyggande

arbetet. Det är lika viktigt som tidigare att socialnämnden fångar upp risk-signaler om exempelvis psykisk ohälsa hos barn och unga. Utskottet ser, i likhet med regeringen, därför inte någon risk för att bestämmelsen kommer att leda till oklarheter i fråga om hur socialnämndens brottsförebyggande arbete ska prioriteras i förhållande till det allmänpreventiva arbetet.

I det brottsförebyggande arbetet finns flera viktiga aktörer. Som regeringen påpekar innebär det förhållandet att socialnämnden får ett utpekat ansvar i det brottsförebyggande arbetet inte någon inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta något initiativ i frågan. Motionerna 2024/25:3337 (V) yrkande 4 och 2024/25:3339 (MP) yrkandena 7 och 8 bör avslås.

Insatser till enskilda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insatser utan individuell behovsprövning, insatser för ekonomiska behov och samordnad individuell plan.

Jämför reservation 11 (MP), 12 (C), 13 (MP) och 14 (MP).

Propositionen

Insatser utan individuell behovsprövning

Regeringen föreslår en ny bestämmelse om att socialnämnden ska få tillhandahålla insatser för att tillgodose personliga behov utan individuell behovsprövning.

Regeringen ser ett behov av att socialtjänstens regelverk blir mer flexibelt så att verksamheten i större utsträckning kan anpassas efter lokala förutsättningar och behov. En utökad möjlighet att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning skulle enligt regeringen ge socialtjänsten bättre förutsättningar att erbjuda tidiga och förebyggande insatser. Tidiga insatser kan vara avgörande för att motverka behov av mer omfattande insatser. Den enskildes eget initiativ att söka hjälp har också enligt regeringen stor betydelse för hur hjälpen tas emot och uppfattas av honom eller henne. Att den enskilde kan påbörja en insats, när han eller hon är motiverad till förändring, utan att först avvakta socialtjänstens ärendehandläggning kan således bidra till bättre resultat.

Vidare anser regeringen att möjligheten att erbjuda insatser utan behovsprövning skulle ge socialtjänsten ytterligare ett verktyg för att komma i kontakt med enskilda som i dag är svåra att nå, t.ex. barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet, personer med ett skadligt bruk eller beroende, personer med psykisk funktionsnedsättning, personer i prostitution och de som utsätts för våld. Möjligheten för enskilda att söka sig direkt till en insats skulle

enligt regeringen också kunna stärka enskildas självbestämmande och även främja att enskilda som upplever att det är krångligt och byråkratiskt att ta del av en insats i det nuvarande systemet söker sig till socialtjänsten.

Den nya bestämmelsen bör formuleras som en befogenhet

Regeringens förslag innebär att socialnämnden får erbjuda insatser utan individuell behovsprövning men att nämnden inte är skyldig att erbjuda insatser på det sättet. Varje enskild socialnämnd får ta ställning till om och hur bestämmelsen ska tillämpas i den egna kommunen.

Några remissinsatser påpekar att det riskerar att leda till skillnader över landet när det gäller vilka insatser som erbjuds och att det kan få negativa konsekvenser i fråga om likvärdigheten. Några remissinstanser anser att det därför i stället bör införas en skyldighet att erbjuda insatser utan behovsprövning.

Det är enligt regeringen viktigt att socialtjänsten är likvärdig över hela landet. En likvärdig socialtjänst är emellertid inte detsamma som att verksamheten utformas likadant i alla kommuner. Det kan finnas anledning att anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar och behoven hos enskilda i den egna kommunen. Vissa skillnader över landet måste därför accepteras. Däremot bör socialtjänsten i hela landet erbjuda insatser som är av god kvalitet och som tillgodoser enskildas behov. Enligt regeringens förslag till ny socialtjänstlag ska insatserna också vara kunskapsbaserade, dvs. de ska vara förenliga med vetenskap och beprövad erfarenhet.

En skyldighet att erbjuda insatser utan behovsprövning skulle kräva att bestämmelsen avgränsas till några specifika insatser som det bedöms finnas behov av i hela landet och som samtliga kommuner har förutsättningar att erbjuda. I praktiken skulle då endast ett fåtal insatser kunna erbjudas utan individuell behovsprövning. Vidare skulle bestämmelsen riskera att snabbt bli inaktuell allteftersom nya insatser utvecklas, gamla fasas ut och behoven förändras. Regeringen anser inte att en sådan ordning vore ändamålsenlig. Regeringen delar därför utredningens (S 2017:03) bedömning att förslaget bör formuleras som en möjlighet för socialnämnden att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning.

Att insatser ges utan behovsprövning innebär att det inte ska göras någon individuell prövning av den enskildes behov innan denne tar del av insatsen. Däremot förutsätts socialnämnden göra en generell bedömning av behovet, t.ex. om insatsen kan förebygga mer ingripande behov av stöd eller om den svarar mot ett behov hos en viss grupp. En insats kan riktas till en viss grupp genom att socialnämnden beslutar om villkor för att ta del av insatsen, t.ex. att den enskilde ska ha uppnått en viss ålder. En insats kan även inriktas mot ett specifikt problem, exempelvis våld i nära relationer eller skadligt bruk och beroende.

Utbudet av insatser som tillhandahålls utan behovsprövning bör kunna anpassas efter lokala förutsättningar

Insatser som tillhandahålls av socialtjänsten i dag och som också skulle kunna ges utan behovsprövning är exempelvis föräldragrupper eller riktat föräldrastöd och olika typer av verksamheter riktade till personer som utsatts för våld i nära relationer men även insatser riktade till våldsutövare. Det kan också vara insatser som riktar sig till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet. Andra exempel är öppenvård för den med skadligt bruk eller beroende, hemtjänst, insatser till anhöriga samt träffpunkter och boendestöd inom socialpsykiatri.

Rätten till behovsprövade insatser finns kvar

En remissinstans avstyrker förslaget i dess nuvarande utformning, som remissinstansen befarar riskerar att förskjuta den nuvarande behovsstyrda socialtjänsten mot en utbudsstyrd socialtjänst.

Regeringen konstaterar att behovsprövningen är socialtjänstens huvudsakliga arbetssätt och även fortsättningsvis bör vara det. Möjligheten att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning bör vara ett komplement till behovsprövade insatser. Regeringen delar därför inte remissinstansens farhåga att förslaget ska förskjuta den nuvarande behovsstyrda socialtjänsten mot en utbudsstyrd. Det är enligt regeringen viktigt att understryka att förslaget inte innebär någon begränsning av den enskildes rätt till behovsprövade insatser eller socialnämndens skyldighet att utreda och pröva sådana ansökningar.

Vissa insatser får inte erbjudas utan en individuell behovsprövning

Regeringen föreslår att vissa insatser inte ska få tillhandahållas utan individuell behovsprövning. Det handlar om insatser där det finns en risk för att den enskilde kan lida men av att en insats inte har föregåtts av en behovsprövning och ett beslut. Sådana insatser måste alltid föregås av en ansökan följt av en utredning och sedan ett beslut. Regeringen föreslår att följande insatser inte ska få tillhandahållas utan individuell behovsprövning:

1. kontaktperson, kontaktfamilj eller kvalificerad kontaktperson
2. vård i familjehem
3. vård i LVM-hem
4. vård i särskilda ungdomshem
5. vård av barn eller unga mellan 18 och 20 år i jourhem, stödboende, skyddat boende eller andra hem för vård eller boende än sådana som avses i 3 och 4
6. bostad i särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd och bostad i särskilda boendeformer för äldre människor som främst behöver stöd och hjälp i boendet
7. bostad med särskild service för människor som behöver ett sådant boende till följd av att de av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring
8. vård i hem för viss annan heldygnsvård.

Insatser för ekonomiska behov

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelse som innebär att en enskild som inte själv kan tillgodose sina ekonomiska behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få ekonomiskt bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sina levnadskostnader i övrigt ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak. Även nuvarande bestämmelse om att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå genom det ekonomiska biståndet ska föras över till den nya lagen.

Bestämmelserna ändras redaktionellt och språkligt.

Socialnämnden får lämna ytterligare ekonomiskt bistånd

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelse som innebär att socialnämnden, utöver ekonomiskt bistånd för att uppnå en skälig levnadsnivå, får lämna ekonomiskt bistånd om det finns skäl för det, ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

Beräkning av försörjningsstöd

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om vilka kostnader som försörjningsstöd lämnas för, att regeringen anger en norm (riksnorm) för hur skäliga kostnader ska beräknas samt att kostnader i ett enskilt fall kan beräknas till en annan nivå om det finns särskilda skäl för det ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

Barns och skolungdomars inkomster vid beräkningen

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om när hemmavarande barns och skolungdomars inkomster ska räknas in vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

Av 4 kap. 1 a § SoL följer att hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år, inte ska beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL. Inkomsterna får dock beaktas till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår. Bestämmelserna syftar bl.a. till att stimulera unga att få kontakt med arbetslivet även under studietiden samt att bidra till goda livsvillkor som kan ge ökade möjligheter och underlätta framtida inträde på arbetsmarknaden (prop. 2012/13:94 s. 29). Regeringen anser att det alltså är motiverat att särskilda förutsättningar ska gälla för när hemmavarande barns och skolungdomars inkomster ska räknas in vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd. De bestämmelser som reglerar detta bör enligt regeringen därför föras över till den nya lagen.

Insatser ska samordnas i en individuell plan

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om att det ska upprättas en individuell plan om en enskild behöver insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrade i sak.

Av 2 kap. 7 § SoL framgår att kommunen tillsammans med regionen ska upprätta en individuell plan när den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål. Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska få möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

En remissinstans anser att kommunernas socialtjänst eller socialpsykiatri borde initiera samordnade individuella planer i betydligt större utsträckning än vad som sker i dag. Regeringen konstaterar att det är en skyldighet för kommuner och regioner att gemensamt upprätta en individuell plan för en enskild som har behov av insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Det räcker att en av huvudmännen gör bedömningen att en plan bör upprättas för att skyldigheten ska inträda för båda. (prop. 2008/09:193 s. 22–26 och 32). Regeringen har gett Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att undersöka och analysera tillämpningen av bestämmelserna om individuell plan (S2024/00076). Uppdraget ska redovisas senast i november 2025.

Vidare framför en remissinstans att det i dag är svårt att få en samordnad individuell plan även om den enskilde begär det. Inte minst gäller det personer med samsjuklighet vid skadligt bruk eller beroende och psykisk ohälsa. Personer med samsjuklighet är vanligen i behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Enligt regeringen behövs det därmed oftast en samordnad individuell plan för att den enskildes behov av socialtjänst och hälso- och sjukvård ska kunna tillgodoses. Av förarbetena framgår att den enskilde eller närstående kan ta initiativ till en individuell plan och att det i sista hand är kommunen och regionen som avgör om en individuell plan behövs men att det bara bör vara i undantagsfall som den enskilde nekas en plan när han eller hon anser att det behövs en sådan (prop. 2008/09:193 s. 25–26). Regeringen bedömer att det inte är lämpligt att i lagstiftningen ange att en individuell plan alltid ska upprättas om den enskilde begär det. Kommunen ska därmed liksom tidigare i varje enskilt fall göra en bedömning av om det finns ett sådant behov utifrån det som framkommer i kontakten med den enskilde och övriga uppgifter om dennes hälsotillstånd och sociala situation. Den enskildes och de närståendes uppfattning om behovet bör liksom tidigare tillmätas stor betydelse (prop. 2008/09:193 s. 32).

Två remissinstanser efterfrågar en skyldighet också för förskolor och skolor att initiera en samordnad individuell plan. Regeringen konstaterar att det saknas beredningsunderlag för att inom ramen för detta lagstiftningsarbete införa en sådan skyldighet. Det finns däremot inget som hindrar att förskolor och skolor deltar i arbetet med en samordnad individuell plan. Förskolor och skolor har en viktig roll i arbetet med samordnade individuella planer eftersom

de träffar alla barn dagligen och kan upptäcka att barn har behov av mer hjälp och stöd än vad de själva kan erbjuda.

Motionerna

Insatser utan individuell behovsprövning

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om en utredning om vilka insatser som är bäst lämpade för att vara öppna respektive behovsprövade och som är anpassade efter olika kommuners förutsättningar. I yrkande 17 föreslås ett tillkännagivande om att det ska införas en skyldighet för kommuner att erbjuda vissa lämpliga definierade öppna insatser.

Insatser för ekonomiska behov

I kommittémotion 2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om hemmavarande barns och skolungdomars inkomster från eget arbete och bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Motionärerna vill att beloppsgränsen för barns och skolungdomars inkomster från eget arbete ska höjas till 1,5 prisbasbelopp per kalenderår vid bedömningen av ekonomiskt bistånd. Det skulle stimulera till arbete och motverka utanförskap, vilket är positivt såväl för den unge och familjen som för samhället.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att en formulering om nödbistånd ska inkluderas i lagtexten. Motionärerna lyfter fram att socialtjänsten i varje kommun har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd de behöver och de förespråkar därför en bestämmelse med tydliga formuleringar om nödbistånd i kapitlet om insatser för ekonomiska behov i socialtjänstlagen.

Samordnad individuell plan

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 21 föreslås ett tillkännagivande om att även enskilda eller deras anhöriga ska ha initiativrätt till insatser som rör samordnad individuell plan samt att fler aktörer ska kunna omfattas av bestämmelserna. Motionärerna vill att den enskilde ska ha rätt att initiera en samordnad individuell plan, och att anhöriga också ska få initiera en samordnad individuell plan om den enskilde inte har något emot det. Motionärerna vill även att fler aktörer än i dag ska omfattas av kravet på att ta fram en samordnad individuell plan, t.ex. skolan.

Pågående arbete

Betänkande av Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet

I februari 2025 redovisade Utredningen om drivkrafter och möjligheter i försörjningsstödet sitt betänkande *Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare* (SOU 2025:15). Ett av utredningens förslag är en modell för ett bidragstak som begränsar den sammantagna nivån på bidrag och ersättningar för hushåll i syfte att öka incitamenten till arbete. Modellen innebär inte någon begränsning av socialnämndens möjlighet att bevilja ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt eller någon begränsning av kommunens yttersta ansvar i form av möjlighet att bevilja bistånd i en akut nödsituation. Utredningen konstaterar att vad som avses med bistånd vid akuta nödsituationer inte finns närmare beskrivet i socialtjänstlagen. Socialnämnden gör en individuell behovsbedömning i det enskilda fallet för att bedöma behovet av bistånd i en nödsituation. Utredningen föreslår att det bl.a. införs ett förtydligande i 4 kap. 1 § SoL innebärande att taknivån inte begränsar socialnämndens förutsättningar att lämna ekonomiskt bistånd i akuta nödsituationer.

Betänkandet remissbehandlas med en sista svarsdag den 9 juni 2025.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan innebär regeringens förslag att det införs en ny bestämmelse om att socialnämnden ska få tillhandahålla insatser för att tillgodose personliga behov utan individuell behovsprövning. Förslaget innebär att socialnämnden får erbjuda insatser utan individuell behovsprövning men att nämnden inte är skyldig att erbjuda insatser på det sättet. En skyldighet att erbjuda insatser utan behovsprövning skulle kräva att bestämmelsen avgränsas till några specifika insatser som man bedömer att det finns behov av i hela landet och som samtliga kommuner har förutsättningar att erbjuda. I praktiken skulle då endast ett fåtal insatser kunna erbjudas utan individuell behovsprövning. Vidare skulle bestämmelsen riskera att snabbt bli inaktuell allteftersom nya insatser utvecklas, gamla fasas ut och behoven förändras. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att en sådan ordning inte vore ändamålsenlig.

Enligt regeringen är det viktigt att socialtjänsten är likvärdig över hela landet. En likvärdig socialtjänst är emellertid inte detsamma som att verksamheten utformas likadant i alla kommuner. Däremot bör socialtjänsten i hela landet erbjuda insatser som är av god kvalitet och som tillgodoser enskildas behov. Utskottet instämmer i regeringens bedömning.

I likhet med regeringen konstaterar utskottet att behovsprövningen är socialtjänstens huvudsakliga arbetssätt. Regeringen föreslår att vissa insatser inte ska få tillhandahållas utan individuell behovsprövning. Det handlar om insatser där det finns en risk för att den enskilde kan lida men av att en insats

inte har föregåtts av en behovsprövning och ett beslut. Utskottet har som framgår ovan ställt sig bakom regeringens förslag.

Därmed finns det inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller frågan om insatser utan individuell behovsprövning. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2024/25:3339 (MP) yrkandena 16 och 17 bör avslås.

I fråga om insatser för ekonomiska behov föreslår regeringen att nuvarande bestämmelse om när hemmavarande barns och skolungdomars inkomster ska räknas in vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Inkomsterna får dock beaktas till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår. Utskottet anser att bestämmelsen i dess nuvarande utformning är väl avvägd och är inte berett att föreslå ett tillkännagivande om att ändra bestämmelsen.

Utskottet noterar betänkandet Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15). Utskottet anser inte att något tillkännagivande bör göras när det gäller frågan om nödbistånd.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2024/25:3339 (MP) yrkande 5 och 2024/25:3341 (C) yrkande 6 bör avslås.

När det gäller samordnad individuell plan gör regeringen bedömningen att det inte är lämpligt att i lagstiftningen ange att en sådan plan alltid ska upprättas om den enskilde begär det. Den enskildes och de närståendes uppfattning om behovet bör emellertid liksom tidigare tillmätas stor betydelse. Regeringen konstaterar att det saknas beredningsunderlag för att inom ramen för detta lagstiftningsarbete införa en skyldighet också för förskolor och skolor att initiera en samordnad individuell plan. Det finns däremot inget som hindrar att förskolor och skolor deltar i arbetet med en samordnad individuell plan. Utskottet delar regeringens bedömning i dessa delar. Därutöver noterar utskottet att regeringen har gett Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att undersöka och analysera tillämpningen av bestämmelserna om samordnad individuell plan (S2024/00076). Med hänsyn till det anförda anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 21. Motionen bör därmed avslås.

Skyddat boende

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skyddat boende utan individuell behovsprövning samt privata aktörer och finansiering.

Jämför reservation 15 (MP), 16 (S) och 17 (MP).

Bakgrund

Socialstyrelsen publicerade i december 2024 rapporten Kartläggning av skyddade boenden i Sverige. Kartläggningen gjordes innan den nya reformen om stärkta rättigheter för barn och vuxna på skyddat boende trädde i kraft den

1 april 2024. Av kartläggningen framgår att Socialstyrelsen under våren 2024 identifierade 257 skyddade boenden, varav 190 besvarade den aktuella enkäten. Av dessa 190 skyddade boenden drivs 46 procent av ideella föreningar, 7 procent av kommuner och 47 procent av privata aktörer, i huvudsak i bolagsform. Sedan Socialstyrelsens kartläggning 2012 har andelen av skyddade boenden som drivs av privata aktörer ökat. År 2012 var det 8 procent av de skyddade boendena som drevs i privat regi. Andelen ideellt drivna boenden har minskat från 54 procent 2019 till 46 procent i 2024 års mätning.

I propositionen 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende anför regeringen:

I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen har de allmänna statsbidragen till kommuner och regioner sammantaget förstärkts med 321 miljoner kronor per år från och med 2024 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.8) och riksdagens beslut om statens budget för samma år (bet. 2022/23:FiU10, rskr. 2022/23:109). Ytterligare 14,5 miljoner kronor per år föreslås tillföras kommunerna från och med 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.8).

I betänkande 2023/24:SoU6 instämde utskottet i regeringens bedömning att reformen därmed är finansierad.

Gällande rätt

Av 19 kap. 25 a § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling framgår att en upphandlande myndighet får reservera deltagandet i en upphandling av vissa tjänster för idéburna organisationer vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppnå ändamålet med den tjänst som ska tillhandahållas. Vidare framgår det av 1 kap. 2 a § lagen (2008:962) om valfrihetssystem att en upphandlande myndighet får reservera deltagandet i ett valfrihetssystem för idéburna organisationer vars allmännyttiga syfte bidrar till att uppnå ändamålet med den tjänst som ska tillhandahållas. Detta gäller dock inte i fråga om sådana vårdvalssystem som avses i 7 kap. 3 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Propositionen

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om kommunens ansvar för att det finns tillgång till familjehem, stödboende, hem för vård eller boende och skyddade boenden ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Även bestämmelserna om socialnämndens ansvar för att den som av vissa angivna skäl behöver det kan tas emot i ett sådant hem eller boende ska föras över till den nya lagen. I den nya lagen ska det finnas definitioner av vad som avses med familjehem, stödboende, hem för vård eller boende respektive skyddat boende.

Regeringen konstaterar att den som behöver mer omfattande insatser än vad som kan ges i det egna hemmet även fortsättningsvis bör kunna tas emot i ett familjehem, stödboende och hem för vård eller boende. Regeringen anser

vidare att den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp bör kunna tas emot i ett skyddat boende.

Skyddat boende bör i vissa fall kunna erbjudas utan behovsprövning

Regeringen delar den uppfattning som några remissinstanser framför att den som utsätts för våld befinner sig i en både komplex och farlig situation. Regeringen kan samtidigt konstatera att det, som både utredningen (S 2017:03) och en remissinstans beskriver, finns enskilda som inte vill bli föremål för utredning eller som av annan anledning inte vill vända sig till socialnämndens myndighetsutövande verksamhet. Socialtjänsten har i dag svårt att nå dessa personer, och utan stöd och hjälp riskerar de i hög grad att bli kvar i en våldsam relation. Insatser utan individuell behovsprövning skulle kunna bidra till att socialtjänsten trots allt lyckas nå dessa personer med insatser – ibland livsviktiga. Det är enligt regeringen en omständighet som väger tungt i sammanhanget.

Vid en sammanvägd bedömning anser regeringen att skyddat boende bör kunna erbjudas utan individuell behovsprövning till vuxna, dock med de relativt omfattande undantag att skyddat boende inte bör kunna erbjudas utan individuell behovsprövning till den som är under 21 år eller har medföljande barn.

Möjligheten att sluta avtal med privata utförare

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om att kommunen får ingå avtal med ett privaträttsligt organ eller en fysisk person om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten samt om att uppgifter som innefattar myndighetsutövning inte får lämnas över till en enskild, ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

Insatser kan verkställas i egen regi eller av en annan anlitad utförare

Regeringens förslag syftar till att den enskilde i stället för att vända sig till socialtjänsten med en ansökan, som sedan leder till en utredning och ett beslut, ska kunna vända sig direkt till den del av socialtjänsten som verkställer insatser, en utförare. Förslaget utesluter samtidigt inte att socialnämnden själv sköter administrationen och fördelningen av platser.

Med utförare avses den som verkställer insatsen, oavsett om det sker i kommunens egen regi, i samverkan med en eller flera andra kommuner eller om kommunen anlitat en enskild person. En enskild person kan vara en fysisk eller juridisk person, t.ex. en privatperson med enskild firma, en ideell organisation eller ett aktiebolag. Försättningsvis används uttrycket privat utförare för de utförare som inte är kommunala eller statliga. En betydande del av den kommunala socialtjänsten utförs i dag av privata utförare. Det är kommunen som avgör i vilken regi en viss verksamhet ska bedrivas. Regeringen anser inte att det finns skäl att begränsa möjligheten att använda privata utförare för insatser utan behovsprövning. Möjligheten att överlämna

uppgifter till en privat utförare är dock begränsad till uppgifter som inte innefattar myndighetsutövning (2 kap. 5 § SoL).

För att en privat utförare ska kunna verkställa insatser enligt regeringens förslag krävs det att ett avtal ingåtts med kommunen. Överlämnande till en privat utförare förutsätter således att kommunen beaktar bestämmelserna i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling eller lagen (2008:962) om valfrihetssystem. Utföraren ska verkställa insatser enligt de villkor som socialnämnden har ställt upp för insatsen. För privata utförare regleras detta även i avtal.

Motionerna

Skyddat boende utan individuell behovsprövning

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att det behövs fler typer av skyddade boenden utan behovsprövning. Motionärerna lyfter fram att för kvinnor som utsätts för våld av en närstående kan en behovsprövning för skyddade boenden i vissa fall fungera som en bromskloss och innebära att kvinnan utsätts för onödiga risker.

Privata aktörer och finansiering

I kommittémotion 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 84 föreslås ett tillkännagivande om trygga skyddade boenden. Motionärerna anser att skyddade boenden av god kvalitet måste finnas i tillräckligt hög omfattning och att finansieringen av boendena måste vara stabil och långsiktig. Vidare menar motionärerna att vinstsyftet inte lämpar sig när det handlar om skyddade boenden och anser att all upphandlad drift av skyddade boenden ska reserveras för idéburna organisationer.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 12 föreslås ett tillkännagivande om att det behövs mer finansiering av skyddade boenden. I yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om att fler kommuner bör uppmärksammas på möjligheten att reservera upphandlingar för idéburna aktörer för skyddade boenden. I yrkande 20 föreslås ett tillkännagivande om att kommuner i högre utsträckning bör uppmärksammas på möjligheten att ingå avtal med idéburna aktörer för att tillhandahålla likvärdig vård och minska vinstuttaget för verksamheter där människor befinner sig i utsatthet.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om skyddade boenden och driftsformerna för och finansieringen av dem har på senare tid behandlats i proposition 2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende (bet. 2023/24:SoU6, rskr. 2023/24:130).

Sådana motioner har även behandlats i betänkande 2024/25:SoU20 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m. (prot. 2024/25:87).

I mars 2025 yttrade sig socialutskottet till arbetsmarknadsutskottet över skrivelse 2024/25:69 Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och en följdmotion i de delar som berör socialutskottets beredningsområde (yttr. 2024/25:SoU6y). När det gäller frågan om att skyddade boenden endast ska kunna bedrivas av kommunala eller idéburna organisationer anförde socialutskottet bl.a. följande

När det gäller frågan om att skyddade boenden endast ska kunna bedrivas i kommunala eller idéburna organisationer konstaterar utskottet inledningsvis att det framgår av propositionen om stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende att det är mycket vanligt att socialnämnden anlitat en ideell organisation eller en vinstdrivande privat aktör för genomförande av skyddat boende (prop. 2023/24:31 s. 67).

Genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen kan överlåtas till en annan kommun eller till en enskild person (9 kap. 37 § KL och 2 kap. 5 § SoL). Med en enskild person avses både fysiska och juridiska personer (prop. 2017/18:151 s. 61).

När dessa aktörer arbetar på socialnämndens uppdrag gäller socialtjänstens regelverk i tillämpliga delar även för dem och de omfattas därmed av tillsynsansvaret hos Ivo. Med regelverket följer bl.a. ansvar för god kvalitet (3 kap. 3 § SoL), att rapportera missförhållanden (14 kap. 3–7 §§ SoL), att anmäla kännedom eller misstanke om att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § SoL och dokumentationsplikt. Det är alltid den nämnd som har beviljat en insats enligt socialtjänstlagen som i förhållande till den enskilde ytterst ansvarar för att insatsen uppfyller kravet på god kvalitet. Det framgår av 10 kap. 8 § KL att när skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen eller regionen kontrollera och följa upp verksamheten.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller denna fråga. Socialutskottet anser således att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka motion [...]. Socialutskottet anser avslutningsvis att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.

Utskottets ställningstagande

När det gäller skyddat boende utan behovsprövning anför regeringen att den som utsätts för våld befinner sig i en både komplex och farlig situation. Regeringen kan samtidigt konstatera att det finns enskilda som inte vill bli föremål för utredning eller som av annan anledning inte vill vända sig till socialnämndens myndighetsutövande verksamhet. Socialtjänsten har i dag svårt att nå dessa personer, och utan stöd och hjälp riskerar de i hög grad att bli kvar i en våldsam relation. Insatser utan individuell behovsprövning skulle kunna bidra till att socialtjänsten trots allt lyckas nå dessa personer med insatser – ibland livsviktiga. Sammanfattningsvis anser regeringen att insatsen skyddat boende bör kunna erbjudas utan individuell behovsprövning till den som har fyllt 21 år och som inte har några medföljande barn. Utskottet instämmer i denna bedömning. Riksdagen bör enligt utskottet inte ta något initiativ, och därmed bör motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 13 avslås.

Möjligheten att reservera upphandlingar för idéburna aktörer och att ingå avtal med sådana aktörer framgår av den nuvarande och den föreslagna lagstiftningen. Det finns ingen anledning för riksdagen att ta något initiativ i dessa frågor. Inte heller när det gäller frågan om finansiering ser utskottet någon anledning för riksdagen att ta något initiativ. Motionerna 2024/25:3111 (S) yrkande 84 och 2024/25:3339 (MP) yrkandena 12, 19 och 20 bör därmed avslås.

Barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barns rättigheter, process-behörighet, anmälan om oro för ett barn, insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke och uppföljning av ett barns situation.

Jämför reservation 18 (MP), 19 (C), 20 (MP), 21 (V), 22 (C) och 23 (S, C).

Bakgrund

Den 1 januari 2013 infördes ändrade regler när det gäller kriterierna för när det finns en skyldighet att anmäla eller när en anmälan bör göras av allmänheten (prop. 2012/13:10, bet. 2012/13:SoU4, rskr. 2012/13:51). De nya reglerna innebar att vissa myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa samt att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden.

Propositionen

Bestämmelser om barnets bästa förtydligas och kompletteras

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelse om att barnets bästa ska beaktas vid åtgärder som rör barn ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Det ska förtydligas att det vid alla åtgärder som rör barn i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Vidare föreslår regeringen att det ska införas en uttrycklig bestämmelse om att det vid bedömningen av barnets bästa ska tas hänsyn till barnets åsikter. Nuvarande bestämmelse om att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska föras över till den nya lagen.

Barnets bästa ska beaktas i första hand

FN:s kommitté för barnets rättigheter, barnrättskommittén, som övervakar genomförandet av barnkonventionen, har tagit fram en vägledning om principen om barnets bästa i form av en allmän kommentar (CRC/C/GC/14).

Rekommendationer och allmänna kommentarer från FN:s konventionskommittéer är visserligen inte juridiskt bindande, men enligt regeringens uppfattning kan de utgöra ett viktigt stöd och ge viss vägledning vid tolkning och tillämpning av konventionsåtaganden i Sverige (prop. 2017/18:186 s. 84).

Frågan om vad som avses med ”i första hand” behandlas i de allmänna kommentarerna av barnrättskommittén. Av dessa framgår det att innebörden av att barnets bästa i första hand ska beaktas är att barnets bästa inte får jämföras med alla andra hänsyn. Denna starka ställning rättfärdigas av barnets speciella situation: beroende, mognad, rättslig status och ofta avsaknad av egen röst. Det innebär att vad som bedöms vara barnets bästa har hög prioritet och inte bara utgör ett av flera överväganden (CRC/C/CG/14, p. 37 och 39). Att i första hand beakta vad som bedöms vara barnets bästa innebär mot denna bakgrund att vid en avvägning, när olika intressen vägs mot varandra, ska vad som bedöms vara barnets bästa väga tungt (prop. 2017/18:186 s. 96).

Vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter

Enligt 11 kap. 10 § första stycket SoL ska ett barn ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Av samma bestämmelse framgår vidare att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad. Dessa bestämmelser föreslås föras över till den nya socialtjänstlagen.

Principerna om barnets bästa och barnets rätt att få framföra sina åsikter är grundläggande principer som kompletterar varandra. Barnets åsikter är en viktig del i bedömningen av barnets bästa. Bedömningen av barnets bästa måste göras med respekt för barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter, och barnets åsikter måste tillmätas betydelse i alla frågor som rör barnet. För att kopplingen mellan dessa principer ska bli tydlig bör det enligt regeringen framgå av lagtexten att vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter.

Flera remissinstanser för fram att det kan vara problematiskt att ta reda på barnets åsikter. En remissinstans tar t.ex. upp att barn kan uttrycka hur de känner och tänker på andra sätt än enbart genom att ha åsikter. En annan remissinstans anser att barnets åsikter i vissa fall bör värderas med försiktighet exempelvis – i samband med vårdnadstvister – och vägas in i en helhetsbedömning.

Regeringen konstaterar att bedömningen av barnets bästa ska göras i varje enskilt fall och att hänsynen till barnets åsikter behöver tas med utgångspunkt i de specifika omständigheterna för det enskilda barnet. Bedömningen av barnets bästa är en process i flera steg. Förutom det som barnet själv ger uttryck för, ska vetenskap och beprövad erfarenhet tillämpas och underlag från närstående och yrkespersoner som har kunskap om barnet ska inhämtas.

Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande (1 kap. 2 § andra stycket SoL). Bestämmelsen är således en särskild reglering för vård- och

behandlingsinsatser. Av propositionen framgår att en remissinstans är kritisk till att barnets bästa ska vara avgörande i vissa typer av insatser men inte i andra. Regeringen konstaterar att de insatser där barnets bästa ska vara avgörande gäller vissa ingripande insatser riktade till barnet själv, t.ex. placering utanför det egna hemmet eller deltagande i behandling. Enligt regeringen finns det inte skäl att ändra denna ordning och utvidga bestämmelsens tillämpningsområde. Bestämmelsen bör därför föras över oförändrad i sak till den nya socialtjänstlagen.

Barnets rätt att framföra sina åsikter

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelse om att ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Även bestämmelsen om att barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad ska föras över till den nya lagen.

Regeringen gör bedömningen att bestämmelsen om att ett barns inställning så långt det är möjligt ska klarläggas på annat sätt när han eller hon inte framför sina åsikter inte bör föras över.

Av 11 kap. 10 § första stycket SoL framgår att om ett barn inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. I förarbetena till 11 kap. 10 § SoL understryker regeringen att barnet aldrig ska vara skyldig att framföra sina åsikter utan bara ges möjlighet att göra det. Förhållandet i det enskilda fallet kan vara sådant att barnet av någon anledning inte kan, dvs. inte är i stånd att, bilda egna åsikter eller inte vill framföra sina åsikter. I sådana fall behöver barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Detta kan ske genom att man hämtar in uppgifter från barnets närstående eller någon annan företrädare för barnet. Vidare kan inställningen klarläggas genom dokumentation av vad barnet tidigare har framfört, t.ex. till socialtjänsten. Med hänsyn till principen om barnets bästa är det angeläget att barnets inställning klargörs på ett sätt som iakttar respekten för barnets integritet och självbestämmanderätt (prop. 2012/13:10 s. 37 och 38).

Av artikel 12 i barnkonventionen framgår att barn har rätt att uttrycka sina åsikter och särskilt ges möjlighet att höras i alla frågor som rör barnet och att hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad. Däremot anges det inte i barnkonventionen att barnets åsikter ska klarläggas på annat sätt om barnet inte vill framföra sina åsikter. Av barnrättskommitténs allmänna kommentar framgår att ett av de grundläggande kraven för genomförandet av artikel 12 i barnkonventionen är att barnet aldrig ska tvingas att uttrycka sina åsikter (CRC/C/GC/12, p. 134). Av kommentaren framgår vidare att barnet har rätt att avstå från att utöva sin rättighet. Att uttrycka åsikter är för barnet ett val, inte en skyldighet. Konventionsstaterna ska säkerställa att barnet får all den information och rådgivning som behövs för att fatta det beslut som är till förmån för barnets bästa (CRC/C/GC/12, p. 16).

Regeringen konstaterar att det är en rättighet, inte någon skyldighet, för barnet att uttrycka sina åsikter. Däremot innebär denna rättighet en skyldighet för dem som utreder ett ärende att skapa förutsättningar för att barnet ska kunna ta ställning till om han eller hon vill uttrycka sin åsikt. Som en remissinstans konstaterar är barnets rätt till relevant information en förutsättning för att han eller hon ska kunna uttrycka sina åsikter i en fråga. Först när barnen fått all information kan de ta ett informerat beslut om huruvida de ska framföra sin åsikt eller inte. Det är därför viktigt att ta reda på om barnet kunnat ta emot och förstått den information som lämnats.

Det kan finnas många skäl till att ett barn väljer att inte framföra sin åsikt. Flera remissinstanser lämnar synpunkter om att det kan vara svårt för ett barn att göra sin röst hörd, exempelvis på grund av lojalitetskonflikter i förhållande till vårdnadshavare eller vid särskilt utsatta situationer som t.ex. hedersrelaterat våld och förtryck. För att ge barnet förutsättningar att uttrycka sina åsikter ska ansvariga aktörer, enligt regeringens strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige, ha kunskap om hur denna rättighet ska förverkligas i den egna verksamheten (prop. 2009/10:232 s. 13). Det innebär att det måste finnas kunskap om och utarbetade arbetssätt för hur barnets åsikter kan inhämtas på bästa sätt, utifrån barnets ålder och mognad. Det är viktigt att miljön känns trygg för barnet och att metoder och arbetssätt är väl anpassade till barnets förutsättningar, som två remissinstanser poängterar. Som en remissinstans tar upp kan flera samtal behöva erbjudas för att inte riskera att viktig information förloras. Av barnrättskommitténs allmänna kommentar framgår att detta inte minst gäller för barn som har en funktionsnedsättning. Barnen ska förses med de kommunikationsverktyg som behövs för att de lättare ska kunna uttrycka sina åsikter, och det ska möjliggöras för dem att använda dessa verktyg (CRC/C/GC/12, p. 21). Barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få möjligheter att höras begränsas inte till tal utan kan inhämtas genom olika uttrycksmedel enligt artikel 13 i barnkonventionen. Även av förarbetena framgår att barnet kan framföra sina åsikter på olika sätt, det kan ske muntligen, skriftligen eller på något annat sätt (prop. 2012/13:10 s. 135).

Om det har skapats goda förutsättningar för ett barn att uttrycka sina åsikter och barnet väljer att inte göra det, anser regeringen att detta ska respekteras och att man inte ska försöka klarlägga barnets åsikter på annat sätt.

Enligt regeringen, och i likhet med vad utredningen (S 2017:03) för fram, bör därför bestämmelsen om att barnets åsikter ska klarläggas inte föras över till den nya socialtjänstlagen. Regeringen anser att denna förändring överensstämmer med artikel 12 i barnkonventionen. Den överensstämmer även med motsvarande reglering i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Enligt regeringen innebär detta att regleringen av barnets åsikter blir mer enhetlig och att den nya socialtjänstlagen bättre stämmer överens med både barnkonventionen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade samt andra närliggande lagar. Till skillnad från två remissinstanser anser regeringen att det inte bör anges uttryckligen i den nya socialtjänstlagen att barns åsikter ska respekteras. Enligt regeringen framgår det

indirekt av att bestämmelsen om att barnets åsikter ska klarläggas inte förs över till den nya lagen.

Flera remissinstanser uttrycker en oro över att förändringen kan ses som en möjlighet att avstå från att inhämta barns åsikter. En remissinstans menar också att kvaliteten i utredningen kan påverkas och att beslutsunderlaget blir sämre om inte socialnämnden försöker klarlägga barnets inställning. Regeringen konstaterar att förslaget inte innebär någon inskränkning i socialnämndens utredningsskyldighet. Socialnämnden måste, i sin utredande verksamhet, på olika sätt inhämta information för ett fullödigt beslutsunderlag, såväl för bedömningen av barnets bästa som för att få underlag för ett materiellt riktigt beslut. Socialnämnden ska utreda barnets situation och behov av skydd och stöd och får under utredningen konsultera sakkunniga och i övrigt ta de kontakter som behövs. Fokus i utredningen ligger således fortfarande på att utreda barnets situation och behov. Regeringen vill i sammanhanget också betona att socialnämnden alltid ska beakta vad som bedöms vara barnets bästa även om barnets åsikt inte är en del av beslutsunderlaget. Några remissinstanser påpekar även att det är skillnad mellan att inte vilja uttrycka sina åsikter och att sakna förmågan att göra det. Som regeringen konstaterar ovan har socialnämnden en skyldighet att skapa förutsättningar för barnet att uttrycka sina åsikter. I det enskilda fallet kan dock omständigheterna vara sådana att barnet inte har förmåga att ge uttryck för sina åsikter, inte ens om förutsättningar skapats t.ex. med hjälp av kommunikationsverktyg. Barnets åsikter får i sådana fall så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt.

Barns och ungas uppväxtförhållanden

Insatser efter en vårdnadsprocess, placering eller påföljd

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om att socialnämnden ska tillgodose det särskilda behov av insatser som barn och unga kan ha efter att ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts eller sedan placering utanför det egna hemmet eller verkställighet av sluten ungdomsvård har upphört ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

Enligt 5 kap. 1 § 9 SoL ska socialnämnden tillgodose det särskilda behov av insatser som kan finnas hos barn och unga sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts. I förarbetena anges att socialnämnden har ett särskilt ansvar för att vid behov ge stöd och hjälp åt barnet och dess föräldrar eller vårdnadshavare i samtliga dessa fall. Även föräldrar som kommit överens om vårdnad och umgänge har rätt att vid behov få stödinsatser från kommunen (prop. 1996/97:124 s. 176).

Barns processbehörighet i mål och ärenden enligt socialtjänstlagen

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om att barn som fyllt 15 år har rätt att föra sin egen talan i mål och ärenden enligt socialtjänstlagen och

att barn som är yngre får höras i domstol, om de inte kan antas ta skada av det, ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrade i sak.

Enligt huvudregeln i svensk rätt är det barnets vårdnadshavare som företräder barnet i kontakten med myndigheter och domstolar till dess att barnet uppnår 18 års ålder. När barnet fyller 18 år får det processbehörighet och får då föra sin egen talan. Det finns dock undantag som innebär att även underåriga i vissa fall har processbehörighet. Av 11 kap. 10 § andra stycket SoL framgår att ett barn som har fyllt 15 år har rätt att föra sin egen talan i mål och ärenden enligt socialtjänstlagen. Ett barn som har fyllt 15 år är alltså processbehörig i mål och ärenden enligt socialtjänstlagen. Regeringen konstaterar att rätten till självständighet och respekten för barnets vilja är viktig när det handlar om barnets beslutanderätt i frågor som rör dess person (prop. 1979/80:1 Del A s. 409). Barn som fyllt 15 år bör därför även fortsättningsvis ha rätt att föra sin egen talan i mål och ärenden enligt lagen. Bestämmelsen bör därför föras över till den nya socialtjänstlagen.

Av 11 kap. 10 § andra stycket SoL framgår även att ett barn som är yngre än 15 år får höras i domstol om barnet inte kan antas ta skada av det. Regeringen konstaterar att domstolarna har ett ansvar för att ge barn möjligheter att komma till tals. För yngre barn kan det dock, utifrån barnets bästa, ibland vara så att barnet kan ta skada av att höras i domstol. Barnet kan t.ex. försättas i svåra lojalitetskonflikter gentemot föräldrarna, känna ett stort obehag av att höras eller av annan anledning ta skada av att höras i domstol. Domstolarna ska således göra en bedömning i varje enskilt fall av om barnet kan antas ta skada av att höras i domstol (prop. 2012/13:10 s. 38). Även bestämmelsen om att barn som är yngre än 15 år får höras i domstol, under förutsättning att barnet inte kan antas ta skada av det, är alltså aktuell och bör således föras över till den nya lagen.

Anmälan om oro för ett barn

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser som innebär att vissa myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Det ska tydliggöras att anmälingsskyldigheten omfattar verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Regeringen föreslår vidare att nuvarande bestämmelse som innebär att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialnämnden ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak.

Insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser som innebär att socialnämnden även utan vårdnadshavarens samtycke får besluta om insatser för att

tillgodose personliga behov för ett barn som har fyllt 12 år ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

Regeringen föreslår vidare att socialnämnden inte utan vårdnadshavarens samtycke får tillhandahålla ett barn insatser som lämnas utan individuell behovsprövning. Nämnden får dock tillhandahålla ett barn sådana insatser, om barnet har fyllt 15 år och det är lämpligt att insatsen tillhandahålls på det sättet.

Att låta barn från 12 års ålder kunna ta del av insatser utan behovsprövning och utan vårdnadshavarens samtycke skulle kunna ge socialtjänsten möjlighet att komma in ännu tidigare. Samtidigt har regeringen i samband med att bestämmelsen om öppna insatser till barn från 12 års ålder infördes bedömt att socialnämnden inom ramen för lämplighetsbedömningen kan behöva göra en bedömning av om barnets samtycke utifrån dess ålder och mognad är tillräckligt. En sådan bedömning av barnets samtycke är inte möjlig att göra när en insats erbjuds utan individuell behovsprövning. Regeringen bedömer därför att den sänkta åldersgränsen vid öppna insatser enligt 3 kap. 6 a § andra stycket SoL bör följas upp och utvärderas innan motsvarande sänkning övervägs för insatser utan behovsprövning. För barn som inte fyllt 15 år bör det därmed krävas att vårdnadshavaren ger sitt samtycke till att barnet tar del av insatser utan individuell behovsprövning.

Uppföljning av ett barns situation

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelse om att socialnämnden även utan samtycke får besluta om uppföljning av ett barns situation när en utredning som gäller barns behov av skydd eller stöd avslutas utan beslut om insats ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

Vidare föreslår regeringen att nuvarande bestämmelse som innebär att socialnämnden även utan samtycke får besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem, ett skyddat boende eller ett hem för vård eller boende med stöd av socialtjänstlagen samt en placering som beslutats med stöd av lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende har upphört ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak. Det gäller även upplysningsbestämmelsen om att det i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga finns bestämmelser om uppföljning när vård enligt den lagen upphör.

Regeringen föreslår att tidsgränsen för när en uppföljning ska vara avslutad förlängs från två månader till sex månader. Några remissinstanser anser att sex månader är en för kort uppföljningstid och föreslår i stället tolv månader. En uppföljningstid på sex månader skapar enligt regeringen bättre förutsättningar för socialnämnden att följa hur barnets situation utvecklas och ta ställning till om förändringarna är bestående. Det innebär också en utökad möjlighet att försöka motivera vårdnadshavaren att ta emot en föreslagen insats om behov finns. Enligt utredningen (S 2017:03) visar forskning därtill att nästan varannan återplacering sker under det första halvåret. Vidare finns det även andra överväganden att ta hänsyn till vid en utökad uppföljningstid, bl.a. den

inskränkning i rätten i vårdnadshavarens och barnets rätt till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, förkortad Europakonventionen som en uppföljning innebär.

Regeringen konstaterar vidare att det inom ramen för detta lagstiftningsarbete saknas beredningsunderlag för att förlänga uppföljningstiden utöver de sex månader som utredningen (S 2017:03) föreslår. Regeringen har dock gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. bedöma och ta ställning till om tiden bör vara längre än sex månader för den uppföljning som socialnämnden får besluta om efter att en placering med stöd av socialtjänstlagen i ett familjehem, ett skyddat boende eller ett hem för vård eller boende har upphört (dir. 2024:114).

Motionerna

Barns rättigheter

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att bestämmelsen om att barns åsikter ska klarläggas så långt det är möjligt ska kvarstå i den nya lagen. Motionärerna anser att regeringens förslag inte tar hänsyn till att det finns skillnad mellan barnets vilja och förmåga att uttrycka sig och att det därför måste finnas utrymme för socialnämnden att skaffa sig en uppfattning om barnets inställning. Motionärerna ser även en risk för att förslaget kan tolkas som att det finns en möjlighet att avstå från att inhämta barnets åsikter.

I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att barnets bästa ska vara avgörande i alla beslut som berör barn, inklusive beslut om ekonomiskt bistånd. Motionärerna anser att det är mycket problematiskt att regeringen har valt att göra barnets bästa till ett ska-krav endast när det gäller vård- och behandlingsinsatser. Det står enligt motionärerna i direkt kontrast till lagens övergripande mål om att socialtjänsten med utgångspunkt i demokrati och solidaritet ska främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämställda och jämlika levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhället. Konsekvenserna blir att barn i ekonomiskt utsatta familjer drabbas hårt och får svårt att delta i samhället på lika villkor som jämnåriga. Motionärerna anser att det är en prioriterad uppgift för samhället att säkra barns jämlika uppväxtvillkor, oavsett vårdnadshavarnas arbetsförmåga eller juridiska status.

I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att det ska ställas krav på att socialtjänsten tillämpar standardiserade riskbedömningsmetoder inför kontakt med närstående vid misstanke om våld. Motionärerna understryker att det är viktigt att tvångsumgänge inte ska kunna ske med en våldsam förälder.

Processbehörighet

I kommittémotion 2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om processbehörighet för barn som fyllt 12 år.

Motionärerna pekar på de lagändringar som genomfördes i den nu gällande socialtjänstlagen 2023 och som innebar att åldersgränsen för bl.a. öppna insatser till barn utan vårdnadshavares samtycke sänktes från 15 år till 12 år. Motionärerna vill att regeringen skyndsamt utreder en sänkning av åldersgränsen för processbehörighet så att barn som har fyllt 12 år kan få sin talan hörd, rätt till insyn och en formell möjlighet att ansöka om en insats enligt socialtjänstlagen samt överklaga ett eventuellt avslagsbeslut om en insats.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om sänkt ålder för processbehörighet. Motionärerna anser att det måste vara möjligt även för yngre barn med tillräcklig mognad att få tillgång till öppna insatser utan vårdnadshavares samtycke. Motionärerna konstaterar att ett barn inte kan ansöka om en insats eller överklaga ett beslut om en insats så länge barnet saknar processbehörighet.

Anmälan om oro för ett barn

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utvärdera lagändringarna från 2013 och utreda skyldigheten enligt socialtjänstlagen att göra en orosanmälan utifrån målen i den nya socialtjänstlagen. Motionärerna är tveksamma till att den nuvarande regleringen av orosanmälningar är ändamålsenlig med hänsyn till att så få orosanmälningar leder till insatser för barn och unga, samtidigt som orosanmälningarna tar stora resurser från socialtjänsten och bidrar till tillitsproblem mellan socialtjänsten och invånarna. Vidare befarar motionärerna att omställningen till en förebyggande och lättillgänglig socialtjänstlag i viss utsträckning motverkas av anmälningsskyldigheten när det gäller barn och unga eftersom invånare kommer att fortsätta att vara rädda för att ansöka om eller ta emot insatser utan individuell behovsprövning med hänsyn till risken för en orosanmälan och den efterföljande utredning som då initieras.

Insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke

I kommittémotion 2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att barn som fyllt tolv år bör kunna få insatser utan individuell behovsprövning även utan vårdnadshavarens samtycke. Det skulle enligt motionärerna skapa bättre förutsättningar för socialtjänsten att ge tidiga insatser och ligga i linje med nuvarande möjlighet att ge insatser till barn som fyllt tolv år, efter individuell behovsprövning, där det är lämpligt och där barnet samtycker men där vårdnadshavarens samtycke saknas.

Uppföljning av ett barns situation

I kommittémotion 2024/25:3326 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att tiden för socialnämndens möjlighet att följa upp barns situation ska förlängas till tolv månader. Motionärerna anser att den

tidsram som regeringen föreslår är otillräcklig för att på ett effektivt sätt säkerställa barnets trygghet och välbefinnande efter en utredning. Regeringen har visserligen tillsatt en utredning som ska se över möjligheten att förlänga uppföljningstiden ytterligare (dir. 2024:114) men utredningen omfattar bara placeringar och inte öppna åtgärder. Enligt motionärerna bör även andra insatser än placeringar kunna föranleda en uppföljningstid på tolv månader. Ett liknande yrkande finns även i kommittémotion 2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 5.

Pågående arbete

På Kunskapsguidens webbplats finns kunskapsstödjande produkter från Socialstyrelsen, andra myndigheter och aktörer samlade. Där hittar de som arbetar inom socialtjänsten eller hälso- och sjukvården stöd och vägledning för sin verksamhet. Av information om barn i familjehems umgänge med närstående framgår bl.a. följande. Arbetet med bedömningar av umgänget går inte att standardisera. Varje barns och familjs situation är unik. En mängd olika faktorer behöver analyseras och vägas samman för att umgänget ska kunna utformas på bästa sätt utifrån det enskilda barnets behov. Kunskapsstödet belyser viktiga faktorer att väga in vid en samlad bedömning, skriftlig planering och beslut om umgänge. Därutöver finns bedömningsstöd för planering av umgänge.

Av Socialstyrelsens webbsida framgår att det finns standardiserade riskbedömningar till hjälp när någon är våldsutsatt, bl.a. HEVA, ett kunskapsbaserat stöd vid utredningar av barn mellan 12 och 17 år som är eller kan vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Bedömningsstödet är baserat på forskning och bästa tillgängliga kunskap så att utredningarna ska bli mer systematiska och grundliga för att kunna ge barn lämpligt stöd och skydd. Därutöver finns lärstöd i evidensbaserad praktik på Kunskapsguiden.

Socialstyrelsen har genomfört en nationell kartläggning, Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa 2021 – Uppföljning och analys av utvecklingen, som publicerades i november 2022. Den visar bl.a. att antalet orosanmälningar har ökat med 27 procent sedan den föregående kartläggningen 2018. Samtidigt visade undersökningen att antalet anmälningar per barn ökade. Enligt Socialstyrelsen visar det att fler vuxna uppmärksammar barn i utsatthet, men det kan också tyda på att barn och familjer inte får det stöd de behöver, vilket kan leda till nya anmälningar och att barnets situation hinner bli allt mer komplex. Även om anmälningsskyldiga anmäler mer uppger flera i kartläggningen att det verkar finnas en underrapportering från vissa verksamheter. Det tydligaste exemplet rör anmälningar om föräldrars brister i omsorgsförmåga när det gäller de yngsta barnen. Enligt uppgift från Socialstyrelsen planeras en ny kartläggning under 2025 för anmälningar inkomna 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner om sänkt processbehörighetsålder har behandlats i proposition 2022/23:64 En sänkt åldersgräns för öppna insatser till barn utan vårdnads-havarens samtycke (bet. 2022/23:SoU26, rskr. 2022/23:191). Utskottet anförde bl.a. följande (s. 11):

Frågan om processbehörighet tas upp i motionerna [...]. Som framgår ovan bedömer regeringen att det inte är nödvändigt med en sänkt process-behörighetsålder med anledning av förslagen om en sänkt åldersgräns. Regeringen gör också bedömningen att några nya överklagandebestämmelser inte behöver införas. Utskottet delar regeringens bedömning i båda dessa avseenden och vill i likhet med regeringen påpeka att förslaget innebär att socialnämnden får en möjlighet att agera, vilket innebär att fler barn än tidigare kommer att kunna beviljas öppna insatser utan vårdnads-havarnas samtycke. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Utskottets ställningstagande

Regeringen bedömer att bestämmelsen om att ett barns inställning så långt det är möjligt ska klargöras på annat sätt när han eller hon inte framför sina åsikter inte bör föras över till den nya socialtjänstlagen.

Regeringen konstaterar att det är en rättighet, inte någon skyldighet, för barnet att uttrycka sina åsikter. Däremot innebär denna rättighet en skyldighet för dem som utreder ett ärende att skapa förutsättningar för att barnet ska kunna ta ställning till om han eller hon vill uttrycka sin åsikt. Om det har skapats goda förutsättningar för ett barn att uttrycka sina åsikter och barnet väljer att inte göra det, anser regeringen att detta ska respekteras och att man inte ska försöka klargöra barnets åsikter på annat sätt.

Regeringen konstaterar att förslaget inte innebär någon inskränkning i socialnämndens utredningsskyldighet. Regeringen vill i sammanhanget också betona att socialnämnden alltid ska beakta vad som bedöms vara barnets bästa även om barnets åsikt inte är en del av beslutsunderlaget. I det enskilda fallet kan dock omständigheterna vara sådana att barnet inte har förmåga att ge uttryck för sina åsikter, inte ens om förutsättningar skapats t.ex. med hjälp av kommunikationsverktyg. Barnets åsikter får i sådana fall så långt det är möjligt klargöras på annat sätt.

Vidare föreslår regeringen att den nuvarande bestämmelsen om att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska föras över till den nya lagen. Regeringen konstaterar att de insatser där barnets bästa ska vara avgörande gäller vissa ingripande insatser riktade till barnet själv, t.ex. placering utanför det egna hemmet eller deltagande i behandling. Enligt regeringen finns det inte skäl att ändra denna ordning och utvidga bestämmelsens tillämpningsområde.

Utskottet delar regeringens bedömningar. Utskottet noterar vidare att det finns standardiserade riskbedömningar och lärtöd i evidensbaserad praktik till hjälp vid bedömningar bl.a. när någon är våldsutsatt och att det i fråga om barn

i familjehems umgänge med närstående finns kunskapsstödjande produkter som belyser viktiga faktorer att väga in vid en samlad bedömning samt bedömningsstöd för planering av umgänge.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i dessa frågor. Motion 2024/25:3339 (MP) yrkandena 2–4 bör därmed avslås.

När det gäller processbehörighet föreslår regeringen att nuvarande bestämmelser om att barn som fyllt 15 år har rätt att föra sin egen talan i mål och ärenden enligt socialtjänstlagen och att barn som är yngre får höras i domstol, om de inte kan antas ta skada av det, ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrade i sak. Som framgår ovan ställer sig utskottet bakom förslaget och anser att det därmed inte finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionerna 2024/25:3339 (MP) yrkande 22 och 2024/25:3341 (C) yrkande 3. Motionerna bör avslås.

I fråga om anmälan om oro för ett barn konstaterar utskottet att det den 1 januari 2013 infördes ändrade regler när det gäller kriterierna för när det finns en skyldighet att anmäla eller när en anmälan bör göras av allmänheten. Utskottet noterar vidare att Socialstyrelsen genomfört kartläggningar för att följa utvecklingen över tid. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2024/25:3337 (V) yrkande 6. Motionen bör avslås.

När det gäller insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke föreslår regeringen att de nuvarande bestämmelser som innebär att socialnämnden även utan vårdnadshavarens samtycke får besluta om insatser för att tillgodose personliga behov för ett barn som har fyllt tolv år ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Regeringen föreslår vidare att socialnämnden inte utan vårdnadshavarens samtycke får tillhandahålla ett barn insatser som lämnas utan individuell behovsprövning. Att låta barn från tolv års ålder ta del av insatser utan behovsprövning och utan vårdnadshavarens samtycke skulle kunna ge socialtjänsten möjlighet att komma in ännu tidigare. Samtidigt bedömde regeringen i samband med att bestämmelsen om öppna insatser till barn från tolv års ålder infördes att socialnämnden inom ramen för lämplighetsbedömningen kan behöva göra en bedömning av om barnets samtycke utifrån dess ålder och mognad är tillräckligt. En sådan bedömning av barnets samtycke är inte möjlig att göra när en insats erbjuds utan individuell behovsprövning. Regeringen bedömer därför att den sänkta åldersgränsen vid öppna insatser enligt 3 kap. 6 a § andra stycket SoL bör följas upp och utvärderas innan motsvarande sänkning övervägs i fråga om insatser utan behovsprövning. För barn som inte fyllt 15 år bör det därmed krävas att vårdnadshavaren ger sitt samtycke till att barnet tar del av insatser utan individuell behovsprövning. Utskottet delar regeringens bedömningar och anser inte att riksdagen bör ta något initiativ. Motion 2024/25:3341 (C) yrkande 4 bör avslås.

I fråga om uppföljning av ett barns situation föreslår regeringen att tidsgränsen för när en uppföljning ska vara avslutad förlängs från två månader

till sex månader. Utskottet konstaterar, i likhet med regeringen, att det inom ramen för detta lagstiftningsarbete saknas beredningsunderlag för att förlänga uppföljningstiden utöver de sex månader som utredningen föreslår. Vidare konstaterar utskottet att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. bedöma och ta ställning till om tiden bör vara längre än sex månader för den uppföljning som socialnämnden får besluta om efter att en placering med stöd av socialtjänstlagen i ett familjehem, ett skyddat boende eller i ett hem för vård eller boende har upphört (dir. 2024:114). Enligt utskottet finns det inte skäl för riksdagen att ta något initiativ. Motionerna 2024/25:3326 (S) och 2024/25:3341 (C) yrkande 5 bör avslås.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gallring, beredskapsfrågor, särskild avgift, uppföljning av reformen och ekonomiska konsekvenser.

Jämför reservation 24 (C), 25 (V), 26 (MP), 27 (V), 28 (V) och 29 (MP).

Gällande rätt

Lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Bestämmelser om regionernas och kommunernas ansvar under fredstida kriser och under höjd beredskap finns i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I lagen finns bestämmelser som syftar till att kommuner och regioner ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och regioner ska därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar (1 kap. 1 §).

Förordningen om statliga myndigheters beredskap

I förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap finns bestämmelser om uppgifter som statliga myndigheter under regeringen har inför och vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Syftet med förordningen är att statliga myndigheter under regeringen genom sin verksamhet ska minska sårbarheten i samhället och utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter vid fredstida krissituationer och höjd beredskap (1 §). Av förordningen framgår att bl.a. Socialstyrelsen är en beredskapsmyndighet (bil. 1), att hälsa, vård och omsorg är en beredskapssektor och att Socialstyrelsen är sektorsansvarig myndighet för den sektorn (bil. 2).

Propositionen

Gallring

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om gallring och bevarande av handlingar, uppgifter och anteckningar i socialnämndens verksamhet ska föras över till den nya socialtjänstlagen.

I 12 kap. SoL finns bestämmelser om gallring av uppgifter i personakter och sammanställningar hos socialnämnden. Enligt 12 kap. 1 § SoL ska anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden, som ingår i en sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten gallras fem år efter det att den sista anteckningen i akten gjordes. Uppgifterna får dock inte gallras så länge uppgifter om samma person finns kvar i en sådan sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. En sammanställning ska gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört. Gallringen ska vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

Av 12 kap. 2 § SoL framgår att det finns handlingar som inte får gallras med stöd av 12 kap. 1 § SoL. Det gäller bl.a. handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med en utredning om faderskap eller föräldraskap enligt föräldrabalken, en utredning om adoption samt handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn vårdas utanför hemmet. Vidare gäller att vissa avtal som gäller vård utanför hemmet, internationell adoption och umgänge med en förälder som barnet inte bor tillsammans med inte får gallras förrän barnet fyllt 18 år.

Förslaget innebär att nuvarande gallringsregler tills vidare ska tillämpas även för personakter för barn. Det pågår dock ett arbete inom Regeringskansliet om att se över bestämmelserna om gallring av barnakter hos socialtjänsten.

Uppdrag om särskilda gallringsbestämmelser för barnakter

I februari 2022 fick en utredare i uppdrag att bl.a. ta ställning till om gallringsbestämmelserna i fråga om barnakter bör ändras (S 2022:A). I mars 2023 beslutade Regeringskansliet att utvidga uppdraget för utredningen om utbyte och inhämtning av uppgifter i socialtjänsten för att förebygga brott och öka skyddet för barn till att även bl.a. analysera för- och nackdelar med olika gallringstidpunkter för sådana orosanmälningar om barn som inte leder till utredning jämfört med barnakter som innehåller utredning och insatser samt utifrån analysen föreslå nödvändiga författningsändringar.

Utredaren redovisade sitt uppdrag i promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15). I promemorian lämnas förslag på en förlängd gallringsfrist för handlingar i personakter för barn. Enligt förslaget ska en anmälan om oro för ett barn och handlingar som kommit in eller upprättats i samband med en sådan anmälan samt övriga handlingar som kommit in eller upprättats i samband med

en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd inte gallras förrän 60 år efter barnets födelse. I promemorian görs vidare bedömningen att det inte ska införas en särskild gallringsfrist för sådana anmälningar om oro för barn som inte leder till en utredning.

Promemorians förslag behandlas dock inte i detta lagstiftningsärende, utan de bereds inom Regeringskansliet.

Beredskapsfrågor

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om när regeringen, eller den som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter ska föras över oförändrade i sak till den nya socialtjänstlagen.

I den nu gällande socialtjänstlagen finns vissa bemyndiganden som ger regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, rätt att meddela föreskrifter. Regeringen får enligt 16 kap. 9 § meddela särskilda föreskrifter om socialtjänsten om landet kommer i krig eller krigsfara eller vid andra utomordentliga förhållanden framkallande av krig eller krigsfara.

Det är enligt regeringen viktigt att socialtjänsten kan organiseras och bedrivas så att den tillgodoser de särskilda krav som kan ställas på den vid krig eller krigsfara. Bestämmelsen bör därför föras över oförändrad i sak till den nya socialtjänstlagen.

Särskild avgift

Regeringen föreslår att nuvarande bestämmelser om en kommuns skyldighet att betala en särskild avgift om den inte tillhandahåller insatser som beslutats inom skälig tid ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrade i sak.

Rapporteringskyldigheten och bestämmelserna om särskild avgift syftar till att stärka rättssäkerheten för personer som beviljats bistånd (prop. 2005/06:115 s. 2). Sanktionsavgiften infördes som ett yttersta påtryckningsmedel för att gynnande beslut ska verkställas inom skälig tid. Av förarbetena framgår även att sanktionsavgiften utöver ett repressivt syfte även har ett vinsteliminierande syfte (prop. 2001/02:122 s. 24 och prop. 2005/06:115 s. 122–126).

I juni 2022 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över möjligheterna att förbättra förutsättningarna för Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) att utöva tillsyn och ha möjlighet att ingripa när tillsynen visar på brister inom socialtjänsten (dir. 2022:65). I uppdraget ingick även att analysera för- och nackdelar med en särskild avgift och undersöka kompletterande eller andra tänkbara sätt för Ivo att ingripa mot kommuner som inte planerar insatser för enskilda, oavsett om de är behovsprövade eller inte samt när kommuner inte verkställer insatser inom skälig tid. I uppdraget ingick också att lämna förslag på hur Ivo genom sin tillsyn ska kunna verka för att kommuner ska planera sina insatser för enskilda och verkställa dessa inom skälig tid. Utredningen lämnade sitt betänkande En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25) till regeringen i april 2024. Utredningen

bedömer att reglerna om särskild avgift i 16 kap. 6 a–6 e §§ SoL tjänar sitt syfte och inte bör upphävas. Utredningen föreslår dock att beloppsgränserna för särskild avgift justeras så att de motsvarar dagens penningvärde. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. I avvaktan på den fortsatta beredningen av förslagen i betänkandet anser regeringen att nuvarande bestämmelser om särskild avgift bör föras över till den nya socialtjänstlagen.

Genomförande och uppföljning av reformen

Regeringen gör bedömningen att de nationella myndigheterna aktivt bör stödja kommunerna i genomförandet av den nya socialtjänstlagen och omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

En nationell myndighet bör få i uppdrag att följa upp centrala bestämmelser i den nya socialtjänstlagen. En nationell myndighet bör även få i uppdrag att följa upp omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

Enligt regeringen är det angeläget att införandet av den nya socialtjänstlagen noga följs upp, med fokus på de grundläggande bestämmelserna för att nå en långsiktigt hållbar socialtjänst.

Utredningen (S 2017:03) föreslår särskilt att den föreslagna bestämmelsen om att insatser får tillhandahållas utan individuell behovsprövning följs upp och utvärderas. Regeringen anser, i likhet med några remissinstanser, att detta är en central bestämmelse som bör följas upp på nationell nivå och ingå i en nationell uppföljning. Precis som en remissinstans för fram är det enligt regeringen viktigt att följa upp utvecklingen inom de olika verksamhetsområden där befogenhet ges att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning.

Därutöver bör fokus för uppföljningen enligt regeringen vara de ytterligare grundläggande bestämmelserna för en långsiktigt hållbar socialtjänst. Det handlar om att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig samt om att verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet samt övergripande planering av socialtjänstens insatser. Det handlar också om bestämmelser för att stärka barnrättsperspektivet och om jämställda levnadsvillkor. Enligt regeringen syftar uppföljningen till att analysera tillämpningen av de nya bestämmelserna, så långt det är möjligt analysera resultaten för enskilda och kommuner samt andra erfarenheter som kan vara till stöd för det fortsatta arbetet, bl.a. när det gäller kommunernas arbete med att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning.

Regeringen avser att återkomma med formen för uppföljningen av reformen, dels när det gäller en uppföljning av grundläggande bestämmelser i den nya lagen, dels när det gäller en uppföljning av omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

Ekonomiska konsekvenser

Regeringen gör bedömningen att den nya socialtjänstlagen innebär i viss mån nya skyldigheter och ambitionshöjningar för kommunerna. Detta leder till ökade kostnader för kommunerna. Den kommunala finansieringsprincipen bör tillämpas för de kostnader som följer av nya skyldigheter och ambitionshöjningar.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2024 aviserat ekonomiskt stöd till kommunerna under 2024–2028 för den större omställningen till en långsiktigt hållbar socialtjänst, dvs. en mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Regeringen fördelade 200 miljoner kronor för ändamålet det förberedande året 2024. Regeringen har även aviserat 1 200 miljoner kronor 2025 och 2 200 miljoner kronor årligen 2026–2028 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 9 avsnitt 6.5 och 6.7.7). Regeringen avser, i likhet med vad ett par remissinstanser för fram, att beakta t.ex. mindre kommuners förutsättningar vid genomförandet av den nya lagen inom omställningsstödet till kommunerna.

Regeringen har dessutom i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 9 avsnitt 6.5 och 6.6.7) föreslagit att 200 miljoner kronor fördelas till kommunerna 2025, 300 miljoner kronor 2026 samt 600 miljoner kronor årligen 2027–2028. Medlen är avsedda att stödja kommunerna i omställningen mot att socialtjänsten ska arbeta mer brottsförebyggande. Därutöver tillförs 30 miljoner kronor 2025 och därefter 60 miljoner kronor årligen till de allmänna statsbidragen till kommunerna (prop. 2024/25:1 utg.omr. 25 Allmänna bidrag till kommuner avsnitt 2.8.1). Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet. 2024/25:SoU1, rskr. 2024/25:92 och bet. 2024/25:FiU3, rskr. 121).

Motionerna

Gallring

I kommittémotion 2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att se över gallringsreglerna. Motionärerna anser att gallringsreglerna är för strikta och vill att huvudregeln om gallring efter fem år ändras. Motionärerna vill att huvudregeln i stället ska vara att handlingar sparas. Den personliga integriteten kan upprätthållas genom sekretessbestämmelser, samtycke och möjligheten för individen att själv få bestämma vad som ska gallras. Enligt motionärerna kan det finnas goda skäl för att kunna följa upp socialtjänstens bedömningar och insatser långt senare än fem år efter det att den sista anteckningen gjordes. Det kan t.ex. handla om en vuxen individ som vill få kännedom om vilka insatser han eller hon var föremål för som barn.

Beredskapsfrågor

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur beredskapen vid krig och kriser kan säkerställas inom socialtjänstens ansvarsområden. Motionärerna pekar på att det i socialtjänstlagstiftningen saknas en bestämmelse som den i hälso- och sjukvårdslagen om regionernas ansvar för katastrofmedicinsk beredskap, med åtföljande föreskrifter från Socialstyrelsen.

Särskild avgift

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att ta bort sanktionsavgifterna för kommunerna för att i stället stärka tillsynen genom Ivo. Enligt motionärerna är avgiften dock kontraproduktiv eftersom regeringen, enligt motionärernas uppfattning, inte ger kommunerna en tillräcklig finansiering.

Uppföljning av reformen

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen särskilt bör följa upp och utvärdera de förändringar som innebär att socialtjänsten ska kunna ge insatser utan individuell behovsprövning enligt beskrivningen i motionen. Förslaget medför, enligt motionärerna, en risk för att det uppstår oskäligen skillnader mellan olika kommuner i vilka insatser som erbjuds. Det finns även en risk för att socialtjänstens verksamhet kommer att styras mer av utbudet av verksamheter än av de behov som finns. Ytterligare en farhåga är att det blir svårt att nå fram till de målgrupper som behöver insatserna mest. Vidare anser motionärerna att det är viktigt att följa upp att myndighetsutövning inte överlämnas till privata utförare när de ger insatser till enskilda utan individuell behovsprövning.

I samma motion, yrkande 7, föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se till att uppföljningar av den nya socialtjänstlagen särskilt inkluderar de områden som beskrivs i motionen. Motionärerna pekar särskilt på vikten av att utvärdera hur fokuset på de förebyggande insatserna och möjligheten att kunna ge fler insatser utan individuell behovsprövning samverkar med de behovsprövade insatserna och socialtjänstens utredningsverksamhet, samt att detta inte leder till undanträngningseffekter. Vidare vill motionärerna att samarbetet mellan kommuner och regioner utvärderas, inte minst när det gäller vårdens och psykiatrins samarbete med och planering gentemot kommunerna.

Ekonomiska konsekvenser

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag om en tydlig och långsiktig resursförstärkning av socialtjänstens arbete som möter verksamhetens behov. Motionärerna välkomnar att regeringen har avsatt

resurser för införandet av den nya socialtjänstlagen och för socialtjänstens omställning men anser att det saknas tillräckliga resurser för det arbete som sedan vidtar.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att det statliga stödet till kommunernas socialtjänster behöver stå i proportion till kommunernas behov. Motionärerna ser flera risker med att frångå en behovsprövning av vissa insatser och anser att staten behöver se till att det kommunala stödet står i proportion till kommunernas förutsättningar och behov.

Pågående arbete

Betänkande av Utredningen om kommuners och regioners beredskap

I september 2024 lämnade utredningen sitt betänkande Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65). Utredningen föreslår bl.a. att en ny lag ska ersätta lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Det övergripande syftet med den nya lagen ska vara att säkerställa att kommuner och regioner under fredstida krissituationer och höjd beredskap har en ändamålsenlig och likvärdig förmåga att fullgöra sina författningenliga uppgifter och upprätthålla sina samhällsviktiga verksamheter (grundläggande verksamhetsförmåga). Kommuner och regioner ska därigenom under sådana förhållanden ha en förmåga att värna människors liv och hälsa, upprätthålla grundläggande värden i samhället samt rädda egendom eller miljön.

Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Ett motionsyrkande tar upp frågan om gallring. Som framgår ovan föreslår regeringen att de nuvarande bestämmelserna om gallring och bevarande av handlingar, uppgifter och anteckningar i socialnämndens verksamhet ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Vidare noterar utskottet promemorian Fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15). I promemorian lämnas förslag på en förlängd gallringsfrist för handlingar i personakter för barn. Promemorian bereds inom Regeringskansliet. Denna beredning bör inte föregripas. Utskottet anser därmed att motion 2024/25:3341 (C) yrkande 2 bör avslås.

I fråga om beredskapsfrågor konstaterar utskottet att bestämmelser om regionernas och kommunernas ansvar under fredstida kriser och under höjd beredskap finns i lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Vidare konstaterar utskottet att det i förordningen om statliga myndigheters beredskap finns bestämmelser om uppgifter som statliga myndigheter under regeringen har inför och vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Regeringen föreslår att de nuvarande bestämmelserna om när regeringen, eller den som regeringen

bestämmer, får meddela föreskrifter ska föras över oförändrade i sak till den nya socialtjänstlagen. Det är enligt regeringen viktigt att socialtjänsten kan organiseras och bedrivas så att den tillgodoser de särskilda krav som kan ställas på den vid krig eller krigsfara. Utskottet noterar vidare att betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65) bereds inom Regeringskansliet. Mot bakgrund av detta anser utskottet att det inte finns skäl att ta något initiativ med anledning av motion 2024/25:3337 (V) yrkande 9. Därmed bör motionen avslås.

När det gäller frågan om särskild avgift föreslår regeringen att de nuvarande bestämmelserna om en kommuns skyldighet att betala en särskild avgift om kommunen inte tillhandahåller insatser som beslutats inom skälig tid ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrade i sak. I betänkandet En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25) görs bedömningen att reglerna om särskild avgift tjänar sitt syfte och inte bör upphävas. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet och denna beredning bör inte föregripas. Motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 23 bör därmed avslås.

I fråga om uppföljning av reformen är det, enligt regeringen, angeläget att införandet av den nya socialtjänstlagen noga följs upp, med fokus på de grundläggande bestämmelserna för att nå en långsiktigt hållbar socialtjänst.

Regeringen anser att bestämmelsen om att insatser får tillhandahållas utan individuell behovsprövning är en central bestämmelse som bör följas upp på nationell nivå och ingå i en nationell uppföljning. Det är enligt regeringen viktigt att följa upp utvecklingen inom de olika verksamhetsområden där befogenhet ges att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning. Utskottet delar regeringens bedömning i dessa delar. Därutöver bör fokus för uppföljningen enligt regeringen vara de ytterligare grundläggande bestämmelserna för en långsiktigt hållbar socialtjänst. Enligt regeringen syftar uppföljningen till att analysera tillämpningen av de nya bestämmelserna och så långt det är möjligt analysera resultaten för enskilda och kommuner samt andra erfarenheter som kan vara till stöd för det fortsatta arbetet, bl.a. vad gäller kommunernas arbete med att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning. Utskottet delar regeringens bedömning även i dessa delar. Regeringen avser att återkomma med formen för uppföljningen av reformen, dels vad gäller en uppföljning av grundläggande bestämmelser i den nya lagen, dels vad gäller en uppföljning av omställningen till en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Riksdagen bör enligt utskottet inte ta något initiativ. Motion 2024/25:3337 (V) yrkandena 5 och 7 bör därmed avslås.

När det gäller frågan om ekonomiska konsekvenser gör regeringen bedömningen att den nya socialtjänstlagen i viss utsträckning innebär nya skyldigheter och ambitionshöjningar för kommunerna. Detta leder till ökade kostnader för kommunerna. Den kommunala finansieringsprincipen bör enligt regeringen tillämpas för de kostnader som följer av nya skyldigheter och ambitionshöjningar. Utskottet instämmer i regeringens bedömning. Regeringen har i budgetpropositionen för 2024 aviserat ekonomiskt stöd under

2024–2028 till kommunerna för den större omställningen till en långsiktigt hållbar socialtjänst, dvs. en mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Regeringen har dessutom, i budgetpropositionen för 2025 föreslagit att medel fördelas till kommunerna 2025–2028. Medlen är avsedda att stödja kommunerna i omställningen mot att socialtjänsten ska arbeta mer brottsförebyggande. Därutöver tillförs medel till de allmänna statsbidragen till kommunerna. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd. Motionerna 2024/25:3337 (V) yrkande 1 och 2024/25:3339 (MP) yrkande 18 bör avslås.

Författningskommentar

Nedan lämnas författningskommentar till 33 kap. 2–4 och 6 §§ samt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i förslaget till socialtjänstlag. De övriga ändringar som utskottet föreslår ger inte anledning till några ändringar i författningskommentaren och därför hänvisas till propositionens författningskommentar.

Förslaget till ändring i regeringens förslag till socialtjänstlag

33 kap. Återkrav

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som den enskilde har fått enligt 12 kap. 1 § endast

1. om det har lämnats

a) som förskott på en förmån eller ersättning,

b) till den som är indragen i en arbetskonflikt, eller

c) till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar, och

2. om beslutet om bistånd

a) har meddelats genom ett skriftligt beslut som har delgetts den enskilde, och

b) har innehållit uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsskyldighet.

Paragrafen reglerar vissa specifika situationer när ekonomiskt bistånd får krävas tillbaka. Övervägandena finns i avsnitt 38.

Paragrafens *första led och punkt 1* motsvarar hittillsvarande 9 kap. 2 § första stycket SoL (jfr prop. 2000/01:80 s. 168 och prop. 1996/97:124 s. 178).

Punkt 2 motsvarar delar av hittillsvarande 9 kap. 2 § tredje stycket SoL (jfr prop. 2000/01:80 s. 168 och prop. 1996/97:124 s. 178).

Bestämmelserna ändras språkligt.

3 § Socialnämnden får kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som har lämnats enligt 12 kap. 2 § om beslutet om bistånd

1. har getts under villkor om återbetalning,

2. har meddelats genom ett skriftligt beslut som har delgetts den enskilde, och

3. har innehållit uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsskyldighet.

Paragrafen reglerar när ekonomiskt bistånd som ges utöver vad som krävs för en skälig levnadsnivå får krävas tillbaka. Paragrafen utformas enligt *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 38.

Paragrafens *första led och punkt 1* motsvarar hittillsvarande 9 kap. 2 § andra stycket SoL (jfr prop. 2000/01:80 s. 168 och prop. 1996/97:124 s. 178).

Punkt 2 och 3 motsvarar delar av hittillsvarande 9 kap. 2 § tredje stycket SoL (jfr prop. 2000/01:80 s. 168 och prop. 1996/97:124 s. 178).

Bestämmelserna ändras språkligt. Jämfört med hittillsvarande lydelse ersätts bl.a. "ekonomisk hjälp" med "ekonomiskt bistånd". Någon ändring i sak är inte avsedd.

4 § Socialnämnden får väcka talan hos förvaltningsrätten om den enskilde inte frivilligt

1. betalar tillbaka ekonomiskt bistånd i enlighet med 1–3 §§, eller

2. ersätter kommunen för sådana utgifter som kommunen har haft enligt 32 kap. 2 § första eller andra stycket eller 3 § första stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om socialnämndens rätt att föra talan om återkrav och ersättning. Paragrafen utformas enligt *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 38.

Paragrafen motsvarar delar av hittillsvarande 9 kap. 3 § första stycket SoL (jfr prop. 2000/01:80 s. 168 och prop. 1979/80:1 Del A s. 548 och 549). Paragrafen ändras språkligt och redaktionellt.

6 § Socialnämnden får besluta att helt eller delvis avstå från ett krav på ersättning som avses i 1–3 §§ och i 32 kap. 2 § första eller andra stycket eller 3 § första stycket.

Paragrafen reglerar att socialnämnden får avstå från krav på ersättning. Paragrafen utformas enligt *Lagrådets* förslag. Övervägandena finns i avsnitt 38.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 9 kap. 4 § SoL (jfr prop. 2000/01:80 s. 168 och prop. 1979/80:1 Del A s. 549). Paragrafen ändras språkligt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2. Genom lagen upphävs socialtjänstlagen (2001:453).

3. Bestämmelsen i 14 kap. 9 § första stycket tillämpas inte på beslut om insatser som gäller tills vidare och som har fattats före ikraftträdandet.

4. Tillstånd eller förbud som har beslutats enligt den upphävda lagen gäller som tillstånd eller förbud enligt denna lag.

5. Den upphävda lagen gäller fortfarande för

a) återkrav av ekonomiskt bistånd som beviljats före ikraftträdandet, och

b) ersättningskrav för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap. 1 § första eller andra stycket den lagen.

6. Den upphävda lagen gäller fortfarande vid prövningen av ett överklagande av ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

7. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska ska även i fortsättningen få använda titeln trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659), dock längst till och med den 30 juni 2033.

8. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska får utses att vara fast omsorgskontakt, trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659), dock längst till och med den 30 juni 2033.

I femte punkten a anges att den upphävda lagen fortfarande gäller för återkrav av ekonomiskt bistånd som beviljats före ikraftträdandet. Det innebär att äldre

föreskrifter ska tillämpas vid prövningen av återkrav av ekonomiskt bistånd om biståndet har beviljats före ikraftträdandet.

I *femte punkten b* anges att den upphävda lagen fortfarande gäller för ersättningskrav för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap. 1 § första eller andra stycket den lagen. Det innebär att äldre föreskrifter fortfarande ska tillämpas vid krav på att en enskild ska ersätta kommunen för kostnader som kommunen har haft för stöd- och hjälpinsatser och för barn som får vård i annat hem än det egna enligt 8 kap. 1 § första och andra stycket den upphävda lagen.

Reservationer

1. Ansvaret för uppgifter inom socialtjänsten, punkt 2 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

En av de viktigaste förändringarna i den nya socialtjänstlagen är att det skrivs in i lagen att socialtjänsten ska arbeta förebyggande. Det är en förändring som jag välkomnar. Att få till rätt balans och samspel mellan de förebyggande insatserna, utredningsverksamheten och de andra behovsprövade insatserna är en utmaning, inte minst med bristande resurser.

Om andra aktörer i samhället brister i eller i vissa fall t.o.m. aktivt motverkar möjligheterna att tillgodose individers behov faller ansvaret över på socialtjänsten – trots att kommunen kanske inte har kompetens eller resurser för detta. Ytterst drabbar det den enskilde individen.

Enligt min mening bör regeringen utreda konsekvenserna av kommunens yttersta ansvar i relation till andra aktörers ansvar.

2. Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten, punkt 3 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8 och
avslår motion
2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 1, 6 och 14.

Ställningstagande

Enligt min mening behöver den nuvarande beslutsordningen och professionens roll i relation till socialnämnderna ses över. Professionens roll är avgörande för att förslaget i den nya socialtjänstlagen om vetenskap och beprövad erfarenhet ska kunna genomföras. En grundläggande förutsättning för detta är att beslut i individärenden fattas av personer med kompetens att bedöma behovet och konsekvenserna av besluten. En översyn av professionens roll skulle också kunna leda till att frigöra politikernas tid till att planera, styra och följa upp verksamheten och låta professionen fatta individbeslut utifrån bästa tillgängliga kunskap. Vid en översyn av professionens roll och den nuvarande beslutsordningen bör också kompetensfrågan ses över. Chefer och socialsekreterare ska ha rätt kompetens och förutsättningar för att kunna fatta självständiga beslut.

Enligt min mening bör regeringen tillsätta en utredning om professionens roll inom socialtjänsten utifrån det som nämns ovan.

3. Kvalitet och kunskap inom socialtjänsten, punkt 3 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 1, 6 och 14 samt avslår motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 8.

Ställningstagande

Enligt min mening behöver det införas en ny yrkesexamen för socionomer för att möta ambitionshöjningen i den nya socialtjänstlagen. Detta kompetenslyft skulle innebära att fler socionomer är bättre rustade för de utmaningar som samhället och det sociala arbetet står inför. Jag anser även att det i den nya lagen bör införas en särskild bestämmelse om respektfullt bemötande i mötet med socialtjänsten. Ett gott bemötande är en av de viktigaste faktorerna för god kvalitet i socialtjänsten och för att den enskilde ska ha en bra upplevelse i sitt möte med olika instanser i socialtjänsten. Slutligen anser jag att det behövs en satsning för att utbilda fler socialarbetare om de juridiska verktyg som finns för att förhindra vräkningar. Att ge socialarbetare verktyg att bistå i att förhindra vräkningar, säkerställer socialtjänstens övergripande mål om att främja enskildas sociala och ekonomiska trygghet.

Regeringen bör se över dessa frågor.

4. Samverkan med andra aktörer, punkt 4 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 15.

Ställningstagande

Socialtjänsten kan i dag erbjuda olika stödinsatser till en hyresgäst som inte har betalat hyran om den uteblivna hyresbetalningen beror på sociala problem, såsom missbruk eller psykisk ohälsa. Det går dessutom att förhindra flera vräkningar genom att hyresvärdar och hyresgäster för en dialog. För att det ska kunna ske i en större utsträckning behöver den frivilliga samverkan mellan Kronofogdemyndigheten och socialtjänsten stärkas. För att förhindra vräkningar där barn är inblandade bör den samverkan mellan Kronofogdemyndigheten, hyresvärdar och socialtjänsten som nu är frivillig bli obligatorisk.

Regeringen bör se över denna fråga.

5. Arbete med frivillig återvandring, punkt 5 (V, C, MP)

av Karin Rågsjö (V), Christofer Bergenblock (C) och Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 11 och

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

I propositionen under rubriken Socialtjänsten ska arbeta förebyggande återges regeringens arbete med en nationell samordnare för frivillig återvandring och att återvandringen bör stimuleras och öka kraftigt. En viktig åtgärd för

samordnaren är att initiera en dialog med kommunernas socialtjänst för att detta ska ske. Konsekvenserna kan enligt vår bedömning bli att det i socialtjänstens mål och i det förebyggande arbetet ska ingå att vägleda, informera och uppmuntra till frivillig återvandring, för individer som upplever att de inte är en del av det svenska samhället, om de t.ex. saknar egenförsörjning eller saknar kunskaper i det svenska språket (prop. 2024/25:89). Detta motsätter vi oss kraftfullt eftersom det går helt på tvärs mot socialtjänstens mål om att arbeta för den enskildes trygghet, levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhället. Det kommer att skada den viktiga tilliten till socialtjänstens arbete och tvinga medarbetare i socialtjänsten till svåra etiska val.

Vi noterar även att Utredningen om översyn av incitamentsstrukturerna för frivillig återvandring i sitt betänkande Stöd till invandrades utvandring (SOU 2024:53) gör bedömningen att större höjningar av dagens ekonomiska bidrag till utvandring bör ses som riskabla och därför bör undvikas. Regeringens återvandringsbidrag och ambition att socialtjänsterna ska arbeta för återvandring är enligt vår mening motsatsen till ett gott förebyggande arbete och arbete för inkludering i samhället.

Regeringen bör återkomma med ett förtydligande i denna fråga.

6. Kunskap om förhållandena inom kommunen, punkt 6 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 10.

Ställningstagande

För att äldre och människor med psykiska och fysiska funktionshinder ska känna sig delaktiga i samhället och få det stöd de har rätt till har socialtjänsten ett stort ansvar för att informera och vara insatt i deras levnadsförhållanden. Kommunernas socialnämnder spelar en betydande roll i att möta människor i utsatta situationer och med sociala problem. Trots det föreslår regeringen i propositionen att bestämmelserna om att ”socialnämnden ska göra sig väl förtrogen i levnadsförhållanden för äldre och människor med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar” samt ”i sin uppsökande verksamhet upplysa om socialtjänstens verksamhet” ska tas bort. Regeringens argumentation om att socialnämndens ansvar redan regleras i lagtexten genom formuleringarna i 6 kap. 1 och 2 §§ förslaget till socialtjänstlag medför enligt min uppfattning

en risk att socialnämnder missar sitt uppdrag att främja den enskildes sociala trygghet och aktiva deltagande i samhällslivet, särskilt när det gäller vissa utsatta grupper.

Regeringen bör se över denna ändring och återkomma till riksdagen.

7. Samhällsplanering, punkt 7 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och

avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Utredningen som ligger till grund för propositionen föreslår att det införs krav i plan- och bygglagen på att kommuner vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter samt att översiktsplaner ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön (SOU 2020:47). I propositionen har regeringen dock gjort bedömningen att bestämmelserna inte bör införas. I likhet med en majoritet av remissinstanserna anser jag att ett införande av de nämnda kraven i plan- och bygglagen vore ett bra steg. Socialtjänsten behöver ett tydligare mandat att medverka i samhällsplaneringen, och kommuner tar i dag inte i tillräcklig utsträckning vara på socialtjänstens kompetens i planeringen.

Regeringen bör därför återkomma med ett förslag om att införa krav i plan- och bygglagen på att kommuner vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter samt att översiktsplaner ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

8. Samhällsplanering, punkt 7 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 9 och
avslår motion
2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Socialtjänstens kompetens måste tas till vara i kommunens samhällsplanering, och då särskilt när det gäller bostadsbyggandet. För att främja jämlika uppväxtvillkor och motverka boendesegregation, hemlöshet och annan social utsatthet anser jag, i likhet med den utredning som ligger till grund för propositionen, att det bör införas krav i plan- och bygglagen på att socialtjänsten alltid ska rådfrågas om sociala aspekter vid samhällsplanering.

Regeringen bör se över denna fråga.

9. Brottsförebyggande arbete, punkt 8 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motion
2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i propositionen att det ska tydliggöras i den nya socialtjänstlagen att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet. Frågan hanterades inte i den stora socialtjänstutredningen utan senare i en separat departementspromemoria. Enligt min mening är förslaget otydligt formulerat och det är svårt att se hur detta förslag skiljer sig från socialtjänstens övriga förebyggande arbete. Det allmänna förebyggande arbetet är också brottsförebyggande. Därför riskerar det föreslagna brottsförebyggande uppdraget att skapa otydlighet och förvirring. Det finns också en risk för att socialtjänsten får ta över en stor del av det ansvar som i dag ligger hos andra aktörer, vilket skulle öka belastningen på socialtjänsten och försvåra ett redan mycket svårt uppdrag. Utöver det finns det en risk att uppdraget leder till en snedfördelning av resurser och insatser som är problematisk ur ett jämställdhetsperspektiv.

Mot bakgrund av dessa farhågor anser jag att regeringen bör förtydliga innebörden av förslaget att socialnämnden ska arbeta brottsförebyggande och återkomma till riksdagen.

10. Brottsförebyggande arbete, punkt 8 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 7 och 8 samt avslår motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt min mening behöver det brottsförebyggande perspektivet konkretiseras för att inte riskera en otydlig ansvarsfördelning mellan olika aktörer och huvudmän i det förebyggande arbetet. Det saknas en tydlig analys av och diskussion om hur brottsförebyggande insatser ska prioriteras i förhållande till andra insatser som socialtjänsten ansvarar för. Jag anser också att psykiatrins roll i det förebyggande arbetet bör ses över. Det är viktigt att tydliggöra psykiatrins roll i det förebyggande arbetet mot brottslighet.

Regeringen bör se över dessa frågor.

11. Insatser utan individuell behovsprövning, punkt 9 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen låta utreda vilka insatser som är bäst lämpade för att vara öppna respektive behovsprövade och som är anpassade

efter olika kommuners förutsättningar. Utifrån de förslag som en sådan utredning eventuellt föreslår bör det sedan införas en skyldighet för kommuner att erbjuda vissa lämpliga definierade öppna insatser.

12. Insatser för ekonomiska behov, punkt 10 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 6 och avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

De nuvarande bestämmelserna i socialtjänstlagen fastslår att hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av eget arbete inte räknas in vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Detta gäller upp till en beloppsgräns som per kalenderår motsvarar ett prisbasbelopp och för en skolungdom upp till 21 års ålder. Vid beloppsgränsen börjar inkomsten över gränsen räknas in vid bedömningen av ekonomiskt bistånd. Det är positivt att dessa bestämmelser flyttas över till den nya socialtjänstlagen. Jag anser dock att inkomsttaket bör höjas till motsvarande 1,5 prisbasbelopp per kalenderår.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om höjd beloppsgräns till motsvarande 1,5 prisbasbelopp för barns och skolungdomars inkomster från eget arbete vid bedömningen av ekonomiskt bistånd. En höjning av beloppsgränsen stimulerar till arbete och motverkar utanförskap.

13. Insatser för ekonomiska behov, punkt 10 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 5 och avslår motion

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 6.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs en tydligare formulering och bestämmelse om nödbistånd i kapitlet om insatser för ekonomiska behov. Att inte inkludera en tydlig avgränsning av begreppet ”nödbistånd” riskerar att leda till otydligheter i både handläggning och tillämpning av lagen. För både biståndssökande och socialsekreterare innebär detta en risk att personer inte får det stöd de har rätt till i en nödsituation.

Regeringen bör se över denna fråga.

14. Samordnad individuell plan, punkt 11 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 21.

Ställningstagande

Enligt min mening behöver bestämmelserna om samordnad individuell plan (SIP) utvecklas i lagtexten. I nuvarande utformning är det socialtjänsten eller regionen som ska ta initiativ till att en SIP görs. Syftet med planen är att skapa en gemensam överenskommelse mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård för stöd till personer som har behov av insatser från båda huvudmännen. Enligt min mening bör även den enskilde ha initiativrätt, eller dennes anhöriga om inte den enskilde har något emot detta. Bestämmelserna om SIP bör även utvidgas till att omfatta fler aktörer än i dag, t.ex. skolan.

Regeringen bör se över denna fråga.

15. Skyddat boende utan individuell behovsprövning, punkt 12 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 13.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs det fler typer av skyddade boenden utan behovsprövning. För kvinnor som utsätts för våld av en närstående kan en behovsprövning för skyddade boenden i vissa fall fungera som en bromskloss och innebära att kvinnorna utsätts för onödiga risker.

16. Privata aktörer och finansiering, punkt 13 (S)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Mikael Dahlgvist (S),
Agneta Nilsson (S) och Dzenan Cisija (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 84 och
avslår motion
2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 12, 19 och 20.

Ställningstagande

Skyddat boende måste enligt vår mening finnas i tillräckligt hög omfattning, innehåll och kvalitet behöver garanteras och finansieringen måste vara stabil och långsiktig. De senaste decenniernas utveckling, där allt strängare krav har ställts på kommunerna vad gäller konkurrensutsättning enligt lagen om offentlig upphandling, har lett till en förskjutning mot principen om ”lägsta pris” där de vinstdrivande företagen gynnats. Enligt vår mening lämpar sig inte vinstsyftet när det handlar om skyddade boenden och vi anser därför att all upphandlad drift av skyddade boenden ska reserveras för idéburna organisationer. Då skulle kvinnojourernas och civilsamhällets verksamhet värnas och skyddet för de kvinnor som placeras säkerställas.

Regeringen bör se över denna fråga.

17. Privata aktörer och finansiering, punkt 13 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 12, 19 och 20 samt avslår motion

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 84.

Ställningstagande

För att säkerställa att våldsutsatta kvinnor och deras barn har tillgång och möjlighet till placering på skyddat boende innan våldet är så grovt att risk för mord föreligger, behöver det finnas olika typer av skyddade boenden. Det behövs enligt min mening ökad finansiering för att fler typer av skyddade boenden ska kunna prioriteras.

Vidare anser jag att fler kommuner bör uppmärksammas på möjligheten att reservera upphandlingar för idéburna aktörer för skyddade boenden. Kommuner bör även i högre utsträckning uppmärksammas på möjligheten att ingå avtal med idéburna aktörer för att tillhandahålla likvärdig vård och minska vinstuttaget för verksamheter där människor befinner sig i utsatthet.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder i enlighet med det som nämns ovan.

18. Barns rättigheter, punkt 14 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Det är uppseendeväckande att regeringen i propositionen inte anser att bestämmelsen ”att om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt” ska föras över till

den nya lagen. Enligt min mening bör denna bestämmelse så långt det är möjligt stå kvar i den nya lagen. Nuvarande förslag kan snarast tolkas som att det är möjligt att avstå från att inhämta barnets åsikter.

Vidare anser jag att barnets bästa ska vara avgörande i alla beslut som berör barn, inklusive beslut om ekonomiskt bistånd. Det är enligt min mening mycket problematiskt att regeringen har valt att göra barnets bästa till ett skakkrav endast när det gäller vård- och behandlingsinsatser. Detta står i direkt kontrast till lagens övergripande mål om att socialtjänsten med utgångspunkt i demokrati och solidaritet ska främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämställda och jämlika levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhället. Konsekvenserna blir att barn i ekonomiskt utsatta familjer drabbas hårt och har svårt att få delta i samhället på lika villkor som jämnåriga. Enligt min mening är det en prioriterad uppgift för samhället att säkra barns jämlika uppväxtvillkor, oavsett vårdnadshavarnas arbetsförmåga eller juridiska status.

Slutligen anser jag att det ska ställas krav på att socialtjänsten tillämpar standardiserade riskbedömningsmetoder inför kontakt med närstående vid misstanke om våld. Det är viktigt att tvångsumgänge inte ska kunna ske med en våldsamt förälder.

Regeringen bör se över dessa frågor.

19. Processbehörighet, punkt 15 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 3 och
avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 22.

Ställningstagande

Den 1 juli 2023 genomfördes ändringar i den nu gällande socialtjänstlagen som bl.a. innebar att åldersgränsen för öppna insatser till barn utan vårdnadshavares samtycke sänktes från 15 år till 12 år. Det föreslogs dock ingen ändring av åldersbestämd processbehörighet.

Enligt min mening bör regeringen skyndsamt utreda en sänkning av åldersgränsen för processbehörighet på motsvarande sätt, för att tillgodose deras möjlighet att få sin talan hörd samt att få sina rättigheter till insyn och påverkan i dessa ärenden tillgodosedda. En sådan utredning måste syfta till att processbehörighet för dessa barn ska införas.

20. Processbehörighet, punkt 15 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 22 och
avslår motion

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 3.

Ställningstagande

Barn kan inte, så länge de inte har processbehörighet, t.ex. överklaga ett beslut från socialtjänsten. Om ett barn vill ha en öppen insats som en förälder säger nej till, och socialtjänsten inte anser det som behövligt eller ger en annan insats än den barnet efterfrågar, kan barnet inte få det prövat rättsligt. Barnet kan heller inte göra en egen ansökan om insatsen, utan behovet väntas komma till socialtjänstens kännedom på andra sätt. För att vidga barns rättigheter kopplat till öppna insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke anser jag att regeringen bör tillsätta en utredning för sänkt ålder för processbehörighet. För- och nackdelar med en sådan förändring bör övervägas.

21. Anmälan om oro för ett barn, punkt 16 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att de nuvarande bestämmelserna om orosanmälan vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Det innebär att myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får

kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Lagen fick sin nuvarande lydelse 2013. Det finns enligt min mening problem och risker med att Sverige anmäler barn och unga i mycket högre omfattning än många andra länder, bl.a. i form av mycket hög resursåtgång för socialtjänsten utan positiv effekt för barn och unga, och att det spär på de tillitsproblem som finns mellan invånare och socialtjänst och det motstånd till att tacka ja till insatser som en orosanmälan ofta innebär.

Regeringen bör utvärdera lagändringarna från 2013 och utreda socialtjänstlagens skyldighet att göra en orosanmälan utifrån målen i den nya socialtjänstlagen.

22. Insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke, punkt 17 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Möjligheten att ge insatser utan individuell behovsprövning är ett viktigt verktyg i en reformerad socialtjänst eftersom det ger förutsättningar för ett bättre förebyggande arbete, med snabbare och tidigare insatser. Det gäller inte minst i arbetet med barn och unga. Enligt propositionen och förslaget till ny socialtjänstlag 21 kap. 2 § föreslås att barn som fyllt 15 år kan ges insatser utan individuell behovsprövning även om samtycke från vårdnadshavaren saknas. Enligt min mening bör detta gälla från att barnet har fyllt 12 år. Det skulle skapa ännu bättre förutsättningar för socialtjänsten att ge tidiga insatser och ligga i linje med nuvarande möjlighet att ge insatser till barn som fyllt 12 år, efter individuell behovsprövning, där det är lämpligt och där barnet samtycker men där vårdnadshavarens samtycke saknas.

Regeringen bör se över detta och återkomma till riksdagen.

23. Uppföljning av ett barns situation, punkt 18 (S, C)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Mikael Dahlqvist (S), Christofer Bergenblock (C), Agneta Nilsson (S) och Dzenan Cisija (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3326 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) och

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Enligt vår mening är det av allra största vikt att ärenden som rör barn inte släpps för tidigt. Socialtjänsten behöver tidigt kunna fånga upp barnet om det behöver fortsatt stöd eller behandling. I den nya socialtjänstlagen föreslås en tidsgräns på sex månader för uppföljningen, vilket innebär att socialtjänstens uppföljning ska avslutas senast sex månader från det att utredningen som gäller ett barns behov av skydd eller stöd har avslutats eller placeringen har upphört. Det är positivt att man föreslår att den nuvarande tidsgränsen på två månader förlängs, men vi menar att tidsgränsen bör förlängas till tolv månader. Tidsgränsen på tolv månader behöver dessutom gälla samtliga insatser, även öppna insatser.

Regeringen har förvisso tillsatt en utredning (dir. 2024:114) som ska se över möjligheten att förlänga uppföljningstiden ytterligare, men den omfattar bara placeringar och inte öppna åtgärder som vidtas enligt 11 kap. 4 a § SoL. Regeringen bör ge utredningen tilläggsdirektiv så att även andra insatser än placeringar kan föranleda en uppföljningstid på tolv månader.

Därför måste regeringen skyndsamt återkomma med förslag till riksdagen om att tidsgränsen för uppföljning av ett barns situation ska förlängas till tolv månader.

24. Gallring, punkt 19 (C)

av Christofer Bergenblock (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att huvudregeln i den nya socialtjänstlagen ska vara att handlingar gallras efter fem år. Vissa handlingar undantas från det kravet, och det gäller bl.a. handlingar som upprättas i samband med vård av barn utanför hemmet, handlingar för forskningsändamål och personakter hos Ivo. Enligt min mening är gallringsreglerna för strikta. Det kan finnas goda skäl för att kunna följa upp socialtjänstens bedömningar och insatser långt senare än fem år efter att den sista anteckningen gjordes. Huvudregeln bör därför i stället vara att handlingar sparas. Den personliga integriteten kan upprätthållas genom sekretessbestämmelser, samtycke och möjlighet för individen att själv få bestämma vad som ska gallras.

Enligt min mening bör regeringen se över gallringsreglerna och återkomma med ett förslag som innebär att femårsregeln upphävs.

25. Beredskapsfrågor, punkt 20 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Centrala samhällsfunktioner måste fungera under alla typer av omständigheter och situationer. Vid en större samhällskris eller ett krig ställs andra krav på dessa funktioner. Enligt min mening kan det finnas anledning att se över regleringen av socialtjänstens krisberedskap.

Jag anser därför att regeringen bör utreda hur beredskapen vid krig och kris kan säkerställas inom socialtjänstens ansvarsområden.

26. Särskild avgift, punkt 21 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 23.

Ställningstagande

Enligt min mening bör de särskilda sanktionsavgifterna för kommunerna tas bort. I stället bör Ivos tillsyn stärkas. Ivo bör få större mandat att granska hur kommuner planerar sina insatser och möjlighet att ingripa om en kommun inte tillhandahåller en insats som den har en skyldighet att tillgodose.

Regeringen bör se över denna fråga.

27. Uppföljning av reformen, punkt 22 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

Att socialtjänsten ska kunna ge insatser utan individuell behovsprövning är en förutsättning för att det förebyggande arbetet ska fungera och för att öka tillgängligheten. Samtidigt finns det flera potentiella risker i de förändringar som föreslås och dessa förändringar behöver följas noga och utvärderas särskilt. Bland annat finns en risk för att oskäligen skillnader uppstår mellan olika kommuner avseende vilka insatser som erbjuds. En annan risk är att socialtjänstens verksamhet kommer att styras av utbudet som erbjuds i större utsträckning än av behov. Ytterligare en farhåga är att det blir svårt att nå fram till de målgrupper som behöver insatserna mest. Regeringen bör mot bakgrund av dessa och andra farhågor särskilt följa upp och utvärdera de förändringar som innebär att socialtjänsten ska kunna ge insatser utan individuell behovsprövning.

Vidare är det viktigt med en fungerande uppföljning och utvärdering när förändringar genomförs på ett så pass omfattande och avgörande område. För flera av de förslag som läggs fram av regeringen är konsekvenserna svåra att förutse. En stor förändring med den nya socialtjänstlagen är fokuset på de förebyggande insatserna och att flera insatser ska kunna ges utan individuell behovsprövning. Hur dessa insatser samverkar med de behovsprövade

insatserna och socialtjänstens utredningsverksamhet blir en särskilt viktig fråga att följa upp. Vidare har samarbetet mellan kommuner och regioner stor betydelse för socialtjänstens verksamhet, och därmed även utfallet av den nya socialtjänstlagen.

Regeringen bör enligt min mening se till att utvärderingar och uppföljningar av den nya socialtjänstlagen särskilt inkluderar de områden som beskrivs ovan.

28. Ekonomiska konsekvenser, punkt 23 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och

avslår motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 18.

Ställningstagande

Socialtjänstens resurstilldelning är central för att de ska fungera som önskvärt. Det förebyggande arbetet som ska prioriteras upp genom den föreslagna lagändringen kommer att ställas emot de behovsprövade och ofta mer omfattande insatserna samt socialtjänstens krävande och viktiga utredningsarbete. Resurserna är också avgörande för att kunna säkerställa goda förutsättningar för socialtjänstens medarbetare genom goda arbetsvillkor och en god arbetsmiljö. Regeringen har avsatt resurser för implementeringen av lagen och för socialtjänstens omställning, vilket är välkommet och nödvändigt, men för det arbete som sedan vidtar saknas tillräckliga resurser.

Regeringen bör därför återkomma med förslag om en tydlig och långsiktig resursförstärkning av socialtjänstens arbete som möter de behov som verksamheten har.

29. Ekonomiska konsekvenser, punkt 23 (MP)

av Nils Seye Larsen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 18 och
avslår motion

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt min mening behöver det statliga stödet till kommuners socialtjänster stå i proportion till kommunens behov. Det finns enligt min mening flera risker med att frånga en behovsprövning av vissa insatser. Därför behöver staten se till att det kommunala stödet står i proportion till kommuners förutsättningar och behov.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet med det som nämns ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till socialtjänstlag.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i föräldrabalken.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
- 5.1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Behandlingen avser godtagande av 102 kap. 20 § och antagande av lagförslaget i övrigt. Behandlingen av det lagtekniska antagandet av 102 kap. 20 § sker i annat sammanhang.

6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387).
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125).
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.
11. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.
12. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar.
13. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481).
14. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.
15. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning.
16. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.
17. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

18. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.
19. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner.
20. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.
21. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.
22. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall.
23. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).
24. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.
25. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.
26. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.
27. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet.
28. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i smittskyddslagen (2004:168).
29. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade.
30. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716).
31. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner, regioner, kommunalförbund och samordningsförbund.
32. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.
33. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap.
34. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn.
35. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

36. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.
37. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
38. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
39. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610).
40. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).
41. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).
42. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800).
43. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622).
44. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention.
45. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall.
46. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skuldsaneringslagen (2016:675).
47. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).
48. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter.
49. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården.
50. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård.
51. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725).
52. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:9) om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige.
53. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:162) om statlig ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall.
54. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag.
55. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende.

56. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.
57. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.
58. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning.
59. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter.
60. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:530) om informationssamtal.
61. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation.
62. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2022:948) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen.
63. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2023:704) om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post.
64. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.
65. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2024:246) om ändring i lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation.
66. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring.
67. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2024:515) om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.
68. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2024:562) om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Följdmotionerna

2024/25:3326 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tiden för socialnämndens möjlighet till uppföljning av barns situation ska förlängas till tolv månader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om en tydlig och långsiktig

- resursförstärkning av socialtjänstens arbete som möter de behov som verksamheten har, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda konsekvenserna av kommunens yttersta ansvar i relation till andra aktörers ansvar och tillkännager detta för regeringen.
 3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att införa krav i plan- och bygglagen på att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter samt att översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön och tillkännager detta för regeringen.
 4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör förtydliga innebörden av förslaget om att socialnämnden ska arbeta brottsförebyggande och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör särskilt följa upp och utvärdera de förändringar som innebär att socialtjänsten ska kunna ge insatser utan individuell behovsprövning enligt beskrivningen i motionen och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera lagändringarna från 2014 och utreda socialtjänstlagens skyldighet att göra en orosanmälan utifrån målen i den nya socialtjänstlagen och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att utvärderingar av uppföljningar av den nya socialtjänstlagen särskilt inkluderar de områden som beskrivs i motionen och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning av professionens roll inom socialtjänsten utifrån beskrivningen i motionen och tillkännager detta för regeringen.
 9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur beredskapen vid krig och kriser kan säkerställas inom socialtjänstens ansvarsområden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en specialistutbildning för socionomer bör införas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bestämmelsen om att barns åsikter ska klarläggas så långt det är möjligt ska kvarstå i den nya lagen och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnets bästa ska vara avgörande i alla beslut som berör barn inklusive beslut om ekonomiskt bistånd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ställas krav på att socialtjänsten tillämpar standardiserade riskbedömningsmetoder inför kontakt med närstående vid misstanke om våld och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en formulering om nödbistånd ska inkluderas i lagtexten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild bestämmelse om respektfullt bemötande i mötet med socialtjänsten bör införas i den nya lagen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det brottsförebyggande perspektivet behöver konkretiseras för att inte riskera en otydlig ansvarsfördelning mellan olika aktörer och huvudmän i det förebyggande arbetet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att psykiatrins roll i det förebyggande arbetet bör ses över och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett krav i plan- och bygglagen bör införas på att alltid rådfråga socialtjänsten om sociala aspekter vid samhällsplanering och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nuvarande bestämmelser om att socialnämnden ska göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen för äldre människor och människor med fysiska och psykiska funktionshinder bör föras över till den nya lagen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte bör vara socialtjänstens uppdrag att uppmuntra eller upplysa folk om frivillig återvandring och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs mer finansiering av skyddade boenden och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs fler typer av skyddade boenden utan behovsprövning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning för att utbilda fler socialarbetare om de juridiska verktyg som finns för att förhindra vräkningar, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kronofogdens, hyresvärdens och socialtjänstens samverkan för att

- förhindra vräkningar ska bli obligatorisk och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning om vilka insatser som är bäst lämpade för att vara öppna respektive behovsprövade och som är anpassade efter olika kommuners förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas en skyldighet för kommuner att erbjuda vissa lämpliga definierade öppna insatser och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det statliga stödet till kommuners socialtjänster behöver vara proportionerligt till kommunens behov och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler kommuner bör uppmärksammas på möjligheten att reservera upphandlingar för idéburna aktörer för skyddade boenden och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner i högre utsträckning bör uppmärksammas på möjligheten att ingå avtal med idéburna aktörer för att tillhandahålla likvärdig vård och minska vinstuttaget för verksamheter där människor befinner sig i utsatthet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även enskilda eller deras anhöriga ska ha initiativrätt till insatser som rör samordnad individuell plan samt att fler aktörer ska kunna omfattas av bestämmelserna och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tillsättas en utredning om sänkt ålder för processbehörighet och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort sanktionsavgifterna för kommunerna för att i stället stärka tillsynen genom Ivo och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet för frivillig återvandring inte ska vara en del av socialtjänstens uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över gallringsreglerna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om processbehörighet för barn som fyllt tolv år, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn som fyllt tolv år bör kunna få insatser utan individuell behovsprövning även utan vårdnadshavarens samtycke och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tidsgränsen för uppföljning av ett barns situation ska förlängas till tolv månader och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hemmavarande barns och skolungdomars inkomster från eget arbete vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

84. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trygga skyddade boenden och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till socialtjänstlag

Härigenom föreskrivs följande.

AVDELNING I. SOCIALTJÄNSTENS MÅL OCH ANDRA GRUNDLÄGGANDE BESTÄMMELSER

1 kap. Lagens innehåll och tillämpningsområde

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om samhällets socialtjänst.

Definition av socialtjänst

2 § Med socialtjänst avses i den här lagen

1. verksamhet som bedrivs med stöd av denna lag,
2. verksamhet som bedrivs med stöd av lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
3. verksamhet som bedrivs med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
4. verksamhet som bedrivs med stöd av lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende, eller
5. verksamhet som en socialnämnd eller Statens institutionsstyrelse ska bedriva enligt någon annan lag eller förordning.

Verksamhet som Statens institutionsstyrelse bedriver med stöd av skollagen (2010:800) är inte socialtjänst. Tillsyn eller andra uppgifter som Inspektionen för vård och omsorg utför med stöd av den här lagen är inte heller socialtjänst.

Bestämmelser i annan lag

3 § Om en annan lag eller förordning innehåller en avvikande bestämmelse för verksamhet som avses i 2 § första stycket 2–5, ska den bestämmelsen gälla.

4 § För den som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade finns bestämmelser om insatser även i den lagen.

Lagens disposition

5 § Lagen består av nio avdelningar:

Avdelning I. Socialtjänstens mål och andra grundläggande bestämmelser (1–5 kap.).

Avdelning II. Ansvar för planering, förebyggande arbete och samverkan (6 och 7 kap.).

Avdelning III. Ansvar för boende, delaktighet och för vård utanför det egna hemmet (8 och 9 kap.).

Avdelning IV. Insatser till enskilda (10–13 kap.).

Avdelning V. Handläggning och hantering av uppgifter (14–17 kap.).

Avdelning VI. Skydd och stöd för barn och unga (18–24 kap.).

Avdelning VII. Behörighet, tillstånd, missförhållanden och tillsyn (25–28 kap.).

Avdelning VIII. Ansvarsfördelning, organisation och bemyndiganden (29–31 kap.).

Avdelning IX. Avgifter, återkrav, bristande verkställighet och överklagande (32–35 kap.).

2 kap. Socialtjänstens mål

Övergripande mål och principer

1 § Socialtjänsten ska med utgångspunkt i demokrati och solidaritet främja enskildas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlika och jämställda levnadsvillkor, och
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet.

Verksamhetens inriktning

2 § Socialtjänsten ska inriktas på att utveckla enskildas och gruppers egna resurser och samtidigt beakta den enskildes ansvar för sin och andras sociala situation.

3 § Socialtjänsten ska inriktas på att enskilda får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

4 § Socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig.

3 kap. Barns rättigheter

Barnets bästa

1 § Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas. Vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter. Om ett beslut eller en annan åtgärd rör vård- eller behandlingsinsatser för ett barn, ska det som är bäst för barnet vara avgörande.

Med barn avses en person under 18 år.

Rätt att framföra sina åsikter

2 § Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Rätt till information

3 § Barnet ska kontinuerligt få relevant information vid en åtgärd som rör barnet. Informationen ska vara anpassad till barnets individuella behov och situation i fråga om ålder, mognad och individuella förutsättningar. Den som lämnar informationen ska så långt det är möjligt försäkra sig om att barnet har förstått informationen.

Rätt att föra sin egen talan

4 § Ett barn som har fyllt 15 år har rätt att föra sin egen talan i mål och ärenden enligt denna lag. Ett barn som är yngre får höras i domstol, om barnet inte kan antas ta skada av det.

4 kap. Ansvar för uppgifter inom socialtjänsten**Kommunen är ytterst ansvarig för socialtjänsten**

1 § En kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får de insatser som de behöver. Kommunens ansvar inskränker inte det ansvar som andra huvudmän har.

Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner när det gäller insatser finns i 29 kap.

Vad som avses med socialnämnd

2 § Kommunfullmäktige bestämmer vilken eller vilka nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten.

Med socialnämnd i denna lag eller annan författning avses en nämnd som enligt första stycket fullgör uppgifter inom socialtjänsten.

Andra utförare inom socialtjänsten

3 § Kommunen får ingå avtal med ett privaträttsligt organ eller en fysisk person om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten. Uppgifter som innefattar myndighetsutövning får dock inte överlämnas.

Bestämmelser om att en kommun får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller en region finns i 9 kap. 37 § kommunallagen (2017:725).

En kommun som inte tillhör någon region

4 § Lagens bestämmelser om regioner ska även tillämpas på en kommun som inte tillhör någon region.

5 kap. Verksamhetens kvalitet

Vetenskap och beprövad erfarenhet

1 § Verksamhet inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. Verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet.

Uppföljning och kvalitetsutveckling

2 § Socialnämnden ska systematiskt och fortlöpande följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten.

Personalens utbildning och erfarenhet

3 § Personal som utför uppgifter inom socialtjänsten ska ha lämplig utbildning och erfarenhet.

AVDELNING II. ANSVAR FÖR PLANERING, FÖREBYGGANDE ARBETE OCH SAMVERKAN

6 kap. Allmänt förebyggande arbete

Kunskap om förhållandena i kommunen

1 § Socialnämnden ska vara väl insatt i levnadsförhållandena i kommunen.

Information om socialtjänsten

2 § Socialnämnden ska informera om socialtjänsten i kommunen.

Uppsökande verksamhet

3 § Socialnämnden ska genom uppsökande verksamhet och på annat sätt bidra till att skapa förutsättningar för goda levnadsförhållanden.

Socialnämnden ska i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och vilka insatser den kan erbjuda. När det är lämpligt ska nämnden samverka med andra samhällsorgan och med enskilda organisationer.

Samhällsplanering och samhällsmiljö

4 § Socialnämnden ska medverka i samhällsplaneringen. Nämnden ska främja goda miljöer i kommunen i samverkan med andra samhällsorgan, enskilda organisationer och fysiska personer.

Socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen ska bygga på nämndens sociala erfarenheter och särskilt syfta till att påverka utformningen av bostadsområden i kommunen. Nämnden ska också arbeta

för att offentliga lokaler och allmänna kommunikationer utformas så att de blir lätt tillgängliga för alla.

5 § Socialnämnden ska ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för barn och unga, för äldre, för personer med funktionsnedsättning, för dem som utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående och för andra grupper som har behov av samhällets särskilda stöd. Socialnämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning.

Förebyggande arbete mot skadligt bruk och beroende

6 § Socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka skadligt bruk och beroende av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel samt spel om pengar.

7 § Socialnämnden ska genom information till myndigheter, grupper och enskilda samt genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av skadligt bruk och beroende och om de hjälp-möjligheter som finns.

Förebyggande arbete mot brottslighet

8 § Socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet.

7 kap. Övergripande planering och samverkan

Planering av insatser

1 § Kommunen ska planera sina insatser för enskilda. Kommunen ska särskilt väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser.

Om det inte är obehövligt ska kommunen samverka med regionen och med andra relevanta samhällsorgan och organisationer vid planeringen av insatser.

Överenskommelser om samverkan i fråga om vissa grupper

2 § Kommunen ska ingå en överenskommelse med regionen om att samverka i fråga om

- barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet eller som är placerade i ett skyddat boende,
- personer med psykisk funktionsnedsättning, och
- personer som har ett skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar.

Om det är möjligt bör organisationer som företräder dessa grupper av personer eller deras närstående ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i överenskommelsen.

Överenskommelser om effektivare användning av resurser

3 § Kommunen får träffa en överenskommelse med regionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att samverka inom ramen för socialtjänstens uppgifter i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Kommunen ska bidra till finansieringen av verksamhet som bedrivs i sådan samverkan. Enligt bestämmelser i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får kommunen delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Riksrevisionen får granska verksamhet som bedrivits i samverkan med och som delvis finansierats av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Vid granskningen har Riksrevisionen rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten.

AVDELNING III. ANSVAR FÖR BOENDE, DELAKTIGHET OCH FÖR VÅRD UTANFÖR DET EGNA HEMMET

8 kap. Boende och delaktighet i samhället

Möjligheten att bo hemma och ha kontakt med andra

1 § Socialnämnden bör underlätta för enskilda att bo hemma och att ha kontakt med andra, genom hemtjänst, dagverksamheter eller andra liknande insatser.

Äldre personer

Självständighet, gemenskap och goda bostäder

2 § Socialnämnden ska arbeta för att äldre personer får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

3 § Socialnämnden ska arbeta för att äldre personer får goda bostäder. Nämnden ska därutöver ge äldre som behöver det insatser i hemmet och tillgång till andra lättåtkomliga tjänster.

Särskilda boendeformer för äldre personer

4 § Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som behöver omvårdnad och särskilt stöd.

Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som främst behöver insatser i boendet och andra lättåtkomliga tjänster och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering.

Minoritetsspråk

5 § Kommunen ska arbeta för att det ska finnas tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre personer.

6 § En kommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli eller samiska.

7 § En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst minoritetsspråk vad gäller övriga minoritetsspråk.

8 § Kommunen ska inom ramen för äldreomsorg som erbjuds enligt 6 och 7 §§ beakta äldre personers behov av att upprätthålla sin kulturella identitet.

9 § Kommunen ska informera den som ansöker om insatser inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna att få omvårdnad av personal som behärskar något av de angivna minoritetsspråken enligt 6 och 7 §§.

Personer med funktionsnedsättning

Delaktighet i samhället

10 § Socialnämnden ska arbeta för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Socialnämnden ska medverka till att dessa personer får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter deras individuella behov av särskilt stöd.

Bostäder med särskilt stöd

11 § Kommunen ska inrätta bostäder med särskilt stöd för personer som behöver ett sådant boende till följd av att de möter betydande svårigheter i sin livsföring av fysiska, psykiska eller andra skäl.

9 kap. Vård utanför det egna hemmet och skyddat boende

Ansvar för att erbjuda vård utanför hemmet

1 § Socialnämnden ansvarar för att enskilda som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i

- ett familjehem,
- ett stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år (stödboende), eller
- ett hem för vård eller boende.

Barn som är 16 eller 17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl.

Vad som avses med familjehem, stödboende och hem för vård eller boende*Familjehem*

2 § Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård, omsorg och uppfostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt.

Stödboende

3 § Med stödboende avses en verksamhet inom socialtjänsten som tar emot enskilda i åldern 16–20 år i ett eget boende med individanpassat stöd. Om en sådan verksamhet drivs av ett privaträttsligt organ eller en fysisk person, krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

Hem för vård eller boende

4 § Med hem för vård eller boende avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende. Om ett sådant hem drivs av ett privaträttsligt organ eller en fysisk person, krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt. Som hem för vård eller boende räknas inte sådana särskilda boendeformer för äldre personer som avses i 8 kap. 4 § och inte heller sådana särskilda boendeformer för personer med funktionsnedsättning som avses i 8 kap. 11 §.

Ansvar för att erbjuda skyddat boende

5 § Socialnämnden ansvarar för att enskilda som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp kan tas emot i ett skyddat boende.

Vad som avses med skyddat boende

6 § Med skyddat boende avses ett boende inom socialtjänsten som tillhandahåller platser för tillfällig heldygnsvistelse tillsammans med individanpassat stöd åt enskilda i behov av skydd mot hot, våld eller andra övergrepp. Om ett sådant boende drivs av ett privaträttsligt organ eller en fysisk person, krävs dessutom att verksamheten bedrivs yrkesmässigt.

Ansvar för att hem och boenden finns tillgängliga

7 § Kommunen ansvarar för att det finns tillgång till familjehem, stödboenden, skyddade boenden och hem för vård eller boende. Enligt 8 § ska dock behovet av vissa hem tillgodoses av staten.

Ansvar för särskilda ungdomshem och LVM-hem

8 § Staten ska tillgodose behovet av sådana hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (särskilda ungdomshem) och sådana hem som avses i 22 och 23 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM-hem).

Staten får ta ut en avgift för vård i särskilda ungdomshem och LVM-hem av den kommun som begärt placeringen.

9 § Statens institutionsstyrelse leder verksamheten vid särskilda ungdomshem och LVM-hem. Bestämmelser om tillsyn m.m. över verksamheten vid hemmen finns i 28 kap.

Statens institutionsstyrelse får genom avtal ge en region eller en kommun i uppdrag att inrätta och driva ett särskilt ungdomshem eller LVM-hem om det finns särskilda skäl.

God vård som bedrivs i samråd med socialnämnden

10 § Socialnämnden ansvarar för att den som på initiativ av nämnden har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Vården bör utformas så att den bidrar till att den enskilde får samhörighet med närstående samt kontakt med hemmiljön.

11 § Vård i familjehem, stödboende, skyddat boende, hem för vård eller boende, särskilda ungdomshem och LVM-hem ska bedrivas i samråd med socialnämnden.

Vård- och genomförandeplan

12 § Om en enskild behöver vårdas i ett familjehem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende, ska socialnämnden upprätta en plan för vården (vårdplan).

För barn och unga som vårdas i ett familjehem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende ska nämnden också upprätta en plan över hur vården ska genomföras (genomförandeplan).

Av en vårdplan och en genomförandeplan ska det även framgå vilka åtgärder och insatser som andra huvudmän har ansvar för.

13 § En vårdplan ska revideras vid behov. Om en vårdplan revideras, och det finns en genomförandeplan, ska även genomförandeplanen ses över.

Den första revideringen av en vårdplan som gäller ett barn ska ske senast när barnet har varit placerat i två år. Om det inte finns särskilda skäl mot det, ska vårdplanen vid den tidpunkten särskilt ta upp frågan om barnets långsiktiga boende.

AVDELNING IV. INSATSER TILL ENSKILDA

10 kap. Socialnämndens ansvar att erbjuda insatser

Insatser kan ges i olika former och på olika sätt

1 § Socialnämnden ansvarar för att erbjuda insatser i form av rådgivning, omsorg, vård, stöd och annan hjälp till enskilda som behöver det.

Bestämmelser i annan lag

2 § Den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har inte rätt till sådana insatser enligt 11 kap. 1 § eller sådant ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § som motsvarar förmåner

enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. Han eller hon har inte heller rätt till ekonomiskt bistånd för bostadskostnader.

Den enskildes önskemål och självständighet ska vägas in

3 § Insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och enskilda organisationer.

4 § När en insats utförs i boendet ska den enskilde så långt det är möjligt kunna välja när och hur insatsen ges.

5 § Insatser ska utformas så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Digital teknik

6 § Digital teknik får användas när insatser ges i form av hemtjänst eller boende i en sådan särskild boendeform för äldre personer som avses i 8 kap. 4 §. Den digitala tekniken får bara användas utanför den mänskliga kroppen.

Fast omsorgskontakt

7 § Den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte är uppenbart obehövt.

Den fasta omsorgskontakten ska tillgodose den enskildes behov av trygghet, kontinuitet, individanpassad omsorg och samordning när hemtjänstinsatsen verkställs.

När insatser ska samordnas i en individuell plan

8 § Om en enskild har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården, ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas genast.

Av planen ska det framgå

1. vilka insatser som behövs,
2. vilka insatser respektive huvudman ska ansvara för,
3. vilka åtgärder som ska vidtas av någon annan än kommunen eller regionen, och
4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen.

9 § Den individuella planen ska upprättas tillsammans med den enskilde när det är möjligt. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

11 kap. Insatser för personliga behov

Insatser efter behovsprövning

Den enskilde har rätt till insatser för att tillgodose sina personliga behov

1 § En enskild som inte själv kan tillgodose sina personliga behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få insatser av socialnämnden för dessa behov.

Den enskilde ska tillförsäkras skäligen levnadsförhållanden genom insatserna.

Den enskildes ekonomi ska inte alltid beaktas

2 § Socialnämnden får inte ta hänsyn till en persons ekonomiska förhållanden när nämnden prövar om den enskilde behöver insatser för att tillförsäkras skäligen levnadsförhållanden och behovet gäller sådana insatser där rätten att ta ut avgifter för insatsen regleras i 32 kap.

Äldre par har rätt att fortsätta bo tillsammans

3 § För att anses ha skäligen levnadsförhållanden, ska den som har beviljats eller beviljas boende i en sådan särskild boendeform för äldre personer som avses i 8 kap. 4 § kunna bo med sin make eller sambo. Det gäller under förutsättning att paret stadigvarande bor tillsammans. Om den ena parten redan bor i ett sådant boende, ska paret dessförinnan stadigvarande ha bott tillsammans.

Rätten att bo tillsammans gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i en särskild boendeform.

Socialnämnden får ge ytterligare insatser

4 § Socialnämnden får ge insatser för att tillgodose personliga behov utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det.

Insatser utan individuell behovsprövning

Socialnämnden får erbjuda insatser utan individuell behovsprövning

5 § Socialnämnden får tillhandahålla insatser för att tillgodose personliga behov utan individuell behovsprövning. Följande insatser kräver dock alltid en individuell behovsprövning:

1. kontaktperson, kontaktfamilj eller kvalificerad kontaktperson,
2. vård i familjehem,
3. vård i LVM-hem,
4. vård i särskilda ungdomshem,
5. vård av barn eller unga mellan 18 och 20 år i jourhem, stödboende, skyddat boende och andra hem för vård eller boende utöver sådana LVM-hem och särskilda ungdomshem som avses i 3 och 4,
6. bostad i ett boende för äldre personer eller för personer med funktionsnedsättning som avses i 8 kap. 4 eller 11 §, och
7. vård i hem för viss annan heldygnsvård.

Information om möjligheten till individuellt behovsprövade insatser

6 § Den som genomför insatser som har beslutats enligt 5 § ska informera enskilda som vänder sig till verksamheten om möjligheten att ansöka om insatser enligt 1 §.

Informationen ska lämnas på lämpligt sätt och i lämplig utsträckning.

12 kap. Insatser för ekonomiska behov

Ekonomiskt bistånd för att få en skälig levnadsnivå

1 § En enskild som inte själv kan tillgodose sina ekonomiska behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få ekonomiskt bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sina levnadskostnader i övrigt.

Den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå genom biståndet.

Socialnämnden får ge ytterligare ekonomiskt bistånd

2 § Socialnämnden får ge ekonomiskt bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det.

Förutsättningar för försörjningsstöd

Skyldighet att stå till arbetsmarknadens förfogande

3 § En enskild som kan arbeta, men som inte kan försörja sig, har rätt till försörjningsstöd om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. I detta ingår att vid behov delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning vid folkhögskola.

Om det finns godtagbara skäl, har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Skyldighet att delta i praktik

4 § Om en enskild som får försörjningsstöd inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd, får socialnämnden begära att han eller hon under viss tid ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som nämnden anvisar.

Syftet med praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten ska vara att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska förbättra den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, när det är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den enskildes individuella önskemål och förutsättningar ska vägas in i skälig utsträckning när verksamheten utformas.

Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen inför beslut om att anvisa praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet.

5 § Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd nekas eller sättas ned. Detsamma gäller om han eller hon uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten utan godtagbart skäl.

6 § En enskild som deltar i praktik eller någon annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § ska inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap. 1–9 §§, 3 kap. 1–4 och 6–13 §§, 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ samt 7–9 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken.

Beräkning av försörjningsstöd

7 § Försörjningsstöd lämnas för skäligen kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon, och

2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Regeringen anger en norm (riksnorm) för hur skäligen kostnader enligt första stycket 1 ska beräknas. Riksnormen gäller i hela landet och sätts utifrån officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion.

Socialnämnden ska i ett enskilt fall beräkna dessa kostnader till en högre nivå om det finns särskilda skäl för det. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för det.

Särskild beräkningsregel för den som börjat arbeta

8 § För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd (särskild beräkningsregel).

Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Den särskilda beräkningsregeln gäller inte hemmavarande barns och skolungdomars inkomster som anges i 9 § tredje stycket.

Barns och skolungdomars inkomster vid beräkningen av ekonomiskt bistånd

9 § Vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd ska socialnämnden inte räkna in

– hemmavarande barns inkomster av eget arbete, eller

– hemmavarande skolungdomars inkomster av eget arbete om skolungdomarna är under 21 år.

Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning.

Hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av eget arbete får dock räknas in vid bedömningen av den enskildes behov av ekonomiskt bistånd till den del dessa inkomster per kalenderår överstiger ett prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

13 kap. Vissa insatser som socialnämnden ska kunna erbjuda

Brottsofferstöd

1 § Socialnämnden ska erbjuda brottsofferstöd. Insatsen kan riktas till både den som har utsatts för brott och dennes närstående.

I socialnämndens ansvar enligt första stycket ingår att nämnden ska vara uppmärksam på att personer kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation, såsom kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av en närstående man, andra personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av någon närstående samt personer som är eller har varit utsatta för våld eller förtryck med hedersmotiv.

Budget- och skuldrådgivning

2 § Socialnämnden ska erbjuda budget- och skuldrådgivning om en skuldsatt person behöver vägledning för att hitta långsiktiga lösningar på sina ekonomiska svårigheter.

Insatsen ska även erbjudas under ett skuldsaneringsförfarande och till dess att en beviljad skuldsanering eller F-skuldsanering är helt avslutad.

3 § Konsumentverket ska stödja och ge vägledning för den budget- och skuldrådgivning som socialnämnden ansvarar för.

Familjerådgivning och samarbetssamtal

Familjerådgivning

4 § Socialnämnden ska erbjuda den som begär det familjerådgivning i form av samtal som syftar till att hjälpa par och familjer att bearbeta samlevnadskonflikter. Annan familjerådgivning än sådan som en kommun anordnar ska ske i yrkesmässigt bedriven verksamhet.

Informationssamtal

5 § Socialnämnden ska erbjuda föräldrar som inte är överens i frågor om vårdnad, boende eller umgänge informationssamtal enligt lagen (2021:530) om informationssamtal. Samtalen ska ledas av en sakkunnig person.

Samarbetssamtal

6 § Socialnämnden ska erbjuda samarbetssamtal i syfte att föräldrar ska nå enighet i frågor som gäller vårdnad, boende och umgänge och i frågor som gäller barnets försörjning. Samtalen ska ledas av en sakkunnig person.

Socialnämnden ska även erbjuda föräldrar hjälp med att träffa avtal om vårdnad, boende eller umgänge enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken.

Kontaktperson, kontaktfamilj och särskilt kvalificerad kontaktperson

7 § Socialnämnden får utse en person (kontaktperson) eller en familj (kontaktfamilj) med uppgift att hjälpa den enskilde och hans eller hennes närmaste i personliga angelägenheter, om den enskilde begär eller samtycker till det.

Om en person som inte har fyllt 21 år har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka en risk för skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika eller andra beroendeframkallande medel, för brottslig verksamhet eller för något annat socialt nedbrytande beteende, får nämnden utse en särskilt kvalificerad kontaktperson för den unge om denne begär eller samtycker till det.

Stöd för att ändra beteendet hos våldsutövare

8 § Socialnämnden ska erbjuda insatser som syftar till att ändra beteendet hos den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp.

När socialnämnden erbjuder sådana insatser ska nämnden särskilt beakta säkerheten för den som utsätts eller har utsatts för våld eller andra övergrepp och för dennes närstående.

Stöd till den som vårdar eller stöder en närstående

9 § Socialnämnden ska erbjuda stöd till den som vårdar en närstående som är äldre eller långvarigt sjuk och till den som stöder en närstående med funktionsnedsättning.

Stöd vid skadligt bruk eller beroende

10 § Socialnämnden ska erbjuda insatser till den som behöver stöd eller vård för att komma ifrån ett skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika, andra beroendeframkallande medel, läkemedel, dopningsmedel eller spel om pengar. Nämnden ska ta de initiativ som krävs för att sådana insatser kan erbjudas dem som har behov av insatser.

Socialnämnden ska planera insatserna i samförstånd med den enskilde och noga följa upp att planen fullföljs.

AVDELNING V. HANDLÄGGNING OCH HANTERING AV UPPGIFTER**14 kap. Handläggning och dokumentation****Bestämmelser i annan lag**

1 § Bestämmelser om handläggning av ärenden finns i förvaltningslagen (2017:900).

När socialnämnden ska inleda en utredning

2 § Om socialnämnden får information om något som skulle kunna leda till en åtgärd av nämnden, ska nämnden genast inleda en utredning.

Det som har kommit fram vid en utredning, och som har betydelse för avgörandet av ett ärende, ska hanteras på ett betryggande sätt.

Dokumentation av uppgifter

Skyldighet att dokumentera

3 § Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av insatser ska dokumenteras, om inte annat följer av 4 eller 5 §. Beslut och åtgärder i ärendet ska dokumenteras. Även faktiska omständigheter och händelser av betydelse ska dokumenteras.

Undantag från skyldigheten att dokumentera

4 § Skyldigheten att dokumentera gäller inte uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning.

5 § Socialnämnden får, om det finns särskilda skäl, besluta att uppgifter som kan röja den enskildes identitet inte ska dokumenteras vid genomförande av en insats utan individuell behovsprövning enligt 11 kap. 5 §.

Hur dokumentationen ska utformas och förvaras

6 § Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är felaktig ska det antecknas.

7 § Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem.

Möjlighet att lämna uppgifter muntligt inför socialnämnden

8 § En enskild som ska underrättas och ges tillfälle att yttra sig enligt 25 § förvaltningslagen (2017:900) har rätt att lämna uppgifter muntligt inför socialnämnden, om det inte finns särskilda skäl mot det.

En enskild som ges tillfälle att yttra sig ska informeras om sin rätt att muntligt lämna uppgifter inför nämnden.

När ett beslut får ändras till den enskildes nackdel

9 § Socialnämnden får ändra ett beslut om en insats som gäller tills vidare till den enskildes nackdel om förhållandena för den enskilde har förändrats väsentligt.

I 37 § andra stycket förvaltningslagen (2017:900) finns ytterligare bestämmelser om när beslut får ändras.

Handläggning av ärenden där besluten kan laglighetsprövas

10 § Följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900) ska gälla i alla ärenden hos socialnämnden som rör enskilda, även sådana ärenden där besluten kan laglighetsprövas enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725):

- 10 § om partsinsyn,
- 11 och 12 §§ om åtgärder om handläggningen försenas,
- 23 § om utredningsansvaret,
- 24 § om när man får lämna uppgifter muntligt,
- 25 § om kommunikation,
- 31 § om dokumentation av beslut,
- 32 § om motivering av beslut,
- 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till, och
- 36 § om rättelse av skrivfel och liknande.

Första stycket gäller också vid handläggning av en ansökan eller ett yttrande till en annan myndighet i ett mål eller ärende som rör en enskild.

11 § Bestämmelserna om remiss i 26 § förvaltningslagen (2017:900) ska gälla i alla ärenden hos socialnämnden, även sådana där besluten kan laglighetsprövas enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725).

Delgivning

12 § Om ett mål eller ärende enligt denna lag avser myndighetsutövning, får delgivning med en enskild inte ske på sådant sätt som anges i 34–38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932).

15 kap. Uppgiftsskyldighet och rätt att ta del av uppgifter

Bestämmelser i annan lag

1 § Bestämmelser om sekretess i det allmännas verksamhet och om förbud att lämna ut allmänna handlingar finns i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Där finns även sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess.

Socialnämndens skyldighet att lämna uppgifter

Personuppgifter som behövs för statistiska ändamål

2 § Socialnämnden ska lämna personuppgifter till Socialstyrelsen för angelägna statistiska ändamål.

Regeringen får meddela föreskrifter om socialnämndens skyldighet enligt första stycket.

Personuppgifter som behövs för forskningsändamål

3 § Socialnämnden ska på begäran lämna personuppgifter till statliga myndigheter för forskningsändamål, om det kan ske utan risk för att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men.

Uppgifter om utbetalat ekonomiskt bistånd

4 § Socialnämnden ska på begäran lämna uppgifter om utbetalat ekonomiskt bistånd till en annan myndighet, om syftet är att undvika felaktiga utbetalningar från det allmänna eller en felaktig beskattning.

Underrättelse till åklagaren

5 § Om en person har dömts till ungdomsvård eller ungdomstjänst eller om ungdomstjänst har beslutats genom ett godkänt straffföreläggande, är socialnämnden skyldig att underrätta åklagaren när det kan antas att det finns förutsättningar

1. att meddela en varning enligt 30 b § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare, eller
2. att undanröja påföljden enligt 32 kap. 4 § brottsbalken.

Underrättelse till Folkhälsomyndigheten

6 § Om socialnämnden i sin verksamhet har uppmärksammat något som tyder på att det förekommer skadligt bruk eller beroende av nya medel eller att ändringar sker i mönstret för skadligt bruk eller beroende av kända medel, ska nämnden genast underrätta Folkhälsomyndigheten om det.

Uppgiftslämnande till vissa myndigheter

7 § Socialnämnden ska lämna

1. uppgifter om huruvida någon vistas i ett familjehem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende, om uppgifterna i ett enskilt fall begärs av en domstol, en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket eller Tullverket,
2. uppgifter som behövs i ett ärende hos Skatteverket om skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481), eller
3. uppgifter om en studerande, om uppgifterna behövs för prövning av ett ärende om att avskilja denne från högskoleutbildning eller polisprogrammet.

Uppgiftsskyldighet för nämnder, kommuner och andra utförare

Uppgiftslämnande mellan nämnder

8 § Om kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av flera nämnder, ska varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, till de övriga lämna

1. uppgifter om att en person är aktuell i ett ärende inom socialtjänsten, och
2. de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser inom särskilda boendeformer i kommunen.

Uppgiftsskyldigheten gäller inte uppgifter som omfattas av sekretess enligt 26 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Uppgiftsskyldighet för utförare

9 § Om en kommun har överlämnat åt en annan kommun, åt Statens institutionsstyrelse eller åt någon som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet att utföra insatser enligt denna lag, ska utföraren på begäran

lämna uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för insatsen. Detsamma gäller om en annan kommunal eller gemensam nämnd utför insatser som har beslutats av socialnämnden.

Uppgifter som ska lämnas är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering.

Skyldigheten att lämna uppgifter gäller inte uppgifter som en enskild har lämnat i förtroende vid familjerådgivning som erbjuds av socialnämnden eller som har inhämtats i samband med rådgivningen.

Socialnämndens rätt att ta del av uppgifter

Uppgifter om enskilda hos Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna

10 § Socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter om förmåner, ersättning eller annat stöd åt enskilda hos Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna. Om det finns skäl för det, ska dessa myndigheter och arbetslöshetskassorna på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

Uppgifter om enskilda hos Arbetsförmedlingen

11 § Socialnämnden har rätt att ta del av uppgifter om enskilda hos Arbetsförmedlingen. Om det finns skäl för det, ska Arbetsförmedlingen på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

Uppgifter om enskilda hos Skatteverket

12 § Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av uppgifter om enskilda som avser inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1229) eller återbetalning av skatt enligt skatteförfarandelagen (2011:1244). Om det finns skäl för det, ska Skatteverket på eget initiativ lämna sådana uppgifter till socialnämnden.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas ut enligt första stycket.

16 kap. Gallring

Socialnämndens skyldighet att gallra anteckningar och uppgifter

1 § Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som ingår i en sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska gallras fem år efter det att sista anteckningen gjordes i akten. Socialnämnden ska dock inte gallra uppgifterna så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen ska vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

Undantag från gallringsskyldigheten

Faderskap, vårdnad, adoption samt vissa insatser som gäller barn

2 § Gallring med stöd av bestämmelserna i 1 § första stycket får inte göras av handlingar som har kommit in eller upprättats i samband med

1. utredning om faderskap eller föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken,

2. utredning om adoption, eller

3. att ett barn har placerats eller tagits emot i ett

– familjehem,

– stödboende,

– skyddat boende,

– hem för vård eller boende,

– boende med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning, eller

– annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

Avtal om vårdnad, boende eller umgänge

3 § Avtal om vårdnad, boende eller umgänge enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet har fyllt arton år.

Forskningens behov

4 § I ett representativt urval av kommuner ska handlingar undantas från gallring av hänsyn till forskningens behov. I övriga kommuner ska undantag från gallring göras i fråga om ett representativt urval av personer.

Ytterligare bestämmelser om gallring

5 § Ytterligare bestämmelser om undantag från gallringsskyldigheten finns i 17 kap. 4, 5 och 8 §§.

17 kap. Hantering av uppgifter i enskild verksamhet

Bestämmelser om dokumentation gäller även i enskild verksamhet

1 § I enskild verksamhet som står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg enligt denna lag gäller bestämmelserna om dokumentation i 14 kap. 3–7 §§ vid genomförande av insatser.

Skyldighet att bevara och gallra uppgifter

Anteckningar och andra uppgifter som ska gallras

2 § Anteckningar och andra uppgifter i en personakt som ingår i en sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska, i enskild verksamhet som står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg enligt denna lag, bevaras och därefter gallras två år efter det att den sista

anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna ska dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska gallras två år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen ska vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallrings-skyldigheten inträdde.

Avtal om att lämna handlingar till socialnämnden

3 § Den socialnämnd som har beslutat om en insats som genomförs i en enskild verksamhet får träffa avtal med den som bedriver verksamheten om att handlingar ska överlämnas till nämnden när gallringsskyldigheten inträder. Detta gäller dock inte handlingar som avses i 4 och 5 §§.

Personakter som avser barn

4 § Handlingar i en personakt i enskild verksamhet som avser barn som har placerats eller tagits emot i ett stödboende, skyddat boende, hem för vård eller boende eller i en sådan bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning som avses i 8 kap. 11 § ska överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen, vid den tidpunkt då uppgifterna ska gallras enligt 2 § första stycket.

Forskningens behov

5 § Vid tidpunkten för gallring enligt 2 § första stycket ska handlingar i enskild verksamhet, av hänsyn till forskningens behov, i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner i fråga om ett representativt urval av personer överlämnas för bevarande till den socialnämnd som beslutat om insatsen.

Utlämnande av handling i personakt till den akten gäller

6 § Den som en personakt gäller ska, om han eller hon begär det, så snart som möjligt få ta del av en handling i personakten i enskild verksamhet som står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg enligt denna lag. Personen kan erbjudas att ta del av handlingen på plats eller att få en kopia av handlingen. Rätten att ta del av handlingar begränsas av bestämmelserna om tystnadsplikt i 11 §.

En fråga om utlämnande prövas av den som ansvarar för personakten. Om den ansvarige anser att personakten, eller någon del av den, inte bör lämnas ut ska han eller hon genast överlämna frågan om utlämnande till Inspektionen för vård och omsorg för prövning tillsammans med ett yttrande om skälen till att ett utlämnande inte bör ske.

En personakt får omhändertas

När en personakt får tas om hand respektive återlämnas

7 § Inspektionen för vård och omsorg får besluta att en personakt i enskild verksamhet som står under myndighetens tillsyn enligt denna lag ska tas om hand om

1. verksamheten upphör,

2. det på sannolika skäl kan antas att personakten inte kommer att hanteras enligt bestämmelserna i denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, eller

3. den som ansvarar för personakten ansöker om det och det finns ett påtagligt behov av att akten tas om hand.

En omhändertagen personakt ska återlämnas, om det är möjligt och det inte finns skäl för omhändertagande. Beslut om återlämnande meddelas av Inspektionen för vård och omsorg efter ansökan av den som ansvarade för personakten vid beslutet om omhändertagande.

Hantering av en omhändertagen personakt

8 § Personakter som har tagits om hand av Inspektionen för vård och omsorg ska förvaras avskilda hos arkivmyndigheten i den kommun där akterna omhändertagits. Personakterna ska bevaras i minst två år från det att de kom in till arkivmyndigheten. Handlingar som avses i 4 § får inte gallras. En myndighet som har hand om en omhändertagen personakt har samma skyldighet att lämna en uppgift ur akten som den som var ansvarig för akten före omhändertagandet, om en uppgift ur akten begärs.

Hjälp av Polismyndigheten vid omhändertagande av en personakt

9 § Polismyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för att verkställa ett beslut om omhändertagande av en personakt. Begäran om sådan hjälp får dock göras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver användas, eller

2. det finns synnerliga skäl.

Utredning av missförhållanden och hantering av uppgifter

10 § Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande, som har rapporterats enligt 27 kap. 2 §, ska i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet utredas av den som bedriver verksamheten.

Rapporten, utredningen och övrig dokumentation enligt 27 kap. 5 § ska bevaras och därefter gallras fem år efter det att den sista anteckningen gjordes.

Den socialnämnd som har beslutat om en insats som genomförs i en yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet, får träffa avtal med den som bedriver verksamheten om att sådana handlingar som avses i andra stycket ska överlämnas till nämnden när gallringsskyldigheten inträder.

Tystnadsplikt

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden

11 § Den som är eller har varit verksam inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som avser insatser enligt denna lag får inte obehörigen röja vad han eller hon då har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Enskilt bedriven familjerådgivning

12 § Den som är eller har varit verksam inom enskilt bedriven familjerådgivning får inte obehörigen röja en uppgift som en enskild har lämnat i förtroende eller som har begärts in i samband med rådgivningen.

AVDELNING VI. SKYDD OCH STÖD FÖR BARN OCH UNGA

18 kap. Socialnämndens ansvar för barns och ungas uppväxtförhållanden

Trygghet och utveckling

1 § Socialnämnden ska arbeta för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden.

Nämnden ska främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga i nära samarbete med vårdnadshavare eller andra som ansvarar för barns och ungas dagliga omsorg.

Förebygga och motverka att barn och unga far illa

Uppsökande verksamhet och samarbete mot vistelse i skadliga miljöer

2 § Socialnämnden ska bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa.

Nämnden ska tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs uppmärksamma om barn och unga vistas i miljöer som är skadliga för dem och arbeta för att förhindra att de vistas i sådana miljöer.

Förebygga och motverka skadligt bruk och beroende

3 § Socialnämnden ska särskilt arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka skadligt bruk och beroende bland barn och unga av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel, andra berusningsmedel, dopningsmedel samt spel om pengar.

Förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga

4 § Socialnämnden ska särskilt arbeta för och ta initiativ till att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga.

Skydd och stöd till barn och unga i riskzon

5 § Socialnämnden ska med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling.

Socialnämnden ansvarar för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, får vård, omsorg och uppfostran utanför det egna hemmet. Ansvaret ska utövas i nära samarbete med vårdnadshavaren eller andra som står för barnets eller den unges dagliga omsorg.

Samverkan för att motverka att barn far illa

6 § Socialnämnden ska, i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Nämnden ska ta initiativ till att samverkan kommer till stånd. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 17 kap. 11 och 12 §§ och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Insatser när barn har utsatts för brott

7 § Socialnämnden ansvarar för att ett barn som har utsatts för brott, och barnets närstående, får de insatser som de behöver.

Socialnämnden ska beakta att även ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott.

Barn och unga som har begått brott*Ungdomstjänst ska kunna verkställas så snart som möjligt*

8 § Socialnämnden ansvarar för att påföljden ungdomstjänst kan verkställas så snart som möjligt. Verkställigheten ska påbörjas senast två månader efter det att domen har fått laga kraft, om inte särskilda skäl talar mot det.

Socialnämnden ska i en arbetsplan bestämma vad en beslutad ungdomstjänst ska innehålla och utse en handledare för den unge. Socialnämnden ska kontrollera att arbetsplanen följs.

Socialnämnden ansvarar för medling

9 § Socialnämnden ansvarar för att medling enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott kan erbjudas när brottet har begåtts av någon som är under 21 år.

Insatser efter en vårdnadsprocess, placering eller påföljd

10 § Socialnämnden ska tillgodose de särskilda behov av insatser som barn och unga kan ha efter att

- ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts,
- placering utanför det egna hemmet har upphört, eller
- verkställighet av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård har upphört.

Begränsning i möjligheten att ta emot andras barn*Förbud och begränsningar*

11 § När ett barns bästa kräver det, får socialnämnden förbjuda eller begränsa möjligheterna för en person som bor i kommunen att i sitt hem ta emot någon annans barn.

Ett sådant förbud omfattar inte fall då det med hänsyn till särskilda omständigheter är uppenbart befogat att ett barn vistas i hemmet.

Straffansvar

12 § Den som överträder ett förbud eller en begränsning av möjligheterna att i hemmet ta emot någon annans barn döms till böter.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast efter medgivande av Socialstyrelsen.

19 kap. Anmälan om oro för att ett barn far illa**Skyldighet att anmäla oro för ett barn***Myndigheter och yrkesverksamma*

1 § Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

1. myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,

2. andra myndigheter vars verksamhet berör barn och unga,

3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och

4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården, på socialtjänstens område eller enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

För verksamma inom familjerådgivning gäller i stället för första stycket bestämmelserna i 2 §.

Verksamma inom familjerådgivning

2 § De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Särskilda regler om Barnombudsmannens skyldighet att anmäla

3 § Barnombudsmannens skyldighet att anmäla och lämna uppgifter till socialnämnden regleras i 7 § lagen (1993:335) om Barnombudsman.

Uppmaning att anmäla oro

4 § Var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialnämnden.

Erbjudande om möte

5 § Socialnämnden bör erbjuda barnet, vårdnadshavaren och den som gjort anmälan enligt 1, 2 eller 3 § ett möte, om det är lämpligt med hänsyn till barnets bästa.

Information till anmälaren

6 § Socialnämnden får informera den som har gjort anmälan enligt 1, 2 eller 3 § om att en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Sådan information ska på begäran lämnas till anmälaren, om det inte är olämpligt med hänsyn till omständigheterna.

20 kap. Bedömning och utredning av barns och ungas behov av skydd eller stöd

Socialnämnden ska göra en omedelbar skyddsbedömning

1 § Om en anmälan till socialnämnden gäller barn eller unga, ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge behöver omedelbart skydd (omedelbar skyddsbedömning).

Bedömningen ska dokumenteras. För barn ska dokumentationen göras i en personakt.

Socialnämnden ska göra en förhandsbedömning

2 § Om en anmälan till socialnämnden gäller barn eller unga, ska socialnämnden fatta beslut om att inleda eller inte inleda utredning inom fjorton dagar efter det att anmälan har kommit in (förhandsbedömning). Ett sådant beslut behöver dock inte fattas om det redan pågår en utredning om det barn eller den unge som anmälan avser. Tiden för förhandsbedömningen får endast förlängas om det finns synnerliga skäl.

Socialnämndens utredning av barns behov av skydd eller stöd

Skyndsamt utredning

3 § En utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd ska bedrivas skyndsamt och vara slutförd inom fyra månader från det att den inleddes. Om det finns särskilda skäl, får socialnämnden besluta att förlänga utredningen för viss tid.

Information om utredning

4 § Den som berörs av en utredning av ett barns behov av skydd eller stöd ska, om inte särskilda skäl talar mot det, genast informeras om att en utredning har inletts.

Utredningens bedrivande

5 § Socialnämnden får ta hjälp av sakkunniga i en utredning av ett barns behov av skydd eller stöd och i övrigt ta de kontakter som behövs för att bedöma behovet av insatser.

Utredningen ska bedrivas så att ingen utsätts för skada eller besvär utöver vad som är nödvändigt. Den ska inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet.

Skyldighet att lämna uppgifter till socialnämnden

6 § När socialnämnden har beslutat om en utredning om ett barns behov av skydd eller stöd, är myndigheter, anställda och yrkesverksamma som

anges i 19 kap. 1 § skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredningen.

Samtal med barn utan vårdnadshavarens samtycke

7 § Samtal med ett barn får ske utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande

- vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till barnets skydd eller stöd, och
- vid en utredning om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 7 eller 8 § föräldrabalken när utredningen sker på socialnämndens initiativ.

21 kap. Insatser till barn utan vårdnadshavarens samtycke

Insatser för att tillgodose personliga behov

1 § Om ett barn inte har fyllt 12 år, får socialnämnden besluta om insatser för att tillgodose barnets personliga behov endast om vårdnadshavaren samtycker till det.

För ett barn som har fyllt 12 men inte 15 år får nämnden besluta om insatser för att tillgodose barnets personliga behov även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet samtycker till det.

För ett barn som har fyllt 15 år får nämnden besluta om insatser för att tillgodose barnets personliga behov även utan vårdnadshavarens samtycke, om det är lämpligt och barnet begär eller samtycker till det.

Vårdnadshavarens samtycke krävs dock alltid för insatser i form av vård i ett familjehem, jourhem, stödboende eller hem för vård eller boende och för insatser i form av boende i bostäder med särskilt stöd.

Insatser till barn utan individuell behovsprövning

2 § Socialnämnden får inte utan vårdnadshavarens samtycke tillhandahålla ett barn insatser som lämnas utan individuell behovsprövning. Nämnden får dock tillhandahålla ett barn sådana insatser, om barnet har fyllt 15 år och det är lämpligt att insatsen tillhandahålls på det sättet.

22 kap. Vård av barn och unga utanför det egna hemmet

Placering hos närstående

1 § När ett barn placeras utanför det egna hemmet ska socialnämnden i första hand överväga om barnet kan tas emot av någon närstående. Vad som är bäst för barnet ska dock alltid vara avgörande.

Placering i ett familjehem eller annat enskilt hem kräver beslut eller medgivande

2 § Ett barn får inte utan beslut om vård tas emot för stadigvarande vård, omsorg och uppföstran i ett familjehem. Ett barn får inte heller utan socialnämndens medgivande tas emot för stadigvarande vård, omsorg och uppföstran i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan vårdnadshavare.

Socialnämnden får inte lämna medgivande eller fatta beslut om vård utan att förhållandena i familjehemmet eller det enskilda hemmet samt förutsättningarna för vård i hemmet har utretts av en socialnämnd.

Avtal med familjehemsföräldrar

3 § Socialnämnden ska i samband med beslut om placering i ett familjehem ingå avtal med familjehemsföräldrarna. Av avtalet ska nämndens och familjehemsföräldrarnas åtaganden som avser barnets behov av skydd och stöd under placeringen framgå.

Socialnämnden ska tillhandahålla den utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i familjehem.

Placering i jourhem

4 § Socialnämnden får inte placera ett barn i ett sådant enskilt hem som vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig vård, omsorg och uppfostran (jourhem) om inte förhållandena i jourhemmet och förutsättningarna för vård i det har utretts av en socialnämnd.

Ett barn får vårdas i ett jourhem i högst två månader efter det att socialnämnden har avslutat en utredning av om nämnden behöver ingripa till barnets skydd eller stöd. Om det finns särskilda skäl, får barnet vårdas längre i jourhemmet.

Socialnämnden ska tillhandahålla den utbildning som behövs för dem som nämnden avser att anlita för vård av barn i jourhem.

Placering i skyddat boende

5 § Socialnämnden får bevilja ett barn sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § endast om barnet placeras där tillsammans med en vårdnadshavare som är myndig och som också beviljas insatsen.

Bestämmelser om skyddat boende när samtycke saknas från en av vårdnadshavarna finns i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

Information och samråd med annan kommun

6 § Om ett familjehem, jourhem eller annat enskilt hem ligger i en annan kommun, ska socialnämnden innan den lämnar medgivande eller fattar beslut om vård enligt 2 eller 4 § informera och samråda med den kommunen. Om en annan person är placerad i det aktuella familjehemmet, jourhemmet eller enskilda hemmet efter beslut av en annan kommun, ska nämnden informera och samråda med även den kommunen.

Underrättelse till regionen om hälsoundersökning

7 § När sådan vård av barn eller unga i åldern 18–20 år som ska ske utanför det egna hemmet inleds, ska socialnämnden underrätta regionen om att barnet eller den unge ska erbjudas en hälsoundersökning enligt lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet. Någon underrättelse behöver dock inte lämnas om det är obehövligt.

Detsamma gäller i anslutning till att en placering av ett barn eller en ung person i åldern 18–20 år i ett skyddat boende inleds.

Socialnämndens ansvar under vårdtiden

Socialnämnden ska arbeta för bra uppväxtförhållanden

8 § Socialnämnden ska arbeta för att de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende får

1. god vård, omsorg och uppföstran och i övrigt bra uppväxtförhållanden,
2. lämplig utbildning, och
3. den hälso- och sjukvård som de behöver.

9 § Socialnämnden ska arbeta för att de barn som vårdas i ett familjehem, jourhem, annat enskilt hem, stödboende eller hem för vård eller boende ges möjlighet till kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående.

Socialnämnden ska ge råd, stöd och annan hjälp

10 § Socialnämnden ska lämna vårdnadshavarna och föräldrarna råd, stöd och annan hjälp som de behöver när ett barn vårdas utanför det egna hemmet eller efter socialnämndens medgivande vistas i ett annat enskilt hem.

Nämnden ska även ge dem som vårdar barn i ett familjehem, jourhem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende råd, stöd och annan hjälp som de behöver.

Socialnämnden ska noga följa vården

11 § Socialnämnden ska noga följa vården av de barn och unga som vårdas i ett familjehem, jourhem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende. Detta ska främst ske genom

1. regelbundna personliga besök i det hem eller boende där barnet eller den unge vårdas,
2. enskilda samtal med barnet eller den unge,
3. samtal med den eller dem som tagit emot barnet eller den unge i sitt hem eller på boendet, och
4. samtal med vårdnadshavarna.

Socialnämnden ska särskilt uppmärksamma barnets eller den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till föräldrar, syskon och andra närstående.

Socialnämnden ska utse en ansvarig socialsekreterare

12 § Socialnämnden ska utse en socialsekreterare som ansvarar för kontakterna med barnet eller den unge när vård ges i ett familjehem, stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende.

Socialsekreteraren ska besöka barnet eller den unge regelbundet i den omfattning som är lämplig utifrån barnets eller den unges behov och önskemål.

Överväganden som socialnämnden ska göra

Behov av fortsatt vård

13 § Om ett barn vårdas i ett annat hem än det egna med stöd av denna lag, ska socialnämnden minst en gång var sjätte månad överväga om vården fortfarande behövs och hur vården bör inriktas och utformas.

Detsamma gäller när ett barn har beviljats skyddat boende enligt denna lag.

Överflyttning av vårdnaden

14 § När ett barn har varit placerat i samma familjehem under två år från det att placeringen verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § föräldrabalken. Därefter ska frågan övervägas årligen.

När socialnämnden överväger att ansöka om överflyttning av vårdnaden ska nämnden särskilt beakta

- barnets och familjehemsföräldrarnas inställning till en vårdnadsöverflyttning,
- barnets relation till familjehemsföräldrarna och deras förmåga att tillgodose barnets behov av en trygg och god uppväxt,
- familjehemsföräldrarnas inställning till och förmåga att tillgodose barnets behov av kontakt med sina föräldrar och andra närstående,
- barnets relation till sina föräldrar, och
- barnets sociala situation i övrigt.

Ersättning, råd och stöd när vårdnaden flyttats över

15 § Om vårdnaden av ett barn har flyttats över till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare som tidigare har varit barnets familjehem, får kommunen fortsätta att betala dessa vårdnadshavare skälig ersättning. Socialnämnden ska ge de särskilt förordnade vårdnadshavarna råd och stöd vid överflyttning av vårdnaden.

Råd och stöd ska ges av socialnämnden i den kommun som har beslutat om familjehemsplaceringen, om en särskilt förordnad vårdnadshavare begär det.

Flyttningsförbud

16 § Om ett barn är placerat i ett familjehem eller annat enskilt hem och en vårdnadshavare eller barnet, om barnet har fyllt 15 år, begär att vården ska upphöra, ska socialnämnden överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud enligt 24 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Placering över nationsgränserna

Placering av barn i Sverige av utländsk myndighet

17 § Socialnämnden får godkänna att en utländsk myndighet placerar ett barn i Sverige endast om

1. det är bäst för barnet att placeras här, särskilt med beaktande av barnets anknytning hit,
2. barnet har fått möjlighet att framföra sin åsikt om placeringen,

3. barnets vårdnadshavare och, om barnet har fyllt 15 år, barnet samtycker till placeringen,

4. förhållandena i det enskilda hemmet och förutsättningarna för vård i hemmet är utredda av nämnden,

5. barnet har beviljats uppehållstillstånd, om ett sådant tillstånd behövs, och

6. placeringen sker med stöd av rådets förordning (EU) 2019/1111 av den 25 juni 2019 om behörighet och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar och internationella bortföranden av barn (Bryssel II-förordningen) eller med stöd av den i Haag den 19 oktober 1996 dagtecknade konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn.

Socialnämndens placering av barn i ett annat land

18 § Socialnämnden får placera ett barn i ett annat land än Sverige endast om

1. det är bäst för barnet att placeras där, särskilt med beaktande av barnets anknytning dit,

2. barnet har fått möjlighet att framföra sin åsikt om placeringen,

3. barnets vårdnadshavare och, om barnet har fyllt 15 år, barnet samtycker till placeringen,

4. socialnämnden genom en överenskommelse med den behöriga myndigheten i det land där barnet ska placeras har gjort det möjligt att följa upp placeringen, och

5. landet har en tillfredsställande ordning i fråga om tillsyn.

Ansvarig socialnämnd

19 § Ett medgivande till att ta emot ett barn för stadigvarande vård, omsorg och uppfostran enligt 2 § lämnas av socialnämnden i den kommun som enligt 29 kap. ska tillgodose vårdnadshavarens behov av insatser.

Den nämnd som har lämnat medgivande ska fullgöra skyldigheterna enligt 8 och 9 §§ samt 10 § första stycket.

Förbud mot förmedling av barn

20 § Ingen får, utan stöd av denna lag, bedriva verksamhet som syftar till att förmedla barn till familjehem, jourhem eller andra enskilda hem som avses i 2 och 4 §§.

Straffansvar

21 § Den som åsidosätter bestämmelsen i 2 § första stycket döms till böter. Till böter döms även den som åsidosätter bestämmelsen i 20 §, om inte gärningen är belagd med straff enligt lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast efter medgivande av Socialstyrelsen.

23 kap. Uppföljning av ett barns situation

Uppföljning efter utredning och placering

Beslut om uppföljning efter utredning

1 § När en utredning som gäller ett barns behov av skydd eller stöd har avslutats utan beslut om insats, kan socialnämnden besluta om uppföljning av barnets situation. Ett sådant beslut får fattas utan vårdnadshavarens och barnets samtycke, om barnet bedöms vara i särskilt behov av nämndens skydd eller stöd utan att förhållandena är sådana som avses i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Beslut om uppföljning efter en placering

2 § När placeringen av ett barn i ett familjehem, skyddat boende eller hem för vård eller boende har upphört, kan socialnämnden besluta om uppföljning av barnets situation. Ett sådant beslut får fattas utan vårdnadshavarens eller barnets samtycke, om barnet bedöms vara i särskilt behov av nämndens skydd eller stöd utan att förhållandena är sådana som avses i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Detsamma gäller när en placering som beslutats med stöd av lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende har upphört.

Bestämmelser om uppföljning när vård enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga upphör finns i 21 b och 21 c §§ den lagen.

Information om uppföljningen

3 § Socialnämnden ska informera barn som har fyllt 15 år och vårdnadshavare om ett beslut att inleda eller avsluta en sådan uppföljning som avses i 1 och 2 §§.

Kontakter under uppföljningen

4 § Vid en uppföljning av ett barns situation enligt 1 eller 2 § får socialnämnden ta hjälp av sakkunniga och i övrigt ta de kontakter som behövs. Socialnämnden får även samtala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke i enlighet med 20 kap. 7 §.

Tidsgräns för uppföljningen

5 § En uppföljning enligt 1 eller 2 § ska avslutas senast sex månader från det att utredningen som gäller ett barns behov av skydd eller stöd har avslutats eller placeringen har upphört, eller när nämnden dessförinnan inleder en utredning enligt 14 kap. 2 § första stycket.

Uppföljning av kontaktperson, kontaktfamilj och särskilt kvalificerad kontaktperson

6 § Socialnämnden ska kontinuerligt följa upp hur insatser i form av kontaktperson, kontaktfamilj och särskilt kvalificerad kontaktperson genomförs när dessa har beviljats barn och unga.

24 kap. Internationella adoptioner

Medgivande till internationell adoption

Socialnämndens medgivande krävs

1 § Ett barn med hemvist utomlands får inte utan socialnämndens medgivande tas emot av någon i syfte att adopteras. Medgivandet ska ha lämnats innan barnet lämnar det land där barnet har sin hemvist.

Socialnämnden får lämna medgivande om sökanden är lämpad att adoptera. Nämnden ska göra en samlad bedömning av sökandens lämplighet och vid bedömningen särskilt beakta

- sökandens kunskaper och insikter om adoptivbarn och deras behov och den planerade adoptionens innebörd,
- sökandens personliga egenskaper och sociala nätverk,
- sökandens ålder och hälsotillstånd, och
- stabiliteten i relationen, om medgivande söks av makar eller sambor.

Om det är känt vilket barn sökanden vill adoptera, ska sökandens lämplighet prövas i förhållande till det enskilda barnet. Adoptionen ska även i övrigt kunna antas vara till barnets bästa.

Föräldrautbildning

2 § Innan socialnämnden lämnar sitt medgivande ska sökanden ha deltagit i en föräldrautbildning inför adoption som anvisats av nämnden. Om sökanden har adopterat barn från utlandet tidigare, får medgivande lämnas även om han eller hon inte har deltagit i föräldrautbildning.

När ett medgivande upphör att gälla

3 § Ett medgivande enligt 1 § upphör att gälla om inte barnet har tagits emot i sökandens vård inom tre år från det att medgivandet lämnades.

Skyldighet att informera om förändrade förhållanden

4 § Den eller de som vill adoptera är skyldiga att informera socialnämnden om deras omständigheter ändras mer väsentligt under den tid medgivandet gäller. Om ett barn inte har föreslagits för adoption inom två år från det att medgivandet lämnades, ska socialnämnden kontrollera om omständigheterna har ändrats. En kontroll behöver inte göras om det är obehövligt.

Medgivandet ska återkallas, om förutsättningarna för det inte längre finns. Medgivandet får återkallas även när barnet har tagits emot av den eller dem som vill adoptera, om en fortsatt vistelse hos dem inte skulle vara förenlig med barnets bästa.

Samtycke till fortsatt adoptionsförfarande

5 § När ett visst barn har föreslagits för adoption, ska socialnämnden pröva om samtycke ska ges till att adoptionsförfarandet får fortsätta. Prövningen ska göras skyndsamt och senast två veckor från det att den eller de som vill adoptera har meddelat nämnden att ett barn har föreslagits för adoption. Om adoptionsförfarandet omfattas av lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner, ska 3 § den lagen tillämpas.

Den tid inom vilken prövning ska ske får förlängas om det finns synnerliga skäl.

Ansvarig socialnämnd

6 § Medgivande enligt 1 § och samtycke enligt 5 § lämnas av socialnämnden i den kommun som enligt 29 kap. ansvarar för insatser till den eller de sökande.

Den socialnämnd som har lämnat samtycke enligt 5 § ska fullgöra skyldigheterna enligt 22 kap. 8 § och 10 § första stycket.

Förmedling av barn för adoption

7 § I lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling finns bestämmelser om rätt för auktoriserade sammanslutningar att i vissa fall förmedla barn från utlandet för adoption.

Straffansvar

8 § Den som åsidosätter bestämmelserna i 1 § första stycket döms till böter.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast efter medgivande av Socialstyrelsen.

AVDELNING VII. BEHÖRIGHET, TILLSTÅND, MISSFÖRHÅLLANDEN OCH TILLSYN

25 kap. Behörighetskrav

Krav på den som utför uppgifter som gäller barn och unga

Krav på socionomexamen

1 § För att utföra uppgifter inom socialtjänsten som gäller barn och unga krävs en svensk socionomexamen, eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan, om uppgifterna innefattar

1. bedömning av om utredning ska inledas,
2. utredning och bedömning av behovet av insatser, eller
3. uppföljning av beslutade insatser.

Socialnämnden ansvarar för att den som självständigt utför arbetsuppgifter som avses i första stycket har tillräcklig erfarenhet för uppgiften.

Yrkeskvalifikation från ett land inom EES eller från Schweiz

2 § I lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer och i anslutande föreskrifter finns bestämmelser om tillfällig yrkesutövning och erkännande av yrkeskvalifikationer som har förvärvats eller erkänts i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

Annan utländsk utbildning

3 § Den som har en annan utländsk utbildning än sådan som avses i 2 § får utföra de uppgifter som anges i 1 § första stycket om utbildningen, ensam eller tillsammans med yrkeslivserfarenhet, motsvarar svensk socionomexamen eller någon annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan.

Den myndighet som regeringen bestämmer får i enskilda fall bedöma om kraven enligt första stycket är uppfyllda.

Yrkestiteln undersköterska och fast omsorgskontakt*Bevis om skyddad yrkestitel*

4 § I verksamhet inom socialtjänsten får yrkestiteln undersköterska inte användas av den som saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659). Den som saknar ett sådant bevis får inte heller använda en titel som kan förväxlas med yrkestiteln undersköterska.

Endast den som har ett sådant bevis som avses i första stycket får utses till fast omsorgskontakt enligt 10 kap. 7 §.

Straffansvar

5 § Den som bryter mot 4 § första stycket döms till böter.

26 kap. Tillstånds- och anmälningsplikt**Tillståndsplikt för att bedriva viss verksamhet**

1 § Ett privaträttsligt organ eller en fysisk person får inte utan tillstånd yrkesmässigt bedriva

1. verksamhet i form av stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende som avses i 9 kap.,

2. verksamhet i form av boende för äldre personer och för personer med funktionsnedsättning som motsvarar dem som avses i 8 kap. 4 eller 11 §,

3. verksamhet i form av hem för viss annan heldygnsvård,

4. verksamhet i form av hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet,

5. verksamhet som har till uppgift att till socialnämnden föreslå familjehem och jourhem till barn samt som lämnar stöd och handledning till sådana hem som tar emot barn, eller

6. verksamhet i form av hemtjänst.

Tillstånd enligt första stycket meddelas av Inspektionen för vård och omsorg.

Anmälningsplikt för kommuner och regioner

2 § En kommun eller en region som bedriver verksamhet som avses i 1 § 1–4 och 6 ska anmäla verksamheten till Inspektionen för vård och omsorg innan den påbörjas.

Förutsättningar för tillstånd

Förutsättningar för att bevilja tillstånd att bedriva verksamhet

3 § Tillstånd att bedriva en sådan verksamhet som avses i 1 § får beviljas endast under förutsättning att

1. verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet,
2. sökanden genom erfarenhet eller på annat sätt har fått insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten,
3. sökanden har ekonomiska förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för verksamheten, och
4. sökanden i övrigt bedöms lämplig.

Vid lämplighetsbedömningen ska sökandens vilja och förmåga att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna, laglydnad i övrigt och andra omständigheter av betydelse beaktas.

Personkrets som omfattas av prövningen

4 § För en juridisk person ska prövningen enligt 3 § första stycket 2 av om sökanden har tillräcklig insikt i de föreskrifter som gäller för verksamheten sammantaget avse

1. den verkställande direktören,
2. styrelseledamöter och styrelsesuppleanter,
3. bolagsmännen i kommanditbolag eller andra handelsbolag,
4. andra personer som har en ledande ställning i verksamheten,
5. personer som har ett bestämmande inflytande över verksamheten, och
6. personer som genom ett direkt eller indirekt ägande har ett väsentligt inflytande över verksamheten.

Det krävs även att samtliga personer som anges i första stycket bedöms lämpliga enligt 3 § andra stycket.

Tillstånd med villkor

5 § Tillstånd får förenas med villkor som har betydelse för kvaliteten och säkerheten i verksamheten.

Förändringar i verksamheten

Nytt tillstånd vid flytt eller ändring av verksamhet

6 § Om en yrkesmässigt bedriven verksamhet som kräver tillstånd enligt 1 § helt eller till väsentlig del ändras eller flyttas, ska ett nytt tillstånd sökas.

Förändringar i den personkrets som omfattas av tillståndsprövning

7 § Den som har beviljats tillstånd att bedriva yrkesmässig verksamhet enligt 1 § ska anmäla förändringar i den krets av personer som avses i 4 § till Inspektionen för vård och omsorg senast en månad efter förändringen.

Avgift för ansökan

8 § Inspektionen för vård och omsorg får ta ut en avgift för ansökningar om tillstånd att bedriva yrkesmässig verksamhet enligt 1 §.

27 kap. Missförhållanden

Rutiner mot missförhållanden

1 § Socialnämnden ansvarar för att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet.

Rapporteringsskyldighet

Skyldighet att rapportera missförhållanden

2 § Den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande som rör den som får, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheten.

I yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet fullgörs rapporterings-skyldigheten till den som bedriver verksamheten.

I verksamhet vid Statens institutionsstyrelse fullgörs rapporterings-skyldigheten till myndighetschefen, och i övrigt fullgörs skyldigheten till den berörda socialnämnden.

Information om skyldighet att rapportera och medverka

3 § Den som enligt 2 § ska ta emot rapporter om missförhållanden eller påtaglig risk för missförhållanden ska informera den som fullgör uppgifter inom respektive verksamhet om

1. rapporteringsskyldigheten enligt 2 §, och
2. skyldigheten att medverka till god kvalitet enligt 5 kap. 1 § andra stycket.

4 § Den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet ska informera den berörda socialnämnden om de rapporter om missförhållanden eller påtaglig risk för missförhållanden som har tagits emot i verksamheten.

Dokumentation och avhjälpande

5 § Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande ska genast dokumenteras och utredas samt avhjälpas eller undanröjas.

Anmälan om allvarliga missförhållanden

6 § Ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande ska snarast anmälas till Inspektionen för vård och omsorg. Den utredning som gjorts med anledning av det inträffade ska bifogas anmälan.

Anmälan ska göras av

1. socialnämnden,
2. den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet, eller
3. myndighetschefen för Statens institutionsstyrelse.

Den som bedriver yrkesmässig enskild verksamhet ska informera den berörda socialnämnden om anmälan.

28 kap. Tillsyn

Verksamheter som omfattas av tillsyn

1 § Inspektionen för vård och omsorg utövar tillsyn över socialtjänsten.

Tillsynen över enskild verksamhet avser

1. verksamhet för vilken det krävs tillstånd enligt 26 kap. 1 §,
2. verksamhet där en kommun genom avtal enligt 4 kap. 3 § första stycket har överlämnat till en enskild att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten, samt
3. annan enskild verksamhet som kommunen upphandlar tjänster från för att fullgöra skyldigheter enligt denna lag.

Vad tillsynen innebär

Granskning av att verksamheten uppfyller krav och mål

2 § Tillsyn enligt lagen innebär att Inspektionen för vård och omsorg ska granska att den verksamhet som avses i 1 § uppfyller de krav och mål som framgår av lagar och andra föreskrifter samt beslut som har fattats med stöd av sådana föreskrifter.

Råd, uppföljning och andra uppgifter

3 § Inspektionen för vård och omsorg ska inom ramen för sin tillsyn

1. ge råd och vägledning,
2. kontrollera att brister och missförhållanden avhjälps,
3. förmedla kunskap och erfarenheter som myndigheten får genom tillsynen, och
4. informera och ge råd till allmänheten.

Samtal med barn

4 § Vid tillsyn som rör ett barns förhållanden får barnet höras om han eller hon inte kan antas ta skada av det. Barnet får höras utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

Handlingar, upplysningar och tillträde

Skyldighet att lämna handlingar och upplysningar

5 § Den som bedriver verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag är skyldig att på begäran av Inspektionen för vård och omsorg lämna över handlingar och annat material som rör verksamheten och lämna de upplysningar om verksamheten som myndigheten behöver för sin tillsyn.

Rätt till tillträde och att omhänderta handlingar vid inspektion

6 § Inspektionen för vård och omsorg eller den som myndigheten förordnar har rätt att inspektera verksamhet som står under dess tillsyn.

Den som utför inspektionen har rätt att få tillträde till lokaler och andra utrymmen som används för verksamheten. För tillträde till bostäder krävs dock att den eller de boende lämnar sitt samtycke till inspektionen.

Den som utför inspektionen har rätt att tillfälligt omhänderta handlingar och annat material som rör verksamheten. Den vars verksamhet inspekteras är skyldig att lämna den hjälp som behövs vid inspektionen.

Hjälp av Polismyndigheten vid inspektion

7 § Vid inspektion av verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag har den som utför inspektionen rätt att få hjälp av Polismyndigheten om det behövs för att inspektionen ska kunna genomföras.

Föreläggande*Lämna handlingar eller upplysningar*

8 § Inspektionen för vård och omsorg får förelägga den som bedriver verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag att lämna över handlingar eller annat material som rör verksamheten samt att lämna de upplysningar om verksamheten som myndigheten behöver för sin tillsyn. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Avhjälpa missförhållanden och brister

9 § Om Inspektionen för vård och omsorg finner att det i verksamhet som står under tillsyn enligt denna lag förekommer ett missförhållande som har betydelse för enskildas möjligheter att kunna få de insatser de har rätt till, får myndigheten förelägga den som svarar för verksamheten att avhjälpa missförhållandet.

Om myndigheten finner att en verksamhet som beviljats tillstånd inte uppfyller kraven för tillstånd i 26 kap. 3 § eller att en förändring av den personkrets som ska lämplighetsprövas inte har anmälts enligt 26 kap. 7 §, får myndigheten förelägga den som beviljats tillståndet att avhjälpa bristen.

Ett föreläggande ska innehålla uppgifter om de åtgärder som myndigheten anser nödvändiga för att missförhållandet eller bristen ska kunna avhjälpas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Fullgöra anmälningsskyldighet

10 § Inspektionen för vård och omsorg får förelägga en kommun eller region som inte har fullgjort sin anmälningsskyldighet enligt 26 kap. 2 § att fullgöra denna skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Återkallelse av tillstånd och förbud mot fortsatt verksamhet*Återkallelse och förbud vid missförhållanden*

11 § Om ett missförhållande enligt 9 § första stycket är allvarligt och tillståndshavaren inte har följt ett föreläggande från Inspektionen för vård och omsorg, får myndigheten besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig, får myndigheten i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Om missförhållandet innebär fara för enskildas liv, hälsa eller personliga säkerhet i övrigt, får Inspektionen för vård och omsorg utan föregående föreläggande besluta att helt eller delvis återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig, får myndigheten i stället besluta att helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett tillstånd att bedriva verksamhet får även återkallas utan föregående föreläggande om tillståndshavaren inte uppfyller kraven för tillstånd i 26 kap. 3 och 4 §§.

Tillfälligt förbud mot fortsatt verksamhet

12 § Om det finns sannolika skäl för att ett tillstånd helt eller delvis kommer att återkallas eller om det finns sannolika skäl för att verksamheten helt eller delvis kommer att förbjudas enligt 10 §, och ett sådant beslut inte kan avvaktas, får Inspektionen för vård och omsorg besluta att tills vidare helt eller delvis förbjuda fortsatt verksamhet.

Ett beslut enligt första stycket gäller i högst sex månader. Om det finns synnerliga skäl, får beslutets giltighet förlängas med ytterligare sex månader.

Återkallelse och förbud vid bristande registerkontroll

13 § Inspektionen för vård och omsorg får återkalla tillståndet för en verksamhet som inte uppfyller skyldigheterna enligt lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn, om bristen är av allvarligt slag. Om verksamheten inte är tillståndspliktig, får myndigheten besluta att förbjuda fortsatt verksamhet.

Straffansvar

14 § Till böter döms den som

1. utan tillstånd driver verksamhet som avses i 26 kap. 1 §, eller
2. i strid mot ett förbud som har meddelats enligt 11 eller 12 § fortsätter verksamheten.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast efter medgivande av Inspektionen för vård och omsorg.

Vite

15 § Om ett föreläggande har förenats med vite enligt denna lag, får vitet inte förvandlas till fängelse.

AVDELNING VIII. ANSVARSFÖRDELNING, ORGANISATION OCH BEMYNDIGANDEN

29 kap. Ansvarsfördelning mellan kommuner

Ansvarig kommun

Bosättningskommunens ansvar

1 § Den kommun som den enskilde är stadigvarande bosatt i eller har sin starkaste anknytning till (bosättningskommunen) ansvarar för insatser till den enskilde, om inte annat följer av 2, 3 eller 4 §.

Ansvar vid placering i en annan kommun

2 § En kommun behåller ansvaret för insatser till en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i

1. ett familjehem enligt 9 kap. denna lag eller 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
2. ett stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende enligt 9 kap.,
3. en särskild boendeform för äldre personer enligt 8 kap. 4 § eller 26 kap. 1 § 2,
4. en bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning enligt 8 kap. 11 § eller 26 kap. 1 § 2,
5. en bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad enligt 9 § 8 eller 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
6. ett annat boende, om det inte är klarlagt vilken kommun som är den enskildes bosättningskommun.

Ansvar vid vistelse i kriminalvårdsanstalt och på sjukhus

- 3 §** Den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för insatser
1. vid kriminalvård i anstalt,
 2. vid vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun, eller
 3. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2.

Vistelsekommunens ansvar

4 § Om det uppkommer behov av insatser för en enskild under en tillfällig vistelse i en kommun, ansvarar den kommunen (vistelsekommunen) för insatser som behövs i akuta situationer.

Vistelsekommunen ansvarar även för andra insatser till den enskilde, om det inte står klart att en annan kommun är ansvarig.

Vistelsekommunens skyldighet att bistå bosättningskommunen

Utredning och verkställighet

5 § När en enskild avser att vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen, och till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom behöver insatser för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran

1. bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av insatser, och
2. verkställa bosättningskommunens beslut.

Ersättning

6 § Om en bosättningskommun har begärt att vistelsekommunen ska verkställa ett beslut, ska bosättningskommunen betala ersättning för verkställighetskostnaderna. Ersättningen ska betalas enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar för motsvarande insatser.

Ansökan om insatser i en annan kommun

7 § En enskild som önskar flytta till en annan kommun får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

1. har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom och därför inte kan bosätta sig i kommunen utan att beviljas de insatser som han eller hon behöver, eller

2. behöver flytta till en annan kommun på grund av våld eller andra övergrepp men inte kan göra det utan att beviljas de insatser som han eller hon behöver.

8 § En ansökan från en enskild som önskar flytta till en annan kommun och som är i behov av insatser enligt 7 § ska behandlas som om den enskilde var bosatt i den kommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas.

Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan.

Skyldighet att slutföra utredning

9 § En kommun som har inlett en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd är skyldig att slutföra utredningen och fatta beslut i ärendet även om ansvaret för barnet enligt 1, 2, 3 eller 4 § övergår till en annan kommun. Detsamma gäller om en utredning har inletts och ärendet avser vård på grund av skadligt bruk eller beroende. Den andra kommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som kan behövas för att fatta beslut i ärendet.

Första stycket gäller inte om den andra kommunen samtycker till att ta över utredningen av ärendet eller om ärendet annars flyttas över.

Överflyttning av ärende

Förutsättningar för att flytta över ett ärende

10 § Ett ärende som avser individuellt behovsprövade insatser eller andra åtgärder som gäller en enskild individ får flyttas över till en annan kommun.

En kommun som anser att ett ärende ska flyttas över ska begära det hos den andra kommunen. Ärendet ska då flyttas över om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt.

En begäran om att ett ärende ska flyttas över till en annan kommun ska vara skriftlig. Den andra kommunen ska genast skriftligen meddela sin inställning.

Om kommunerna inte är överens

11 § Om berörda kommuner inte är överens om att flytta över ett ärende, får den kommun som begärt överflyttning ansöka om det hos Inspektionen för vård och omsorg. En sådan ansökan får också göras av en kommun som inte inom en månad har fått svar från en annan kommun på en begäran om överflyttning.

Inspektionen för vård och omsorg ska pröva ansökningen så snart som möjligt. Myndigheten ska fatta beslut i ärendet inom tre månader från det

att ansökan kom in, om det inte finns särskilda skäl för en längre handläggningstid.

Uppgiftslämnande mellan kommuner

12 § Uppgifter som behövs för att en kommun ska kunna ta över ett ärende enligt 10 eller 11 § ska lämnas ut av den kommun som överlämnar ärendet.

30 kap. Socialnämndens organisation och delegering av beslutanderätt

Bestämmelser i annan lag

1 § För en socialnämnd gäller bestämmelserna om nämnder i kommunallagen (2017:725) om inte annat följer av detta kapitel.

Uppgifter inom socialnämndens ansvarsområde

Företräda kommunen i mål och ärenden

2 § Socialnämnden ska själv eller genom ombud föra kommunens talan i mål och ärenden som socialnämnden ansvarar för enligt denna lag eller annan författning.

Lämna förslag till kommunfullmäktige

3 § Socialnämnden ska lämna de förslag som nämnden anser är nödvändiga till kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och övriga nämnder och andra myndigheter.

Begära yttranden och upplysningar från kommunstyrelsen

4 § Socialnämnden får begära in yttranden och upplysningar från kommunstyrelsen och övriga nämnder och från beredningar och tjänstemän i den egna kommunen, när det behövs för nämndens verksamhet.

Delegering av ärenden och uppgifter

5 § Bestämmelsen i 6 kap. 38 § 3 kommunallagen (2017:725) om begränsning av rätten att delegera beslutanderätt ska inte tillämpas vid delegering av beslutanderätt i sådana ärenden som anges i 6–9 §§ och för sådana uppgifter som anges i 10 §.

Delegering i ärenden enligt denna lag

6 § Socialnämnden får endast delegera beslutanderätten till ett utskott i ärenden som gäller

1. vård, omsorg och uppfostran i ett familjehem, jourhem eller annat enskilt hem enligt 22 kap. 2 och 4 §§,

2. övervägande av fortsatt vård, vårdens inriktning och utformning samt av om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden enligt 22 kap. 13 och 14 §§,

3. övervägande av flyttningsförbud enligt 22 kap. 16 §,

4. placering över nationsgränserna enligt 22 kap. 17 och 18 §§,

5. internationell adoption enligt 24 kap. 1, 2 och 4 §§, eller
6. beslut enligt 33 kap. 4 § om att föra talan om återkrav enligt 33 kap. 1 §.

Första stycket gäller även i ärenden om samtycke till fortsatt adoptionsförfarande enligt 24 kap. 5 §, om samtycke vägras.

Delegering i ärenden enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga

7 § I fråga om lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga får socialnämnden endast delegera beslutanderätten till ett utskott i ärenden som anges i följande bestämmelser i den lagen:

1. ansökan om vård enligt 4 §,
2. omedelbart omhändertagande enligt 6 och 6 a §§,
3. ansökan om fortsatt omhändertagande enligt 9 a §,
4. vårdens innehåll och utformning enligt 11 § första och andra styckena,
5. övervägande av fortsatt vård, vårdens inriktning och utformning samt omprövning av vårdbeslut enligt 13 §,
6. övervägande av ansökan om flyttningsförbud enligt 13 b §,
7. övervägande av ansökan om vårdnadsöverflyttning enligt 13 c §,
8. umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort enligt 14 § andra och tredje styckena,
9. upphörande av vård enligt 21 §,
10. förebyggande insatser enligt 22 §,
11. ansökan om flyttningsförbud och beslut om tillfälligt flyttningsförbud enligt 24 och 27 §§,
12. övervägande av fortsatt flyttningsförbud samt upphörande av flyttningsförbud enligt 26 §,
13. umgängesbegränsning vid ett flyttningsförbud enligt 31 §,
14. utreseförbud enligt 31 b–d och 31 i §§,
15. provtagning inför umgänge och provtagning inför upphörande av vård enligt 32 a och 32 b §§, eller
16. begäran om hjälp av Polismyndigheten eller Kriminalvården enligt 43 §.

Delegering i ärenden enligt lagen om placering av barn i skyddat boende

8 § I fråga om lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende får socialnämnden endast delegera beslutanderätten till ett utskott i ärenden som anges i följande bestämmelser i den lagen:

1. ansökan om vård enligt 3 kap. 3 §,
2. omedelbar insats i form av skyddat boende enligt 4 kap. 1 §,
3. vårdens innehåll och utformning enligt 5 kap. 1 §,
4. överväganden om huruvida insatsen ska fortsätta enligt 5 kap. 3 §,
5. umgängesbegränsning och hemlighållande av vistelseort enligt 5 kap. 4 § och överväganden av sådana beslut enligt 5 kap. 6 §,
6. upphörande av insats enligt 7 kap. 1 §, eller
7. begäran om hjälp av Polismyndigheten enligt 8 kap. 7 §.

Delegering i ärenden enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall

9 § I fråga om lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall får socialnämnden endast delegera beslutanderätten till ett utskott i ärenden som anges i följande bestämmelser i den lagen:

1. ansökan om vård enligt 11 §, eller
2. omedelbart omhändertagande enligt 13 §.

Delegering av uppgifter enligt föräldrabalken

10 § I fråga om föräldrabalken får beslutanderätten endast delegeras för uppgifter som anges i följande bestämmelser i den balken:

1. 1 kap. 4, 9, 13 och 14 §§,
2. 2 kap. 1, 4–6 och 8–9 §§, dock inte befogenhet enligt 9 § att besluta att inte påbörja en utredning eller att lägga ner en påbörjad utredning,
3. 3 kap. 5, 6 och 8 §§,
4. 4 kap. 14 §,
5. 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket och 15 a § tredje stycket,
6. 6 kap. 13 a §,
7. 6 kap. 15 c § tredje stycket,
8. 6 kap. 19 § när det gäller beslut att utse utredare i mål och ärenden om vårdnad, boende eller umgänge,
9. 7 kap. 7 § när det gäller godkännande av avtal om att underhållsbidrag ska betalas för längre perioder än tre månader, och
10. 11 kap. 16 § andra stycket.

I fråga om uppgifter enligt första stycket 6 får beslutanderätten endast delegeras till ett utskott.

Ärenden där beslutanderätten inte får delegeras

11 § Beslutanderätten får inte delegeras i frågor som avses i 18 kap. 11 § denna lag eller i fråga om nämndens uppgifter enligt 16 kap. 18 § eller 18 kap. 19 § socialförsäkringsbalken.

Ordförandebeslut

12 § Bestämmelser om rätt för ordföranden, eller någon annan ledamot som nämnden har utsett, att i vissa fall fatta beslut i socialnämndens ställe finns i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

31 kap. Rätt att meddela föreskrifter**Bemyndigande till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa**

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela sådana föreskrifter inom socialtjänsten som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa i verksamhet som avser

1. barn och unga,
2. äldre personer,
3. personer med funktionsnedsättning,

4. personer som har ett skadligt bruk eller beroende,
5. personer som har utsatts för brott och deras närstående, och
6. personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela sådana föreskrifter som behövs till skydd för enskildas liv, personliga säkerhet eller hälsa i verksamhet vid sådana LVM-hem och särskilda ungdomshem som avses i 9 kap. 8 §.

Bemyndigande som gäller villkor och avgifter

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. villkor för tillstånd enligt 26 kap. 3 § första stycket 2–4 och andra stycket samt 26 kap. 4 §, och
2. avgift för ansökningar enligt 26 kap. 8 §.

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. den högsta ersättning som får tas ut varje dag för uppehälle enligt 32 kap. 2 § första stycket, och
2. vilka av kommunens utgifter för ett barn som föräldrarna är skyldiga att i skäligen utsträckning bidra till enligt 32 kap. 3 § första stycket.

Bemyndigande som gäller vid krig och krigsfara

4 § Regeringen får meddela särskilda föreskrifter om socialtjänsten enligt denna lag, om landet kommer i krig eller krigsfara eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är orsakade av krig eller av krigsfara som landet har befunnit sig i.

AVDELNING IX. AVGIFTER, ÅTERKRAV, BRISTANDE VERKSTÄLLIGHET OCH ÖVERKLAGANDE

32 kap. Avgifter

När kommunen får ta ut avgifter

Insatser där kommunen får ta ut avgifter

1 § Kommunen får enligt grunder som kommunen bestämmer ta ut skäliga avgifter som inte överstiger kommunens självkostnader i följande fall:

1. familjerådgivning,
2. verksamhet för barn och unga enligt 18 kap. 1–5 och 10 §§ som inte är insatser av behandlingskaraktär,
3. föräldrautbildning inför adoption,
4. hemtjänst,
5. dagverksamhet,

6. sådan särskild boendeform för äldre personer som avses i 8 kap. 4 § eller bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning som avses i 8 kap. 11 § och som inte omfattas av 12 kap. jordabalken, och

7. annan liknande insats.

I fråga om avgifter för hemtjänst, dagverksamhet, bostad i särskild boendeform för äldre personer och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning finns ytterligare bestämmelser i 4–10 §§.

Insatser av behandlingskaraktär

2 § Kommunen får inte ta ut avgifter för insatser av behandlingskaraktär. Kommunen får dock, utom i fråga om barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av skadligt bruk eller beroende av alkohol, narkotika eller andra beroendeframkallande medel får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem.

I 31 kap. 3 § 1 finns en bestämmelse om att regeringen får meddela föreskrifter om den högsta ersättning som får tas ut för varje dag. För andra insatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om insatser för vilka avgift har bestämts enligt 1 §.

Barn som vårdas i ett annat hem än det egna

3 § Om ett barn på initiativ av socialnämnden får vård i ett annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens utgifter för barnet. Socialnämnden får i sådana fall ta emot underhållsbidrag som avser barnet.

Första stycket gäller inte i fråga om barn som är placerade i skyddat boende med stöd av denna lag eller lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

Beräkning av avgifter

Prisbasbelopp

4 § Med prisbasbelopp avses i detta kapitel prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Avgiftsunderlag

5 § Med avgiftsunderlag avses den inkomst som den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad.

Inkomsten ska beräknas med tillämpning av 102 kap. 29 § 1, 2, 4 och 5 socialförsäkringsbalken. Vid tillämpning av 102 kap. 29 § 4 socialförsäkringsbalken ska dock endast sådan inkomst som avses i 97 kap. 13 § första stycket 1 räknas med. Som inkomst ska även räknas bostadsbidrag enligt 96–98 kap., särskilt bostadstillägg enligt 102 kap. 26 § och boendetillägg enligt 103 a–103 e kap. samma balk. En kommun får i sitt beslut om avgifter bestämma att inkomsten ska beräknas på ett sätt som är mer fördelaktigt för den enskilde.

I fråga om makar ska den enskildes inkomst anses utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomster.

Högsta avgift

6 § Den enskildes avgifter får

1. för hemtjänst och dagverksamhet, tillsammans med avgifter som avses i 17 kap. 8 § första stycket 1 och 2 hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp,

2. för en bostad i särskild boendeform för äldre personer och bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning, per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 prisbasbelopp.

Förbehållsbelopp

7 § De sammanlagda avgifterna enligt 6 § får inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). När avgifterna fastställs ska kommunen dessutom försäkra sig om att den enskildes make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation. Om avgifterna baseras på den enskildes betalningsförmåga, ska avgiftsunderlaget beräknas enligt 5 §.

Beräkning av förbehållsbelopp

8 § Kommunen ska bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna den enskildes levnadskostnader, utom boendekostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Boendekostnaden ska beräknas för sig och läggas till minimibeloppet. För sådan boendekostnad som anges i 6 § ska dock inget förbehåll göras.

Minimibeloppet ska, om inte annat följer av 9 §, per månad utgöra lägst en tolfedel av

- 1.4789 prisbasbelopp för ensamstående, eller
- 1.2066 prisbasbelopp för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Minimibeloppet ska täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

Ändring av minimibelopp

9 § Kommunen ska höja minimibeloppet i skäligen omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har behov av ett inte oväsentligt högre belopp än det som anges i 8 § andra stycket.

Kommunen får minska minimibeloppet i skäligen omfattning om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som anges i 8 § tredje stycket därför att

1. kostnaden ingår i avgiften för hemtjänst och dagverksamhet,
2. kostnaden ingår i avgiften eller hyran för en sådan särskild boendeform för äldre personer som avses i 8 kap. 4 § eller en bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning som avses i 8 kap. 11 §, eller
3. posten tillhandahålls kostnadsfritt.

Kommunen får dock inte minska minimibeloppet med anledning av att den enskilde omfattas av sådan avgiftsfrihet som avses i 17 kap. 3 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Ändring av avgift

10 § Kommunen ska ändra en avgift om något förhållande som påverkar avgiftens storlek har ändrats. Avgiften får ändras utan föregående under rättelse, om ändringen beror på förändringar i prisbasbeloppet.

En ändring av avgiften ska gälla från och med den månad som följer närmast efter den månad då de förhållanden som motiverar ändringen uppkom. En ändring av avgiften ska dock gälla från och med den månad under vilken de förhållanden som motiverar ändringen uppkom, om förhållandena avser hela den månaden.

33 kap. Återkrav

När ekonomiskt bistånd får krävas tillbaka

1 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgiftsskyldighet eller på annat sätt orsakat att ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § betalats ut felaktigt eller med för högt belopp, får socialnämnden kräva tillbaka det som har betalats ut för mycket.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd felaktigt eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden kräva tillbaka det som har betalats ut för mycket.

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som den enskilde har fått enligt 12 kap. 1 § endast om det har lämnats

1. som förskott på en förmån eller ersättning,
2. till den som är indragen i en arbetskonflikt, eller
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

3 § Socialnämnden får kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som har lämnats enligt 12 kap. 2 § om beslutet om bistånd

1. har getts under villkor om återbetalning,
2. har meddelats genom ett skriftligt beslut som har delgetts den enskilde, och
3. har innehållit uppgifter om den eller de omständigheter enligt 2 § som utgör grund för återbetalningsskyldighet.

Talan om återkrav eller ersättning

4 § Socialnämnden får väcka talan hos förvaltningsrätten om den enskilde inte frivilligt

1. betalar tillbaka ekonomiskt bistånd i enlighet med 1–3 §§, eller
2. ersätter kommunen för sådana utgifter som kommunen har haft enligt 32 kap. 2 § första stycket eller 3 § första stycket.

5 § Talan enligt 4 § väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt och inom tre år från det att kommunens kostnader uppkom.

Talan får inte bifallas, om den enskilde därigenom kan antas komma att sakna medel för att klara sin försörjning eller sina dagliga levnads-kostnader eller om det annars finns synnerliga skäl.

Socialnämnden får avstå från krav

6 § Socialnämnden får besluta att helt eller delvis avstå från ett krav på ersättning som avses i 1–3 §§ och i 32 kap. 2 § första stycket eller 3 § första stycket.

34 kap. Bristande verkställighet och särskild avgift

Åtgärder när gynnande beslut inte verkställs i tid

Socialnämnden ska rapportera beslut som inte har verkställts

1 § Om ett gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § eller 12 kap. 1 § inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslutet, ska socialnämnden rapportera det till Inspektionen för vård och omsorg och till de revisorer som avses i 3 kap. 10 § kommunallagen (2017:725). För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat ange skälen för fördröjningen.

Socialnämnden ska vidare dels till Inspektionen för vård och omsorg, dels till revisorerna rapportera alla gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § och 12 kap. 1 § som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. För varje beslut ska nämnden ange tidpunkten för beslutet och vilken typ av insats beslutet gäller samt kortfattat ange skälen för fördröjningen.

Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Socialnämnden ska anmäla när rapporterade beslut har verkställts

2 § När socialnämnden har verkställt ett gynnande beslut som tidigare enligt 1 § har rapporterats som inte verkställt, ska nämnden anmäla det till Inspektionen för vård och omsorg och till de revisorer som avses i 3 kap. 10 § kommunallagen (2017:725). Datum för verkställigheten ska då anges.

Statistikrapport över beslut som inte har verkställts

3 § Socialnämnden ska lämna en statistikrapport till kommunfullmäktige över hur många gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § och 12 kap. 1 § som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden ska vidare ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har gått från dagen för respektive beslut.

Socialnämnden ska till kommunfullmäktige även lämna en statistikrapport över hur många gynnande beslut enligt 11 kap. 1 § och 12 kap. 1 § som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden ska vidare ange vilka typer av insatser dessa beslut gäller samt hur lång tid som har gått från dagen för respektive beslut.

Rapportering ska ske en gång per kvartal.

Rapporteringskyldighet för vistelsekommunen

4 § Om en bosättningskommun har begärt att en vistelsekommun ska verkställa ett beslut enligt 29 kap. 5 § 2, gäller skyldigheten att rapportera till Inspektionen för vård och omsorg och till kommunfullmäktige enligt 1–3 §§ även vistelsekommunen.

Särskild avgift

Avgift för kommunen vid bristande verkställighet

5 § En kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt 11 kap. 1 § eller 12 kap. 1 § som någon har rätt till enligt ett beslut av socialnämnden, är skyldig att betala en särskild avgift. Detsamma gäller en kommun som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller en insats efter det att verkställigheten av ett sådant beslut har avbrutits.

En kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller en insats enligt 11 kap. 1 § eller 12 kap. 1 § som någon är berättigad till enligt en domstols avgörande, är skyldig att betala en särskild avgift. Detsamma gäller en kommun som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller en insats efter det att verkställigheten av ett sådant avgörande har avbrutits.

Om en bosättningskommun med stöd av 29 kap. 5 § 2 har begärt att en vistelsekommun ska verkställa ett beslut, ska vistelsekommunen i fall som avses i första och andra styckena betala den särskilda avgiften enligt denna paragraf.

Avgifter enligt denna paragraf tillfaller staten.

Undantag från avgiftsskyldigheten

6 § En kommun är inte skyldig att betala en särskild avgift enligt 5 § om den enskilde enligt 35 kap. 5 § tredje stycket begärt att få senarelägga verkställandet.

Beräkning av den särskilda avgiften

7 § Den särskilda avgiften ska fastställas till lägst 10 000 kronor och högst 1 000 000 kronor.

När avgiftens storlek fastställs ska det särskilt beaktas hur lång tid som har gått sedan insatsen beviljades och hur allvarlig fördröjningen i övrigt kan anses vara.

Kommunen får befrias från särskild avgift om det finns synnerliga skäl för det. I ringa fall ska inte någon avgift tas ut.

Förvaltningsrätten prövar frågor om särskild avgift

8 § Frågor om särskild avgift prövas efter ansökan av Inspektionen för vård och omsorg av den förvaltningsrätt vars domkrets kommunen tillhör.

Ny avgift vid fortsatt underlåtenhet

9 § Om en kommun efter att särskild avgift dömts ut fortfarande inte tillhandahåller insatsen, får en ny särskild avgift enligt 5 § dömas ut.

Preskription

10 § Särskild avgift enligt 5 § första stycket får bara dömas ut om ansökan enligt 8 § har delgetts kommunen inom två år från tidpunkten för det gynnande beslutet om insatsen eller inom två år från det att verkställigheten av det gynnande beslutet avbrutits.

Särskild avgift enligt 5 § andra stycket får bara dömas ut om ansökan enligt 8 § har delgetts kommunen inom två år från det att domen om insatsen fått laga kraft eller inom två år från det att verkställigheten av domen avbrutits.

Om en vistelsekommun enligt 5 § tredje stycket ska betala den särskilda avgiften, ska första och andra styckena avse vistelsekommunen.

35 kap. Överklagande

Beslut av socialnämnden

1 § Socialnämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. insatser enligt 11 kap. 1 § eller 12 kap. 1 §,
2. nekat eller nedsatt försörjningsstöd enligt 12 kap. 5 §,
3. förbud mot eller begränsning av att ta emot andras barn enligt 18 kap. 11 §,
4. medgivande att ta emot ett barn enligt 22 kap. 2 §,
5. medgivande inför adoption enligt 24 kap. 1 §,
6. återkallelse av medgivande inför adoption enligt 24 kap. 4 §,
7. samtycke till fortsatt adoptionsförfarande enligt 24 kap. 5 §,
8. ansökan om insatser i en annan kommun enligt 29 kap. 7 §, och
9. avgifter eller förbehållsbelopp enligt 32 kap. 5–10 §§.

Beslut av Inspektionen för vård och omsorg

2 § Beslut av Inspektionen för vård och omsorg får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i ärenden om

1. omhändertagande av personakt enligt 17 kap. 7 §,
2. tillstånd enligt 26 kap. 1 §,
3. föreläggande enligt 28 kap. 5, 8, 9 eller 10 §,
4. förbud och återkallelse av tillstånd enligt 28 kap. 10, 11 eller 12 §, och
5. överflyttning av ärende enligt 29 kap. 11 §.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut när det gäller utlämnande av handling i en personakt i enskild verksamhet enligt 17 kap. 6 § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Andra beslut av Inspektionen för vård och omsorg enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut av Socialstyrelsen

3 § Beslut av Socialstyrelsen om medgivande till att väcka allmänt åtal enligt 18 kap. 12 § andra stycket, 22 kap. 21 § andra stycket eller 24 kap. 8 § andra stycket får inte överklagas.

Prövningstillstånd

4 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av beslut enligt denna lag.

Verkställighet

5 § Beslut av socialnämnd och av domstol i frågor som avses i 1 § gäller omedelbart. En förvaltningsrätt eller kammarrätt får dock bestämma att beslutet ska verkställas först sedan det har fått laga kraft.

Beslut av Inspektionen för vård och omsorg och av domstol i frågor som avses i 2 § första stycket 1, 3 och 4 gäller omedelbart.

På begäran av sökanden får verkställandet av beslut om insatser enligt 11 kap. 1 § senareläggas om verkställandet sker inom ett valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
 2. Genom lagen upphävs socialtjänstlagen (2001:453).
 3. Bestämmelsen i 14 kap. 9 § första stycket tillämpas inte på beslut om insatser som gäller tills vidare och som har fattats före ikraftträdandet.
 4. Tillstånd eller förbud som har beslutats enligt den upphävda lagen gäller som tillstånd eller förbud enligt denna lag.
 5. Den upphävda lagen gäller fortfarande vid prövningen av ett överklagande av ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet.
 6. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska ska även i fortsättningen få använda titeln trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659), dock längst till och med den 30 juni 2033.
 7. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska får utses att vara fast omsorgskontakt, trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659), dock längst till och med den 30 juni 2033.

2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 27 kap. 22 a § och 36 kap. 5 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.

22 a §¹

Ett tillstånd till hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning får inte avse

1. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som tystnadsplikt gäller för enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen,

2. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

2. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2025:000), eller

3. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas av präster inom trossamfund eller av dem som har motsvarande ställning inom sådana samfund, för bikt eller enskild själavård.

Om ett tillstånd till hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning avser den skäligen misstänkte i stället för en viss plats, får de tekniska hjälpmedel som används inte placeras på sådana platser som avses i första stycket. Övervakningen eller avlyssningen får inte heller riktas mot sådana platser.

36 kap.

5 §²

Den som till följd av 15 kap. 1 eller 2 §, 16 kap. 1 § eller 18 kap. 5, 6 eller 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller någon bestämmelse, till vilken det hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om uppgiften utan att den myndighet, i vars verksamhet uppgiften har inhämtats, har gett sitt tillstånd.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden samt auktoriserade patentombud och deras biträden såvitt avser patenträttsliga angelägenheter enligt 2 § 1 lagen (2010:1052) om auktorisation av

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2025:000) och deras biträden samt auktoriserade patentombud och deras biträden såvitt avser patenträttsliga angelägenheter enligt 2 § 1 lagen (2010:1052) om auktorisation av

¹ Senaste lydelse 2023:534.

² Senaste lydelse 2024:80.

patentombud, får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed har erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Medlare enligt denna balk, 6 kap. 18 a § föräldrabalken, lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder eller lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister och deras biträden, får höras som vittnen om vad som anförtrots dem vid medlingen eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Den som till följd av 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Trots det som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. advokater och deras biträden, dock inte försvarare, i mål angående brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,

2. andra än försvarare och advokater samt deras biträden i mål angående brott som avses i 10 kap. 21 och 23 §§ offentlighets- och sekretesslagen, och

3. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag, enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller enligt lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om för-

patentombud, får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed har erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Medlare enligt denna balk, 6 kap. 18 a § föräldrabalken, lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder eller lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister och deras biträden, får höras som vittnen om vad som anförtrots dem vid medlingen eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Den som till följd av 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

3. den som har uppgiftsskyldighet enligt 20 kap. 6 § socialtjänstlagen i mål enligt 18 kap. 11 §, 22 kap. 2 eller 4 § eller 24 kap. 4 eller 5 § samma lag, enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller enligt lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende.

hållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i 3 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Om någon enligt det som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

3 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 13 a, 14, 17 a, 17 c och 18 §§ och 21 kap. 11 § föräldrabalken¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

13 a §²

Står barnet under vårdnad av två vårdnadshavare och *samtycker* endast den ena till en åtgärd till stöd för barnet, får socialnämnden besluta att åtgärden får vidtas utan den andra vårdnadshavarens samtycke om det krävs med hänsyn till barnets bästa och åtgärden gäller

Om barnet *står* under vårdnad av två vårdnadshavare och endast den ena *samtycker* till en åtgärd till stöd för barnet, får socialnämnden besluta att åtgärden får vidtas utan den andra vårdnadshavarens samtycke om det krävs med hänsyn till barnets bästa och åtgärden gäller

1. psykiatrisk eller psykologisk utredning eller behandling som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),

2. behandling i öppna former som ges med stöd av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453),

3. utseende av en kontaktperson eller en familj som avses i 3 kap. 6 b § första stycket socialtjänstlagen, eller

4. en insats enligt 9 § 4, 5 eller 6 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Ett beslut enligt första stycket får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. Rätten får dock bestämma att dess beslut ska gälla först sedan det har *vunnit* laga kraft.

I lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende finns bestämmelser om vårdnadshavares beviljats skyddat boende.

2. behandling i öppna former som ges med stöd av 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000),

3. utseende av en kontaktperson eller en familj som avses i 13 kap. 7 § första stycket socialtjänstlagen, eller

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. Rätten får dock bestämma att dess beslut ska gälla först sedan det har *fått* laga kraft.

I lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende finns bestämmelser om vårdnadshavares bestämmanderätt när ett barn har

14 §³

Om rätten för barn och vårdnadshavare att få *stöd och hjälp* hos socialnämnden finns bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453). Socialnämnden förmedlar kontak-

Om rätten för barn och vårdnadshavare att få *insatser* hos socialnämnden finns bestämmelser i socialtjänstlagen (2025:000). Socialnämnden förmedlar kontak-

¹ Balken omtryckt 1995:974.

² Senaste lydelse 2024:81.

³ Senaste lydelse 2001:456.

ter med andra rådgivande samhällsorgan.

ter med andra rådgivande samhällsorgan.

17 a §⁴

Föräldrar kan enligt 5 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) få hjälp att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge.

Föräldrar kan enligt 13 kap. 6 § andra stycket socialtjänstlagen (2025:000) få hjälp att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge.

Socialnämnden i den kommun där barnet är folkbokfört prövar om ett avtal mellan föräldrarna enligt 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § tredje stycket ska godkännas.

Om det kan antas att sekretess gäller för de uppgifter som behövs för att avgöra var barnet är folkbokfört, får även socialnämnden i en kommun där någon av föräldrarna är folkbokförd pröva om ett avtal som avses i andra stycket ska godkännas. Om det kan antas att sekretess gäller också för de uppgifter som behövs för att avgöra var föräldrarna är folkbokförda, får ett sådant avtal godkännas av socialnämnden i den kommun som föräldrarna väljer. Detsamma gäller om det kan antas att sekretess gäller för de uppgifter som behövs för att avgöra var barnet och en förälder är folkbokförda och den andra föräldern inte är folkbokförd i landet.

Vid sin prövning av föräldrarnas avtal ska socialnämnden se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir tillräckligt utredda.

Socialnämndens beslut enligt andra eller tredje stycket får inte överklagas.

17 c §⁵

För att rätten, när föräldrarna inte är överens i sakfrågan, ska få ta upp ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge till prövning i ett mål enligt 5, 14 a eller 15 a § eller i ett mål om äktenskapsskillnad, ska en förälder som framställer ett sådant yrkande ha deltagit i informations-samtal som avses i 5 kap. 3 a § socialtjänstlagen (2001:453). Informationssamtalet ska ha ägt rum inom ett år före det att yrkandet framställs. Kravet på deltagande i informationssamtal gäller inte när ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge redan är upptaget till prövning i målet.

För att rätten, när föräldrarna inte är överens i sakfrågan, ska få ta upp ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge till prövning i ett mål enligt 5, 14 a eller 15 a § eller i ett mål om äktenskapsskillnad, ska en förälder som framställer ett sådant yrkande ha deltagit i informations-samtal som avses i 13 kap. 5 § socialtjänstlagen (2025:000). Informationssamtalet ska ha ägt rum inom ett år före det att yrkandet framställs. Kravet på deltagande i informationssamtal gäller inte när ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge redan är upptaget till prövning i målet.

Ett yrkande som enligt första stycket inte får tas upp till prövning får ändå tas upp om det finns särskilda skäl.

Om kravet på deltagande i informationssamtal hindrar att ett yrkande om vårdnad, boende eller umgänge tas upp till prövning, ska rätten avvisa samtliga yrkanden om vårdnad, boende och umgänge i målet.

⁴ Senaste lydelse 2021:528.

⁵ Senaste lydelse 2021:528.

18 §⁶

Föräldrar kan enligt 5 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) genom samarbetsamtal få hjälp att nå enighet i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Föräldrar kan enligt 13 kap. 6 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000) genom samarbetsamtal få hjälp att nå enighet i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

I mål om vårdnad, boende eller umgänge får rätten uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att i barnets intresse anordna samarbetsamtal i syfte att nå enighet mellan föräldrarna.

Om rätten lämnar uppdrag enligt andra stycket, kan den förklara att målet *skall* vila under en viss tid. Detsamma gäller om samarbetsamtal redan har inletts och fortsatta samtal kan antas vara till nytta. Om det finns särskilda skäl, kan rätten förlänga den utsatta tiden.

Om rätten lämnar uppdrag enligt andra stycket, kan den förklara att målet *ska* vila under en viss tid. Detsamma gäller om samarbetsamtal redan har inletts och fortsatta samtal kan antas vara till nytta. Om det finns särskilda skäl, kan rätten förlänga den utsatta tiden.

21 kap.

11 §⁷

Vid hämtning och omhändertagande *skall* någon som kan vara till stöd för barnet närvara. Finns det en sådan kontaktperson för barnet som avses i socialtjänstlagen (2001:453), bör han eller hon anlitas. I brådskande fall får en åtgärd som krävs för skydd av barnet vidtas utan att en person till stöd för barnet är närvarande.

Om det är möjligt *skall* en barnläkare, barnpsykiater eller barnpsykolog medverka vid hämtning och omhändertagande.

Vid hämtning och omhändertagande *ska* någon som kan vara till stöd för barnet närvara. Finns det en sådan kontaktperson för barnet som avses i socialtjänstlagen (2025:000), bör han eller hon anlitas. I brådskande fall får en åtgärd som krävs för skydd av barnet vidtas utan att en person till stöd för barnet är närvarande.

Om det är möjligt *ska* en barnläkare, barnpsykiater eller barnpsykolog medverka vid hämtning och omhändertagande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

⁶ Senaste lydelse 2001:456.

⁷ Senaste lydelse 2006:458.

4 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 32 kap. 1 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 kap.

1 §¹

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och sådan vård eller åtgärd kan beredas den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt. Även den som har begått brott efter det att han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om det finns särskilda skäl för det. Den som har fyllt tjugooett år får inte dömas till ungdomsvård.

Den som har begått brott innan han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om han eller hon har ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:000) eller lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga och sådan vård eller åtgärd kan beredas den unge. Vården och åtgärderna ska syfta till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt. Även den som har begått brott efter det att han eller hon fyllt arton år får dömas till ungdomsvård om det finns särskilda skäl för det. Den som har fyllt tjugooett år får inte dömas till ungdomsvård.

Ungdomsvård får dömas ut endast om socialtjänstens planerade åtgärder, i förekommande fall i förening med ungdomstjänst eller böter, kan anses tillräckligt ingripande med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

Om åtgärderna ska vidtas med stöd av socialtjänstlagen, ska rätten besluta en föreskrift om att den unge ska följa det ungdomskontrakt som upprättats av socialnämnden. Innehållet i kontraktet ska framgå av domen.

Om åtgärderna ska vidtas med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, ska den vårdplan som upprättats av socialnämnden fogas till domen.

Om skada på egendom har uppkommit genom brottet och det bedöms vara ägnat att främja den unges anpassning i samhället, får rätten, i samband med att den dömer till ungdomsvård, föreskriva att den unge på tid och sätt som anges i domen ska biträda den skadelidande med visst arbete, som syftar till att avhjälpa eller begränsa skadan eller som annars i belysning av brottets och skadans art framstår som lämpligt. Sådan föreskrift får beslutas endast med den skadelidandes samtycke.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2021:1103.

5 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 102 kap. 20 § och 107 kap. 5 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

102 kap.

20 §¹

När den bidragsgrundande inkomsten och reduceringsinkomsten beräknas ska den handläggande myndigheten bortse från sådan förändring i utbetalning av aktivitetsersättning, sjukersättning, pensionsförmåner, äldre försörjningsstöd och livränta som föranleds av att den försäkrade

– är häktad,

– är intagen i kriminalvårdsanstalt,

– är intagen i ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga för verkställighet av sluten ungdomsvård, eller

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2001:453).

– på grund av skyddstillsyn med särskild behandlingsplan vistas i ett sådant familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende som avses i socialtjänstlagen (2025:000).

107 kap.

5 §

Om någon som har rätt till periodisk ersättning enligt denna balk har fått ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) får retroaktivt beviljad ersättning på begäran av socialnämnden betalas ut till nämnden. Betalning till socialnämnden får göras, till den del den ersättningsberättigade inte har återbetalat biståndet och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor, med det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj för eller under den tid som den retroaktiva ersättningen avser.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte barnbidrag och assistansersättning.

Om någon som har rätt till periodisk ersättning enligt denna balk har fått ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000) får retroaktivt beviljad ersättning på begäran av socialnämnden betalas ut till nämnden. Betalning till socialnämnden får göras, till den del den ersättningsberättigade inte har återbetalat biståndet och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor, med det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj för eller under den tid som den retroaktiva ersättningen avser.

Första stycket gäller inte barnbidrag och assistansersättning.

¹ Senaste lydelse 2015:983.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs att 11 och 17 §§ lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §¹

I fråga om den som misstänks för att ha begått brott innan han eller hon fyllt arton år ska åklagaren, innan beslut fattas i åtalsfrågan, inhämta yttrande från socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2001:453) har ansvaret för den unge, om denne har erkänt gärningen eller det annars finns skäligen misstanke att han eller hon har begått brottet och sådant yttrande inte inhämtats under förundersökningen. Yttrande behöver inte inhämtas om brottet är ringa, om det är uppenbart att det finns förutsättningar för straffvarning eller åtalsunderlåtelse eller om det annars är obehövligt.

Om förundersökningen gäller brott på vilket fängelse kan följa, ska, om möjligt, undersökningsledaren begära ett sådant yttrande som avses i första stycket senast i samband med delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken.

Ett yttrande ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som nämnden tidigare har vidtagit i fråga om den unge samt en bedömning av om den unge har ett särskilt behov av åtgärder som syftar till att motverka att han eller hon utvecklas ogynnsamt. Yttrandet ska i förekommande fall även innehålla en redovisning av i vilken utsträckning den unge fullgjort en sådan tidigare utdömd ungdomsvård eller ungdomstjänst som nämnden har uppgift om. Vidare ska yttrandet innehålla en redovisning av de åtgärder som nämnden avser att vidta. Åtgärderna ska redovisas i ett ungdomskontrakt om de vidtas med stöd av socialtjänstlagen och i en vårdplan om de vidtas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Arten, omfattningen och varaktigheten av åtgärderna ska framgå av kontraktet eller vårdplanen. Yttrandet ska, om undersökningsledaren eller, i de fall som avses i första stycket, åklagaren begär det eller om nämnden finner det nödvändigt, även innehålla en redogörelse för den unges personliga utveckling och levnadsomständigheter i övrigt. Ett yttrande ska också innehålla en bedömning av om

I fråga om den som misstänks för att ha begått brott innan han eller hon fyllt arton år ska åklagaren, innan beslut fattas i åtalsfrågan, inhämta yttrande från socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2025:000) har ansvaret för den unge, om denne har erkänt gärningen eller det annars finns skäligen misstanke att han eller hon har begått brottet och sådant yttrande inte inhämtats under förundersökningen. Yttrande behöver inte inhämtas om brottet är ringa, om det är uppenbart att det finns förutsättningar för straffvarning eller åtalsunderlåtelse eller om det annars är obehövligt.

¹ Senaste lydelse 2023:312.

ungdomstjänst är en lämplig påföljd med hänsyn till den unges person och övriga omständigheter.

Nämnden ska även utan samband med yttrande lämna den som har ansvar för att inhämta yttrande de upplysningar som denne begär i fråga om den unge.

17 §²

Straffvarning får beslutas, om den unge blir föremål för sådan åtgärd som anges nedan och det med skäl kan antas att därigenom vidtas vad som är lämpligast för den unge:

1. vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2001:453),
1. vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (2025:000),
2. vård eller annan åtgärd enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, eller
3. annan åtgärd som innebär att den unge får hjälp eller stöd.

Straffvarning får också beslutas, om det är uppenbart att brottet har skett av okynne eller förhastande.

Vid bedömningen av om straffvarning ska beslutas ska åklagaren utöver vad som följer av första och andra styckena särskilt beakta den unges vilja att ersätta målsäganden för skada som uppkommit genom brottet, att avhjälpa eller begränsa skadan, att på annat sätt gottgöra målsäganden eller att medverka till att medling kommer till stånd enligt lagen (2002:445) om medling med anledning av brott.

Straffvarning får inte beslutas, om något väsentligt allmänt eller enskilt intresse därigenom åsidosätts. Vid bedömningen av om något väsentligt allmänt intresse åsidosätts ska det särskilt beaktas om den unge tidigare har gjort sig skyldig till brott.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

² Senaste lydelse 2015:81.

7 Förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 § arbetsmiljölagen (1977:1160)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §²

För deltagare i arbetsmarknadspolitiska program är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 7 § lagen (2000:625) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

För deltagare i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats av socialnämnd är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 4 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453).

För deltagare i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som har anvisats av socialnämnd är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 12 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000).

För dem som Migrationsverket ger sysselsättning enligt 4 § lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. är denna lag tillämplig i den utsträckning som framgår av 5 § lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Att denna lag i vissa fall, utöver vad som framgår av 2 § första stycket andra meningen, gäller även utomlands framgår av 5 § lagen (2010:449) om Försvarsmaktens personal vid internationella militära insatser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Lagen omtryckt 1991:677.

² Senaste lydelse 2020:476.

8 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att 6 § polislagen (1984:387) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §¹

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska samarbeta med varandra och med åklagarmyndigheterna.

Polismyndigheten ska fort-löpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem. Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Polismyndigheten ska fort-löpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem. Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000).

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska också samarbeta med andra myndigheter och organisationer vilkas verksamhet berör polisverksamheten.

Andra myndigheter ska ge polisen stöd i dess arbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2014:588.

9 Förslag till lag om ändring i tandvårdslagen (1985:125)

Härigenom föreskrivs att 3 § tandvårdslagen (1985:125) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Tandvården ska bedrivas så att den uppfyller kravet på en god tandvård. Detta innebär att den ska

1. vara av god kvalitet med en god hygienisk standard och lägga särskild vikt vid förebyggande åtgärder,
2. tillgodose patientens behov av trygghet i vården och behandlingen,
3. vara lätt tillgänglig,
4. bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet,
5. främja goda kontakter mellan patienten och tandvårdspersonalen.

Akuta fall ska behandlas med förtur.

När tandvård ges till barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2014:823.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 4 och 47 §§ lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

De i 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) angivna målen för samhällets socialtjänst *skall* vara vägledande för all vård som syftar till att hjälpa enskilda människor att komma ifrån missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel. Vården *skall* bygga på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet och *skall* så långt det är möjligt utformas och genomföras i samverkan med den enskilde.

De i 2 kap. 1–4 §§ socialtjänstlagen (2025:000) angivna målen för samhällets socialtjänst *ska* vara vägledande för all vård som syftar till att hjälpa enskilda människor att komma ifrån missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel. Vården *ska* bygga på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet och *ska* så långt det är möjligt utformas och genomföras i samverkan med den enskilde.

2 §²

Vård inom socialtjänsten ges en missbrukare i samförstånd med honom eller henne enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). En missbrukare *skall* dock beredas vård oberoende av eget samtycke under de förutsättningar som anges i denna lag (tvångsvård).

Vård inom socialtjänsten ges en missbrukare i samförstånd med honom eller henne enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2025:000). En missbrukare *ska* dock beredas vård oberoende av eget samtycke under de förutsättningar som anges i denna lag (tvångsvård).

För tvångsvårdens innehåll och utformning gäller bestämmelserna i socialtjänstlagen, om inte något annat anges i denna lag.

4 §³

Tvångsvård *skall* beslutas om,

Tvångsvård *ska* beslutas om

1. någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk,

2. vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller på något annat sätt, och

2. vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen (2025:000) eller på något annat sätt, och

¹ Senaste lydelse 2005:467.

² Senaste lydelse 2005:467. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

³ Senaste lydelse 2005:467.

3. han eller hon till följd av missbruket

a) utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara,

b) löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller

c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Om någon för kortare tid ges vård med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård hindrar detta inte ett beslut om tvångsvård enligt denna lag.

47 §⁴

Med socialnämnden avses i denna lag socialnämnden i den kommun som enligt 2 a kap. socialtjänstlagen (2001:453) har ansvaret för att den enskilde får *det stöd och den hjälp* som han eller hon behöver. Att överflyttning av ärenden till en annan socialnämnd kan ske i vissa fall framgår av 2 a kap. 10 och 11 §§ socialtjänstlagen.

Med socialnämnden avses i denna lag socialnämnden i den kommun som enligt 29 kap. socialtjänstlagen (2025:000) har ansvaret för att den enskilde får *de insatser* som han eller hon behöver. Att överflyttning av ärenden till en annan socialnämnd kan ske i vissa fall framgår av 29 kap. 10 och 11 §§ socialtjänstlagen.

Beslut om tvångsvård enligt 5 § och beslut med anledning av omhändertagande enligt 13 § fattas av den förvaltningsrätt inom vars domkrets den ansvariga kommunen är belägen. Den förvaltningsrätt som meddelade beslutet om vård beslutar också i frågor som avses i 44 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

⁴ Senaste lydelse 2011:330.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Härigenom föreskrivs att 1, 10, 13 b, 21 c, 24 och 25 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt denna lag, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Vård med stöd av 3 § får även beredas den som har fyllt 18 men inte 20 år, om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga förhållanden i övrigt är lämpligare än någon annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke.

Vissa andra åtgärder får vidtas utan samtycke enligt 22, 24, 31 a, 32 a och 32 b §§.

Vid beslut enligt denna lag ska vad som är bäst för den unge vara avgörande.

10 §²

Vården *skall* anses påbörjad när den unge på grund av ett beslut om omedelbart omhändertagande eller om vård har placerats utanför sitt eget hem.

För vårdens innehåll och utformning gäller bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) och föreskrifterna i 11–20 §§.

Vården *ska* anses påbörjad när den unge på grund av ett beslut om omedelbart omhändertagande eller om vård har placerats utanför sitt eget hem.

13 b §³

När socialnämnden prövar om vård som har beslutats med stöd av denna lag ska upphöra för någon som är under 18 år och som är

När socialnämnden prövar om vård som har beslutats med stöd av denna lag ska upphöra för någon som är under 18 år och som är

¹ Senaste lydelse 2022:664.

² Senaste lydelse 2001:466. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

³ Senaste lydelse 2022:664.

placerad i ett hem som avses i 6 kap. 6 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453), ska socialnämnden också särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud enligt 24 §.

placerad i ett hem som avses i 22 kap. 2 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000), ska socialnämnden också särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud enligt 24 §.

21 c §⁴

Vid en uppföljning enligt 21 b § får socialnämnden konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Socialnämnden får samtala med den unge utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

När uppföljningen inleds respektive avslutas ska socialnämnden underätta den unge, om den unge har fyllt 15 år, och vårdnadshavare som berörs.

En uppföljning ska avslutas senast sex månader från det att den inleddes. Uppföljningen ska också avslutas om nämnden inleder en utredning enligt 11 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453).

En uppföljning ska avslutas senast sex månader från det att den inleddes. Uppföljningen ska också avslutas om nämnden inleder en utredning enligt 14 kap. 2 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000).

24 §⁵

Förvaltningsrätten får efter ansökan av socialnämnden för viss tid eller tills vidare förbjuda den som har vårdnaden om en underårig att ta denne från ett hem som avses i 6 kap. 6 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) om det finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas om han eller hon skiljs från hemmet (flyttningsförbud).

Förvaltningsrätten får efter ansökan av socialnämnden för viss tid eller tills vidare förbjuda den som har vårdnaden om en underårig att ta denne från ett hem som avses i 22 kap. 2 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000) om det finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas om han eller hon skiljs från hemmet (flyttningsförbud).

25 §⁶

Ansökan om flyttningsförbud görs av den socialnämnd som har lämnat medgivande enligt 6 kap. 6 § socialtjänstlagen (2001:453) att ta emot den unge i ett enskilt hem. Samma nämnd beslutar om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 §.

Ansökan om flyttningsförbud görs av den socialnämnd som har lämnat medgivande enligt 22 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:000) att ta emot den unge i ett enskilt hem. Samma nämnd beslutar om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

⁴ Senaste lydelse 2022:664.

⁵ Senaste lydelse 2009:804.

⁶ Senaste lydelse 2001:466.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1990:1402) om övertagande av vissa sjukhem och andra vårdinrättningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Sjukhem och andra vårdinrättningar, som övertagits av kommunerna med stöd av denna lag, *skall* anses som sådana boendeformer som anges i 5 kap. 5 § *andra stycket* socialtjänstlagen (2001:453).

3 §¹

Sjukhem och andra vårdinrättningar, som övertagits av kommunerna med stöd av denna lag, *ska* anses som sådana boendeformer som anges i 8 kap. 4 § *första stycket* socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2001:467.

13 Förslag till lag om ändring i folkbokföringslagen (1991:481)

Härigenom föreskrivs att 15 § folkbokföringslagen (1991:481) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En vistelse för service och omvårdnad eller för stöd, hjälp och annan lättåtkomlig service i en sådan bostad för äldre människor som avses i 5 kap. 5 § andra och tredje styckena socialtjänstlagen (2001:453) i en annan kommun än den där personen var eller borde ha varit folkbokförd när han eller hon flyttade till den aktuella bostaden, ska inte anses leda till ändrad bosättning om vistelsen har beslutats av den kommun där han eller hon var eller borde ha varit folkbokförd. Om personen inte längre disponerar en bostad på den fastighet där han eller hon förut var eller borde ha varit folkbokförd, anses personen bosatt endast i kommunen eller, om ändrade förhållanden föranleder det, på en annan fastighet.

Första stycket ska även tillämpas på den som vistas i ett hem för äldre som drivs av någon annan än kommunen, om boendet med hänsyn till upplåtelseform och tillgång till vård eller stöd, hjälp och annan lättåtkomlig service kan anses motsvara vistelse som avses i första stycket.

Föreslagen lydelse

15 §¹

En vistelse i en sådan särskild boendeform för äldre personer som avses i 8 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) i en annan kommun än den där personen var eller borde ha varit folkbokförd när han eller hon flyttade till den aktuella bostaden, ska inte anses leda till ändrad bosättning om vistelsen har beslutats av den kommun där han eller hon var eller borde ha varit folkbokförd. Om personen inte längre disponerar en bostad på den fastighet där han eller hon förut var eller borde ha varit folkbokförd, anses personen bosatt endast i kommunen eller, om ändrade förhållanden föranleder det, på en annan fastighet.

Första stycket ska även tillämpas på den som vistas i ett hem för äldre personer som drivs av någon annan än kommunen, om boendet med hänsyn till upplåtelseform och tillgång till insatser och andra lättåtkomliga tjänster kan anses motsvara vistelse som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2018:1722.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Härigenom föreskrivs att 31 a § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 a §²

Om en patient önskar att stödpersonens uppdrag ska övergå till ett uppdrag som kontaktperson enligt 3 kap. 6 b § socialtjänstlagen (2001:453) när tvångsvården upphört och stödpersonen samtycker till det, ska den nämnd som avses i 30 § underrätta socialnämnden i den kommun där patienten är folkbokförd om patientens önskemål.

Om en patient önskar att stödpersonens uppdrag ska övergå till ett uppdrag som kontaktperson enligt 13 kap. 7 § socialtjänstlagen (2025:000) när tvångsvården upphört och stödpersonen samtycker till det, ska den nämnd som avses i 30 § underrätta socialnämnden i den kommun där patienten är folkbokförd om patientens önskemål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Lagen omtryckt 2008:415.

² Senaste lydelse 2012:780.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning

Härigenom föreskrivs att 14 och 14 b §§ lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §¹

Den som bedriver verksamhet där det gäller sekretess enligt 25 kap. 1–5 §§ eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt enligt 29 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska trots sekretessen eller tystnadsplikten lämna ut sådana uppgifter om den misstänkte som behövs för en rättspsykiatrisk undersökning.

Den som bedriver verksamhet där det gäller sekretess enligt 25 kap. 1–5 §§ eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt enligt 29 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, 17 kap. 11 § socialtjänstlagen (2025:000) eller 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska trots sekretessen eller tystnadsplikten lämna ut sådana uppgifter om den misstänkte som behövs för en rättspsykiatrisk undersökning.

Detsamma gäller uppgifter om den misstänkte som behövs för ett läkarutlåtande som avses i 4 § andra stycket liksom för ett yttrande av Socialstyrelsen över ett sådant utlåtande eller ett sådant läkarintyg som avses i 4 § första stycket.

14 b §²

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2023:282.

² Paragrafen fick sin nuvarande beteckning genom 2023:282.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Den som bedriver verksamhet där det gäller sekretess enligt 25 kap. 1–5 §§ eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt enligt 29 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska trots sekretessen eller tystnadsplikten lämna ut sådana uppgifter om en misstänkt som behövs för ett läkarintyg enligt 7 §.

Den som bedriver verksamhet där det gäller sekretess enligt 25 kap. 1–5 §§ eller 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt enligt 29 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, 17 kap. 11 § socialtjänstlagen (2025:000) eller 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska trots sekretessen eller tystnadsplikten lämna ut sådana uppgifter om en misstänkt som behövs för ett läkarintyg enligt 7 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2023:283.

17 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att 16 d och 24 g §§ lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 d §¹

En kommun har ansvar enligt denna lag gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen är bosatt i en annan kommun i

1. familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

2. särskild boendeform för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra eller tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen, eller

3. bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen.

En kommun har ansvar enligt denna lag även gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i ett skyddat boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen.

1. familjehem, stödboende eller hem för vård eller boende enligt 9 kap. socialtjänstlagen (2025:000),

2. särskild boendeform för äldre personer enligt 8 kap. 4 § eller 26 kap. 1 § 2 socialtjänstlagen, eller

3. bostad med särskilt stöd för personer med funktionsnedsättning enligt 8 kap. 11 § eller 26 kap. 1 § 2 socialtjänstlagen.

En kommun har ansvar enligt denna lag även gentemot en person som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun i ett skyddat boende enligt 9 kap. socialtjänstlagen.

24 g §²

Ytterligare bestämmelser om anmälnings- och rapporteringsskyldighet finns i 14 kap. 1 och 3 §§ socialtjänstlagen (2001:453).

Ytterligare bestämmelser om anmälnings- och rapporteringsskyldighet finns i 19 kap. 1 § och 27 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2024:84.

² Senaste lydelse 2010:430.

18 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlännningar som

I denna lag finns bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlännningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) eller motsvarande äldre bestämmelser (asylsökande),

2. har ansökt om eller beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet, eller

3. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas.

Den som omfattas av denna lag har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär. Rätt till bistånd föreligger inte heller för bostadskostnader.

I 10 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:000) finns bestämmelser som innebär att den som omfattas av denna lag i vissa fall inte har rätt till insatser eller ekonomiskt bistånd enligt den lagen.

3 §²

Utlännningar som avses i 1 § första stycket 1 och 2 ska av Migrationsverket erbjudas plats på en förläggning. För utlännningar som avses i 1 § första stycket 2 får Migrationsverket även anvisa en kommun som ska ordna boendet.

Första stycket gäller inte ensamkommande barn som avses i 1 § första stycket 1 och 2. För dessa barn ska Migrationsverket i stället anvisa en kommun som ska ordna boendet. När Migrationsverket anvisat en kommun ska det anses att barnet vistas i den kommunen i den mening som avses i 2 a kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Första stycket gäller inte ensamkommande barn som avses i 1 § första stycket 1 och 2. För dessa barn ska Migrationsverket i stället anvisa en kommun som ska ordna boendet. När Migrationsverket anvisat en kommun ska det anses att barnet vistas i den kommunen i den mening som avses i 29 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000).

En kommun som har anvisats att ta emot ett ensamkommande barn får placera barnet i ett boende i en annan kommun endast om

1. kommunerna har ingått en överenskommelse om placeringen,

¹ Senaste lydelse 2022:1006.

² Senaste lydelse 2022:1006.

2. placeringen sker med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller med stöd av socialtjänstlagen i fråga om barn med motsvarande vårdbehov, eller
 3. det med hänsyn till barnets vårdbehov finns synnerliga skäl.
-

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

19 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Ansökningar som avses i artikel 14 i konventionen *skall* göras hos socialnämnden i sökandens eller sökandenas hemkommun.

Socialnämnden *skall*

- a) sammanställa rapporter enligt artikel 15.1 i konventionen,
- b) pröva frågor om samtycke enligt artikel 17.c i konventionen,
- c) vidta åtgärder enligt artikel 21 i konventionen.

I 6 kap 12–15 §§ socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om att socialnämnden prövar frågor om medgivande att i adoptionssyfte ta emot barn med hemvist utomlands.

Ansökningar som avses i artikel 14 i konventionen *ska* göras hos socialnämnden i sökandens eller sökandenas hemkommun.

Socialnämnden *ska*

- a) sammanställa rapporter enligt artikel 15.1 i konventionen,
- b) pröva frågor om samtycke enligt artikel 17.c i konventionen,
- c) vidta åtgärder enligt artikel 21 i konventionen.

I 24 kap. 1–6 §§ socialtjänstlagen (2025:000) finns bestämmelser om att socialnämnden prövar frågor om medgivande att i adoptionssyfte ta emot barn med hemvist utomlands.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2001:476.

20 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling

Härigenom föreskrivs att 8 b § lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 b §¹

En auktoriserad sammanslutning är skyldig att dokumentera förmedlingsverksamheten. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärenden samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Dokumentationen ska bevaras så länge den kan antas ha betydelse för den som förmedlats för adoption genom sammanslutningen, eller för honom eller henne närstående personer.

Kopia av handlingar som avser en viss adoption ska skickas till den socialnämnd som avses i 6 kap. 15 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453).

Kopia av handlingar som avser en viss adoption ska skickas till den socialnämnd som avses i 24 kap. 6 § andra stycket socialtjänstlagen (2025:000).

Om sammanslutningen upphör med sin förmedlingsverksamhet, ska dokumentation av förmedlingsverksamheten överlämnas till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd för förvaring.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2015:972.

21 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Häriigenom föreskrivs att 16 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

När ramtid ska bestämmas räknas inte den tid då den sökande varit förhindrad att arbeta på grund av

1. styrkt sjukdom, 2. vård av eget barn som inte har fyllt 2 år eller vård av adoptivbarn i 2 år efter barnets ankomst i familjen, 3. vård av närstående när närståendepenning lämnas enligt 47 kap. socialförsäkringsbalken, eller 4. uppdrag av socialnämnden att ta emot barn i ett sådant hem som avses i 6 kap. 6 § första och tredje styckena socialtjänstlagen (2001:453) samt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, om uppdraget, på socialnämndens begäran, varit av sådan omfattning att den sökande varit tvungen att helt avstå från förvärvsarbete och mottagandet inte bedrivits yrkesmässigt.	4. uppdrag av socialnämnden att ta emot barn i ett sådant hem som avses i 22 kap. 2 § första stycket och 4 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000) samt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, om uppdraget, på socialnämndens begäran, varit av sådan omfattning att den sökande varit tvungen att helt avstå från förvärvsarbete och mottagandet inte bedrivits yrkesmässigt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2017:1126.

22 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (1999:332) om ersättning till steriliserade i vissa fall ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

För den som har fått ersättning enligt denna lag ska tillgångar uppgående till ett belopp om etthundrašjuttiofemtusen (175 000) kr anses som förmögenhet och inte beaktas vid tillämpning av

1. bestämmelserna om bostadsbidrag i 97 kap. 6–10 §§ socialförsäkringsbalken,

2. bestämmelserna om bostadstillägg i 102 kap. 10–13 §§ samma balk,

3. 4 kap. 1 § och 8 kap. 2 § 3. 11 kap. 1 §, 12 kap. 1 § och socialtjänstlagen (2001:453), 32 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000),

4. 17 kap. 2 och 8 §§ hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), och

5. 19 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2017:46.

23 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 11 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

11 §²

Bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453) och äldreförsörjningsstöd enligt 74 kap. socialförsäkringsbalken och liknande ersättningar är skattefria.

Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen (2025:000) och äldreförsörjningsstöd enligt 74 kap. socialförsäkringsbalken och liknande ersättningar är skattefria.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2010:1277.

24 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 a § lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 a §²

En socialnämnd får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § första stycket 1, 4 och 5. Åtkomsten får endast förekomma om uppgifterna behövs i ärende om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) eller i ärende om återkrav *m.m.* av sådant bistånd enligt 9 kap. samma lag. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Skatteverket har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

En socialnämnd får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § första stycket 1, 4 och 5. Åtkomsten får endast förekomma om uppgifterna behövs i *ett* ärende om ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. socialtjänstlagen (2025:000) eller i *ett* ärende om återkrav av sådant bistånd enligt 33 kap. samma lag. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Skatteverket har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2003:670.

² Senaste lydelse 2008:970.

25 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Härigenom föreskrivs att 8 och 9 §§ lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

I fråga om utlämnande av personuppgifter som finns inom socialtjänsten gäller de begränsningar som följer av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

I fråga om utlämnande av personuppgifter som finns inom socialtjänsten gäller de begränsningar som följer av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), socialtjänstlagen (2025:000) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

9 §²

Om den digitala teknik som används vid insatser enligt 4 kap. 2 c § socialtjänstlagen (2001:453) har funktioner som möjliggör monitorering, sensorering eller positionering, ska den personuppgiftsansvarige säkerställa att

Om den digitala teknik som används vid insatser enligt 10 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000) har funktioner som möjliggör monitorering, sensorering eller positionering, ska den personuppgiftsansvarige säkerställa att

1. endast de personuppgifter som är nödvändiga för att uppnå ändamålet med användningen av tekniken behandlas, och

2. insamlade personuppgifter inte sparas under längre tid än vad som är nödvändigt för att uppnå det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Den personuppgiftsansvarige får endast behandla personuppgifter om den som beviljats en sådan insats som avses i första stycket samtycker till behandlingen. Om insatsen medför behandling av personuppgifter som avser en närstående som stadigvarande sammanbor med den som beviljats insatsen, ska även den närstående samtycka till behandlingen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2009:497.

² Senaste lydelse 2023:821.

26 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 och 10 §§ lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av intyg enligt 48 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utskönningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmättningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. socialtjänstlagen (2025:000),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, och

8. Utbetalningsmyndighetens verksamhet.

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

10 §²

Uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller varit föremål för åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716) får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende.

Uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen (2025:000) eller varit föremål för åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716) får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende.

¹ Senaste lydelse 2023:458.

² Senaste lydelse 2013:1171.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

27 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

En region och en eller flera kommuner som ingår i regionen får genom samverkan i en gemensam nämnd gemensamt fullgöra

1. regionens uppgifter

- enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),
- enligt tandvårdslagen (1985:125),
- enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
- enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
- enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- enligt lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården,
- enligt smittskyddslagen (2004:168), eller
- som i annat fall enligt lag ska skötas av en sådan nämnd som avses i

7 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen, och

2. kommunens uppgifter

- enligt socialtjänstlagen (2001:453),
- enligt socialtjänstlagen (2025:000),
- enligt hälso- och sjukvårdslagen,
- enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
- enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga,
- enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- enligt lagen om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården, eller
- som i annat fall enligt lag ska skötas av socialnämnd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:913.

28 Förslag till lag om ändring i smittskyddslagen (2004:168)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 22 § smittskyddslagen (2004:168) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

22 §¹

Om den isolerade önskar att stödpersonens uppdrag ska övergå till ett uppdrag som kontaktperson enligt 3 kap. 6 b § socialtjänstlagen (2001:453) när isoleringen upphört och stödpersonen samtycker till det, ska den nämnd som avses i 20 § första stycket underrätta socialnämnden i den kommun där den isolerade är folkbokförd om hans eller hennes önskemål.

Om den isolerade önskar att stödpersonens uppdrag ska övergå till ett uppdrag som kontaktperson enligt 13 kap. 7 § socialtjänstlagen (2025:000) när isoleringen upphört och stödpersonen samtycker till det, ska den nämnd som avses i 20 § första stycket underrätta socialnämnden i den kommun där den isolerade är folkbokförd om hans eller hennes önskemål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2012:781.

29 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2005:466) om beräkning av inkomstprövade socialförsäkringsförmåner m.m. för neurosedynskadade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

För den som enligt regeringsbeslut fått ersättning för fosterskador som antas orsakade av de i Sverige sålda läkemedlen Neurosedyn eller Noxodyn ska tillgångar uppgående till ett belopp om femhundratusen (500 000) kronor anses som förmögenhet och inte beaktas vid tillämpningen av

1. 17 kap. 2 och 8 §§ hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),
2. 19 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
3. 97 kap. 6–10 §§ socialförsäkringsbalken,
4. 2 kap. 7 § och 4 kap. 14 § studiestödslagen (1999:1395),
5. 4 kap. 1 § och 8 kap. 2 § 5. 11 kap. 1 §, 12 kap. 1 § och socialtjänstlagen (2001:453), och 32 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000), och
6. 102 kap. 10–13 §§ socialförsäkringsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2017:55.

30 Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 15 c § och 8 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

15 c §¹

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska på ansökan av socialnämnden beviljas ett barn som avses bli placerat här i landet enligt 6 kap. 11 a § socialtjänstlagen (2001:453) om uppehållstillstånd behövs för vistelsen. Uppehållstillståndet ska gälla i minst ett år.

Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska på ansökan av socialnämnden beviljas ett barn som avses bli placerat här i landet enligt 22 kap. 17 § socialtjänstlagen (2025:000) om uppehållstillstånd behövs för vistelsen. Uppehållstillståndet ska gälla i minst ett år.

8 kap.

9 §²

En EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare får avvisas under de tre första månaderna efter inresan om han eller hon visar sig utgöra en orimlig belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen (2001:453).

En EES-medborgare eller en familjemedlem till en EES-medborgare får avvisas under de tre första månaderna efter inresan om han eller hon visar sig utgöra en orimlig belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen (2025:000).

En utlänning som har uppehållsrätt får inte avvisas enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2012:322.

² Senaste lydelse 2014:198.

31 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner, regioner, kommunalförbund och samordningsförbund

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2005:807) om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner, regioner, kommunalförbund och samordningsförbund¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Vid utbetalning av ersättning enligt 2 § tillämpas bestämmelserna i 13 kap. 16 och 18–27 §§ mervärdesskattelagen (2023:200). Bestämmelsen i 13 kap. 26 § mervärdesskattelagen ska dock inte tillämpas i fråga om

1. boendeformer som anges i 1. särskilda boendeformer och 5 kap. 5 § andra och tredje styckena och 7 § tredje stycket 11 §§ socialtjänstlagen (2025:000), socialtjänstlagen (2001:453),

2. hem för vård eller boende och stödboenden som anges i 6 kap. 2 § eller boende som anges i 9 kap. 3 socialtjänstlagen, och och 4 §§ socialtjänstlagen, och

3. boendeformer som anges i 9 § 8 och 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Lagen omtryckt 2008:909.

Senaste lydelse av lagens rubrik 2019:922.

² Senaste lydelse 2023:207.

32 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:469)
om behandling av personuppgifter vid
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §¹

Personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden får inte behandlas i statistik- och tillsynsdatenbanken.

Detsamma gäller uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller varit föremål för en åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716).

Detsamma gäller uppgifter om att den enskilde har vårdats med stöd av socialtjänstlagen (2025:000) eller varit föremål för en åtgärd enligt utlänningslagen (2005:716).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2018:260.

33 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:546)
 om utrymning och inkvartering m.m. under
 höjd beredskap

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
4 §¹

Kommuners och regioners skyldighet att ta hand om dem som omfattas av ett utrymningsbeslut och utlännningar som söker skydd i Sverige regleras i socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Kommuners och regioners skyldighet att ta hand om dem som omfattas av ett utrymningsbeslut och utlännningar som söker skydd i Sverige regleras i socialtjänstlagen (2025:000), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:926.

34 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn

Härigenom föreskrivs att 1 och 4 §§ lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid vissa boenden som tar emot barn¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Hem för vård eller boende, stödboenden eller skyddade boenden enligt 6 kap. socialtjänstlagen (2001:453) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Detsamma ska gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring, volontärarbete eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Hem för vård eller boende, stödboenden eller skyddade boenden enligt 9 kap. socialtjänstlagen (2025:000) som tar emot barn får inte anställa någon om inte kontroll gjorts av register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:621) om misstankeregister avseende honom eller henne. Detsamma ska gälla den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring, volontärarbete eller liknande vid ett sådant hem under omständigheter liknande dem som förekommer vid en anställning inom verksamheten.

Den som erbjuds en anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring, volontärarbete eller liknande vid ett sådant hem för vård eller boende, ett sådant stödboende eller ett sådant skyddat boende som sägs i första stycket, ska till den som erbjuder anställningen lämna utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret.

Skyldigheten att lämna utdrag ur register gäller dock inte om den som erbjuder anställningen, uppdraget, praktiktjänstgöringen, volontärarbetet eller liknande själv inhämtar utdraget.

Utdraget ska vara högst sex månader gammalt. I lagen om belastningsregister och lagen om misstankeregister finns bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om innehållet i sådana utdrag.

4 §³

I 13 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om förbud att driva stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §.

I 28 kap. 13 § socialtjänstlagen (2025:000) finns bestämmelser om förbud att driva stödboende, skyddat boende eller hem för vård eller boende på grund av underlåtenhet att göra registerkontroll enligt 1 §.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2015:986.

² Senaste lydelse 2024:87.

³ Senaste lydelse 2024:87.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

35 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Att tillstånd till hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning får inte avse

1. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som tystnadsplikt gäller för enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen,

2. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuk-sköterskor, psykologer, psyko-terapeuter eller av familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

2. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuk-sköterskor, psykologer, psyko-terapeuter eller av familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2025:000), eller

3. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas av präster inom trossamfund eller av dem som har motsvarande ställning inom sådana samfund, för bikt eller enskild själavård.

Om ett tillstånd till hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning avser en viss person i stället för en viss plats, får de tekniska hjälpmedel som används inte placeras på sådana platser som avses i första stycket. Övervakningen eller avlyssningen får inte heller riktas mot sådana platser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2024:560.

36 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 4 §, 2 kap. 10 § och 3 kap. 1 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

4 §¹

Det som anges i 2 kap. 6–8 och 10 §§ inskränker inte de skyldigheter som kommunen har enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Den eller de nämnder som avses i 2 kap. 4 § första stycket socialtjänstlagen ska ha hand om verksamhet enligt 2 kap. 7, 8 och 10 §§.

Det som anges i 2 kap. 6–8 och 10 §§ inskränker inte de skyldigheter som kommunen har enligt socialtjänstlagen (2025:000).

Den eller de nämnder som avses i 4 kap. 2 § första stycket socialtjänstlagen ska ha hand om verksamhet enligt 2 kap. 7, 8 och 10 §§.

2 kap.

10 §²

En kommun får lämna kompensation till en person

– när han eller hon inte har fått bistånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § socialtjänstlagen (2001:453) inom skälig tid eller i enlighet med ett beslut av socialnämnden eller ett avgörande av en domstol, eller

– när socialnämnden inte har fullgjort en garanti som lämnats till personen att inom en viss tid eller på ett visst sätt tillhandahålla bistånd enligt 4 kap. 1 eller 2 § socialtjänstlagen.

En kommun får lämna kompensation till en person

– när han eller hon inte har fått insatser enligt 11 kap. 1 eller 4 § eller ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 eller 2 § socialtjänstlagen (2025:000) inom skälig tid eller i enlighet med ett beslut av socialnämnden eller ett avgörande av en domstol, eller

– när socialnämnden inte har fullgjort en garanti som lämnats till personen att inom en viss tid eller på ett visst sätt tillhandahålla insatser enligt 11 kap. 1 eller 4 § eller ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 eller 2 § socialtjänstlagen.

3 kap.

1 §

Kommuner får bedriva näringsverksamhet i syfte att ge personer med funktionshinder anställning om de inte i tillräcklig omfattning inom kommunen kan få lämpliga anställningar på annat sätt samt under förutsättning att

1. verksamheten är anordnad så att den är särskilt lämpad för sysselsättning av personer med funktionshinder, och

¹ Senaste lydelse 2010:428.

² Senaste lydelse 2010:428.

2. anställning i verksamheten sker efter anvisning av Arbetsförmedlingen eller, efter Arbetsförmedlingens medgivande, av den eller de nämnder som avses i 2 kap. 4 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453).

2. anställning i verksamheten sker efter anvisning av Arbetsförmedlingen eller, efter Arbetsförmedlingens medgivande, av den eller de nämnder som avses i 4 kap. 2 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

37 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 4, 9 a, 9 c, 10, 14 b och 14 c §§ och 44 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

4 §¹

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) eller 23 f § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade för uppgift om en enskilds personliga förhållanden.

Första stycket gäller inte om annat följer av 5, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretess gäller i verksamhet som avser omhändertagande av personakt enligt 17 kap. 7 och 8 §§ socialtjänstlagen (2025:000) eller 23 f § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade för uppgift om en enskilds personliga förhållanden.

9 a §²

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att uppgift om att beslut fattats enligt 11 kap. 1 a § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) eller uppgift om att sådan utredning som avses i den bestämmelsen redan pågår lämnas till den som har gjort en anmälan enligt 14 kap. 1 § samma lag, om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att uppgift om att beslut fattats enligt 20 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:000) eller uppgift om att sådan utredning som avses i den bestämmelsen redan pågår lämnas till den som har gjort en anmälan enligt 19 kap. 1 eller 2 § samma lag, om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

9 c §³

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att uppgift lämnas från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma kommun, om det gäller insatser

1. enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) som avses i 3 kap. 6 § första stycket samma lag och som lämnas till äldre personer eller personer med funktionsnedsättning,

1. enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000) som avses i 8 kap. 1 § samma lag och som lämnas till äldre personer eller personer med funktionsnedsättning,

¹ Senaste lydelse 2018:1157.

² Senaste lydelse 2012:778.

³ Senaste lydelse 2022:916.

2. enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen som avses i 5 kap. 5 och 7 §§ samma lag,

3. enligt 4 kap. 2 a § socialtjänstlagen, eller

4. enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

2. enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen som avses i 8 kap. 3, 4, 10 och 11 §§ samma lag,

3. enligt 11 kap. 5 § socialtjänstlagen som avser hemtjänst till äldre personer, eller

10 §⁴

Sekretessen enligt 4 § hindrar inte att uppgift i verksamhet som avses i 7 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) lämnas till en socialnämnd och uppgift i verksamhet som avses i 23 f § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade lämnas till en nämnd som avses i 22 § samma lag, om uppgiften behövs för handläggning av ärende eller verkställighet av beslut om stödinsatser, vård eller behandling och det är av synnerlig vikt att uppgiften lämnas.

Sekretessen enligt 4 § hindrar inte att uppgift i verksamhet som avses i 17 kap. 7 och 8 §§ socialtjänstlagen (2025:000) lämnas till en socialnämnd och uppgift i verksamhet som avses i 23 f § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade lämnas till en nämnd som avses i 22 § samma lag, om uppgiften behövs för handläggning av ärende eller verkställighet av beslut om stödinsatser, vård eller behandling och det är av synnerlig vikt att uppgiften lämnas.

14 b §⁵

Sekretess gäller hos Inspektionen för vård och omsorg för uppgift om adress till ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med verksamheten skadas. Detsamma gäller för uppgift om adress till ett sådant hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 samma lag som bedriver verksamhet som motsvarar skyddat boende.

Sekretess enligt första stycket gäller även för uppgift om beteckning på fastighet där verksamhet bedrivs i form av sådana boenden som avses i första stycket. Sekretess gäller också för uppgift om tomträtt i fastighet där sådan verksamhet bedrivs.

Sekretessen enligt första och andra styckena gäller även den som ansökt om tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen men

Sekretess gäller hos Inspektionen för vård och omsorg för uppgift om adress till ett skyddat boende enligt 9 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med verksamheten skadas. Detsamma gäller för uppgift om adress till ett sådant hem för vård eller boende enligt 9 kap. 4 § samma lag som bedriver verksamhet som motsvarar skyddat boende.

Sekretessen enligt första och andra styckena gäller även den som ansökt om tillstånd enligt 26 kap. 1 § socialtjänstlagen men ännu inte

⁴ Senaste lydelse 2018:1157.

⁵ Senaste lydelse 2024:88.

ännu inte beviljats tillstånd, samt sådan verksamhet som anmälts av en kommun eller region enligt 7 kap. 1 § andra stycket samma lag.

beviljats tillstånd, samt sådan verksamhet som anmälts av en kommun eller region enligt 26 kap. 2 § samma lag.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

14 c §⁶

Sekretess gäller hos en kommun eller region för uppgift om adress till ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med verksamheten skadas. Detsamma gäller för uppgift om adress till ett sådant hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 samma lag som bedriver verksamhet som motsvarar skyddat boende.

Sekretess gäller hos en kommun eller region för uppgift om adress till ett skyddat boende enligt 9 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med verksamheten skadas. Detsamma gäller för uppgift om adress till ett sådant hem för vård eller boende enligt 9 kap. 4 § samma lag som bedriver verksamhet som motsvarar skyddat boende.

Sekretess enligt första stycket gäller även för uppgift om beteckning på fastighet där verksamhet bedrivs i form av sådana boenden som avses i första stycket. Sekretess gäller också för uppgift om tomträtt i fastighet där sådan verksamhet bedrivs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

44 kap.

3 §⁷

Rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter inskränks av den tystnadsplikt som följer av

1. 6 kap. 12–14 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659), och

2. 15 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453). 2. 17 kap. 12 § socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

⁶ Senaste lydelse 2024:88.

⁷ Senaste lydelse 2019:311.

38 Förslag till lag om ändring i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk¹

dels att 18–18 c §§ ska upphöra att gälla,

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 18 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar *samt bestämmelser om äldreomsorg*. Lagen innehåller också bestämmelser om uppföljning av tillämpningen av lagen.

Denna lag innehåller bestämmelser om nationella minoriteter, nationella minoritetsspråk, förvaltningsområden och rätten att använda minoritetsspråk hos förvaltningsmyndigheter och domstolar. Lagen innehåller också bestämmelser om uppföljning av tillämpningen av lagen.

18 §

Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas omvårdnad inom ramen för äldreomsorgen på de nationella minoritetsspråken regleras i 8 kap. 6–9 §§ socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse av

18 § 2018:1367

18 a § 2018:1367

18 b § 2018:1367

18 c § 2018:1367.

² Senaste lydelse 2018:1367.

39 Förslag till lag om ändring i fängelselagen (2010:610)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 3 och 11 §§ fängelselagen (2010:610) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

3 §

Vårdvistelse innebär att en intagen är placerad i ett sådant hem som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Vårdvistelse innebär att en intagen är placerad i ett sådant hem som avses i 9 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000).

Vårdvistelse får beviljas en intagen som har behov av vård eller behandling mot missbruk av beroendeframkallande medel eller mot något annat särskilt förhållande som kan antas ha samband med hans eller hennes brottslighet, om det inte finns någon beaktansvärd risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig.

11 §

Den som bedriver ett halvvägshus i enskild regi enligt 10 § eller ett hem för vårdvistelse enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska

Den som bedriver ett halvvägshus i enskild regi enligt 10 § eller ett hem för vårdvistelse enligt 9 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000) ska

1. fortlöpande hålla Kriminalvården underrättad om hur verksamheten fortskrider,

2. samråda med Kriminalvården i frågor av större vikt, och

3. omedelbart anmäla om den intagne inte rättar sig efter de villkor som meddelats eller fullgör de skyldigheter som gäller för utslussningsåtgärden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

40 Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 5 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

5 §¹

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 12–14 §§ och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med

1. har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada,
3. är missbrukare av alkohol eller något annat beroendeframkallande medel, eller
4. utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.

Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider.

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 19 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2021:647.

41 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 13 och 15 c §§, 10 kap. 25 och 33 §§, 11 kap. 25 och 32 §§, 16 kap. 43, 49 och 49 a §§, 17 kap. 15 a, 19 och 21 a §§, 18 kap. 31 §, 19 kap. 35, 40 a, 42 och 42 a §§ och 29 kap. 13 § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

13 §¹

Ett barn har rätt att bli mottaget i förskoleklass med offentlig huvudman i en annan kommun än den som ska svara för barnets utbildning, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskoleklass. Innan kommunen fattar beslut om att för visst läsår ta emot ett sådant barn, ska den inhämta yttrande från barnets hemkommun.

Ett barn som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag har rätt att bli mottaget i en förskoleklass i den kommun där barnet vistas, trots att en annan kommun är den som ska svara för barnets utbildning.

Ett barn som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § samma lag har rätt att bli mottaget i en förskoleklass i den kommun där barnet vistas, trots att en annan kommun är den som ska svara för barnets utbildning.

Efter önskemål av barnets vårdnadshavare får en kommun även i annat fall i sin förskoleklass ta emot ett barn från en annan kommun.

15 c §²

En elev som med stöd av 13 § första stycket går i en annan kommuns förskoleklass och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns förskoleklass på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453).

En elev som med stöd av 13 § första stycket går i en annan kommuns förskoleklass och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns förskoleklass på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000).

¹ Senaste lydelse 2024:89.

² Senaste lydelse 2024:89.

Den kommun som anordnar utbildningen ansvarar för att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

10 kap.

25 §³

En elev har rätt att bli mottagen i en grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens grundskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag har rätt att bli mottagen i en grundskola i den kommun där eleven vistas, trots att en annan kommun är den som ska svara för elevens utbildning.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § samma lag har rätt att bli mottagen i en grundskola i den kommun där eleven vistas, trots att en annan kommun är den som ska svara för elevens utbildning.

33 §⁴

En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns grundskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453).

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns grundskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000).

³ Senaste lydelse 2024:89.

⁴ Senaste lydelse 2024:89.

11 kap.**25 §⁵**

En elev har rätt att bli mottagen i en anpassad grundskola som anordnas av en annan kommun än den som ska svara för elevens utbildning, om eleven med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens anpassade grundskola. Innan kommunen fattar beslut om att för ett visst läsår ta emot en sådan elev, ska den inhämta yttrande från elevens hemkommun.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag har rätt att bli mottagen i en anpassad grundskola i den kommun där eleven vistas, trots att en annan kommun är den som ska svara för elevens utbildning.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § samma lag har rätt att bli mottagen i en anpassad grundskola i den kommun där eleven vistas, trots att en annan kommun är den som ska svara för elevens utbildning.

32 §⁶

En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns anpassade grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemma-hörande i kommunen. Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns anpassade grundskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453).

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

En elev som med stöd av 25 § går i en annan kommuns anpassade grundskola och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemma-hörande i kommunen. Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns anpassade grundskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000).

⁵ Senaste lydelse 2024:89.

⁶ Senaste lydelse 2024:89.

16 kap.**43 §⁷**

Av de behöriga sökande till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag.

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § samma lag.

49 §⁸

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag, och därför flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett skyddat boende enligt 9 kap. 6 § samma lag, och därför flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun

⁷ Senaste lydelse 2024:89.

⁸ Senaste lydelse 2024:89.

eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende eller i det skyddade boendet.

eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende eller i det skyddade boendet.

49 a §⁹

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag och som efter placeringen återvänder till sin hemkommun har rätt att fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning i hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detta gäller oavsett om utbildningen påbörjades i hemkommunen eller samverkansområdet före placeringen eller i den kommun eller det samverkansområde där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget.

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett skyddat boende enligt 9 kap. 6 § samma lag och som efter placeringen återvänder till sin hemkommun har rätt att fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning i hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detta gäller oavsett om utbildningen påbörjades i hemkommunen eller samverkansområdet före placeringen eller i den kommun eller det samverkansområde där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

17 kap.

15 a §¹⁰

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag, och därför flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på ett påbörjat introduktionsprogram eller på ett annat introduktionsprogram i den kommun eller i det samverkansområde där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet finns. Utbildningen ska i ett sådant fall fullföljas enligt den nya huvudmannens ut-

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett skyddat boende enligt 9 kap. 6 § samma lag, och därför flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på ett påbörjat introduktionsprogram eller på ett annat introduktionsprogram i den kommun eller i det samverkansområde där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet finns. Utbildningen ska i ett sådant fall fullföljas enligt den nya huvudmannens ut-

⁹ Senaste lydelse 2024:89.

¹⁰ Senaste lydelse 2024:89.

bildningsplan och en ny individuell studieplan. bildningsplan och en ny individuell studieplan.

Under de förutsättningar som anges i 29 och 30 §§ har eleven rätt att fullfölja utbildningen hos en huvudman för en fristående gymnasieskola enligt den huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

En elev som påbörjat ett introduktionsprogram hos en huvudman och som efter en avslutad placering i ett hem för vård eller boende eller i ett skyddat boende återvänder till hemkommunen har rätt att fullfölja utbildningen på programmet eller på ett annat introduktionsprogram hos hemkommunen eller i hemkommunens samverkansområde enligt hemkommunens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

19 §¹¹

En kommun eller en region som anordnar programinriktat val som har utformats för en grupp elever eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämsställas med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag.

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämsställas med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § samma lag.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första och andra styckena har antagits, får kommunen eller regionen ta emot andra behöriga sökande till utbildningen.

21 a §¹²

En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag. Det

En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § samma lag. Det

¹¹ Senaste lydelse 2024:89.

¹² Senaste lydelse 2024:89.

gäller också för en region som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket.

gäller också för en region som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket.

18 kap.

31 §¹³

En elev som med stöd av 19 kap. 35–37 §§ går i anpassad gymnasieskola i en annan kommun än sin hemkommun och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen, har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns anpassade gymnasieskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § socialtjänstlagen (2001:453).

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

En elev som med stöd av 19 kap. 35–37 §§ går i anpassad gymnasieskola i en annan kommun än sin hemkommun och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen, har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen. Detsamma gäller för en elev som går i en annan kommuns anpassade gymnasieskola på grund av att eleven har placerats i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000).

19 kap.

35 §¹⁴

Av de sökande till ett nationellt program eller till en nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämsättas med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag.

En elev ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämsättas med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, om eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § samma lag.

¹³ Senaste lydelse 2024:89.

¹⁴ Senaste lydelse 2024:89.

40 a §¹⁵

En kommun eller en region ska ta emot en elev på ett individuellt program om

1. eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 6 kap. 1 a § samma lag, och

2. hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program.

1. eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett sådant skyddat boende som avses i 9 kap. 6 § samma lag, och

42 §¹⁶

En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag, och därför flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet.

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett skyddat boende enligt 9 kap. 6 § samma lag, och därför flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet.

¹⁵ Senaste lydelse 2024:89.

¹⁶ Senaste lydelse 2024:89.

42 a §¹⁷

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) eller i ett skyddat boende enligt 6 kap. 1 a § samma lag och som efter placeringen återvänder till sin hemkommun har rätt att fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning i hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detta gäller oavsett om utbildningen påbörjades i hemkommunen eller samverkansområdet före placeringen eller i den kommun eller det samverkansområde där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

En elev som har placerats i ett hem för vård eller boende enligt 9 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000) eller i ett skyddat boende enligt 9 kap. 6 § samma lag och som efter placeringen återvänder till sin hemkommun har rätt att fullfölja en påbörjad utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning i hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detta gäller oavsett om utbildningen påbörjades i hemkommunen eller samverkansområdet före placeringen eller i den kommun eller det samverkansområde där hemmet för vård eller boende eller det skyddade boendet är beläget.

29 kap.

13 §

Huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 14 § och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹⁷ Senaste lydelse 2024:89.

42 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 4 a § lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §¹

Vid tillämpningen av 2 a kap. 9 § tredje stycket i 1985 års skollag ska hänvisningen till 16 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i stället avse 2 a kap. 10 eller 11 § samma lag.

Vid tillämpningen av 2 a kap. 9 § tredje stycket i 1985 års skollag ska hänvisningen till 16 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i stället avse 29 kap. 10 eller 11 § socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2011:333.

43 Förslag till lag om ändring i alkohollagen
(2010:1622)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 1 b § alkohollagen (2010:1622) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

1 b §¹

Serveringstillstånd krävs inte för servering till en boende och besökare till denne *på* sådana särskilda *boenden*

1. som avses i 5 kap. 5 § *andra och tredje styckena och 7 § tredje stycket* socialtjänstlagen (2001:453) och 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till

vissa funktionshindrade, och

2. vid vilka måltidsservice tillhandahålls.

Den som bedriver alkoholservering enligt första stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program.

Serveringstillstånd krävs inte för servering till en boende och besökare till denne *i* sådana särskilda *boendeformer eller bostäder*

1. som avses i 8 kap. 4 och 11 §§ socialtjänstlagen (2025:000) och 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, och

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2018:1726.

44 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2012:318) om 1996 års Haagkonvention ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

En fråga om godkännande av en placering av ett barn i Sverige enligt artikel 33 prövas av en nämnd som fullgör uppgifter inom socialtjänsten i den kommun där barnet avses bli placerat. Även samråd enligt den artikeln sker med den nämnden.

I 6 kap. 11 a § socialtjänstlagen (2001:453) anges förutsättningarna för att godkänna en placering.

I 22 kap. 17 § socialtjänstlagen (2025:000) anges förutsättningarna för att godkänna en placering.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

45 Förslag till lag om ändring i lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

För den som har fått ersättning enligt denna lag ska tillgångar uppgående till ett belopp om tvåhundrafemtiotusen (250 000) kronor anses som förmögenhet och inte beaktas vid tillämpning av

1. 97 kap. 6–10 §§ och 102 kap. 10–13 §§ socialförsäkringsbalken,
2. 17 kap. 2 och 8 §§ hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),
3. 19 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
4. 2 kap. 7 § och 4 kap. 14 § studiestödslagen (1999:1395), eller
5. 4 kap. 1 § och 8 kap. 2 § 5. 11 kap. 1 §, 12 kap. 1 § och socialtjänstlagen (2001:453). 32 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2017:63.

46 Förslag till lag om ändring i skuldsaneringslagen (2016:675)

Härigenom föreskrivs att 3 § skuldsaneringslagen (2016:675) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

I 5 kap. 12 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om att kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta fysiska personer.

³ §
I 13 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:000) finns bestämmelser om att kommunen ska lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta fysiska personer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

47 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 8 §, 11 kap. 1 §, 12 kap. 1, 2 och 4 §§, 14 kap. 1 §, 16 kap. 1 § och 17 kap. 8 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

8 §

Hälso- och sjukvården ska på socialnämndens initiativ, i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 6 kap. 12–14 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659) och av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Bestämmelser om skyldighet att anmäla till socialnämnden att ett barn kan behöva nämndens skydd finns i 19 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2025:000).

11 kap.

1 §

Ledningen av den kommunala hälso- och sjukvårdsverksamheten ska utövas av den eller de nämnder som kommunfullmäktige enligt 2 kap. 4 § socialtjänstlagen (2001:453) bestämmer. Bestämmelser om gemensam nämnd finns i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet.

Ledningen av den kommunala hälso- och sjukvårdsverksamheten ska utövas av den eller de nämnder som kommunfullmäktige enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2025:000) bestämmer. Bestämmelser om gemensam nämnd finns i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet.

12 kap.

1 §¹

Kommunen ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som efter beslut av kommunen bor i en sådan boendeform eller bostad som avses i 5 kap. 5 § *andra stycket*, 5 kap. 7 § *tredje stycket* eller motsvarande tillståndspliktig boendeform eller bostad som avses i 7 kap. 1 § *första stycket* 2 socialtjänstlagen (2001:453). Kommunen ska även i samband med dagverksamhet enligt 3 kap. 6 § samma lag

Kommunen ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som efter beslut av kommunen bor i en sådan *särskild* boendeform eller bostad som avses i 8 kap. 4 § *första stycket*, 8 kap. 11 § eller motsvarande tillståndspliktig boendeform eller bostad som avses i 26 kap. 1 § 2 socialtjänstlagen (2025:000). Kommunen ska även i samband med dagverksamhet enligt 8 kap. 1 § samma lag erbjuda

¹ Senaste lydelse 2018:1727.

erbjuda en god hälso- och sjukvård åt den som vistas i dagverksamheten.

en god hälso- och sjukvård åt den som vistas i dagverksamheten.

2 §²

Kommunen får erbjuda den som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i *sådant särskilt boende* som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453).

Kommunen får erbjuda den som vistas i kommunen hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i *sådan särskild boendeform* som avses i 8 kap. 4 § andra stycket socialtjänstlagen (2025:000).

4 §³

Regionen får på framställning av en kommun inom regionen erbjuda läkemedel utan kostnad ur läkemedelsförråd till den som

1. bor i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453), eller

1. bor i en sådan särskild boendeform som avses i 8 kap. 4 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000), eller

2. får hemsjukvård genom kommunens försorg.

Regionen svarar för kostnaderna för läkemedel som rekvireras till läkemedelsförråden.

14 kap.

1 §⁴

Regionen får till en kommun inom regionen överlåta skyldigheten att erbjuda hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i *sådant särskilt boende* som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), om regionen och kommunen kommer överens om det. Överenskommelsen får inte avse ansvar för hälso- och sjukvård som ges av läkare. Överenskommelsen får även avse ansvar för sådana förbrukningsartiklar som avses i 8 kap. 9 §.

Regionen får till en kommun inom regionen överlåta skyldigheten att erbjuda hälso- och sjukvård i hemmet (hemsjukvård) i ordinärt boende och i *sådan särskild boendeform* som avses i 8 kap. 4 § andra stycket socialtjänstlagen (2025:000), om regionen och kommunen kommer överens om det. Överenskommelsen får inte avse ansvar för hälso- och sjukvård som ges av läkare. Överenskommelsen får även avse ansvar för sådana förbrukningsartiklar som avses i 8 kap. 9 §.

Regionen får lämna sådant ekonomiskt bidrag till kommunen som motiveras av överlåtelsen.

² Senaste lydelse 2018:1727.

³ Senaste lydelse 2019:973.

⁴ Senaste lydelse 2019:973.

16 kap.**1 §⁵**

Regionen ska till kommunerna inom regionen avsätta de läkarresurser som behövs för att enskilda ska kunna erbjudas en god hälso- och sjukvård i särskilt boende och i dagverksamhet enligt 12 kap. 1 §. Detsamma gäller hemsjukvård i ordinärt boende och i *sådant särskilt boende* som avses i 5 kap. 5 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), om en kommun ansvarar för vården enligt 14 kap. 1 §.

Regionen ska till kommunerna inom regionen avsätta de läkarresurser som behövs för att enskilda ska kunna erbjudas en god hälso- och sjukvård i särskilt boende och i dagverksamhet enligt 12 kap. 1 §. Detsamma gäller hemsjukvård i ordinärt boende och i *sådan särskild boendeform* som avses i 8 kap. 4 § andra stycket socialtjänstlagen (2025:000), om en kommun ansvarar för vården enligt 14 kap. 1 §.

Regionen ska med kommunerna inom regionen sluta avtal om omfattningen av och formerna för läkarmedverkan.

Om regionen inte uppfyller sina skyldigheter enligt avtalet att tillhandahålla läkare, har kommunen rätt att på egen hand anlita läkare och få ersättning för sina kostnader för det från regionen.

17 kap.**8 §⁶**

För den enskilde får avgifter för följande poster tillsammans per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken:

1. vård enligt 12 kap. 1 eller 2 § eller 14 kap. 1 §,	
2. förbrukningsartiklar enligt 12 kap. 6 §, och	
3. hemtjänst och dagverksamhet enligt 8 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453).	3. hemtjänst och dagverksamhet enligt 32 kap. 6 § socialtjänstlagen (2025:000).

Avgifterna får dock inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). När avgifterna fastställs, ska kommunen dessutom försäkra sig om att den enskildes make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation.

Vid beräkning av avgiftsunderlag och förbehållsbelopp enligt andra stycket ska 8 kap. 3, 4, 7 och 8 §§ socialtjänstlagen tillämpas.

Vid beräkning av avgiftsunderlag och förbehållsbelopp enligt andra stycket ska 32 kap. 4, 5, 8 och 9 §§ socialtjänstlagen tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

⁵ Senaste lydelse 2019:973.

⁶ Senaste lydelse 2017:616.

48 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2017:151) om meddelarskydd i vissa enskilda verksamheter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Lagen gäller i yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som till någon del är offentligt finansierad och som

1. tillhör skolväsendet, de särskilda utbildningsformerna eller annan pedagogisk verksamhet enligt 1 kap., 24 kap. eller 25 kap. skollagen (2010:800),

2. utgör hälso- och sjukvård eller tandvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller tandvårdslagen (1985:125), eller

3. bedrivs enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller utgör personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

3. bedrivs enligt socialtjänstlagen (2025:000), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller utgör personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

Upphör verksamheten att vara en sådan verksamhet som avses i första stycket, gäller skyddet fortfarande i fråga om uppgifter som lämnas om den tidigare verksamheten för offentliggörande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

49 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2017:372) om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I varje region och kommun ska det finnas en eller flera patientnämnder med uppgift att stödja och hjälpa patienter och deras närstående inom den

1. hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) som bedrivs av regioner eller enligt avtal med regioner,

2. hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen som bedrivs av kommuner eller enligt avtal med kommuner och den allmänna omvårdnad enligt socialtjänstlagen (2001:453) som ges i samband med sådan hälso- och sjukvård, och

3. tandvård enligt tandvårdslagen (1985:125) som bedrivs eller helt eller delvis finansieras av regioner.

För patientnämnder gäller vad som är föreskrivet i kommunallagen (2017:725).

Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:976.

50 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 2 § och 5 kap. 2 § lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

2 §

Vid den samordnade individuella planeringen ska enheterna upprätta en individuell plan i enlighet med bestämmelserna i 16 kap. 4 § tredje och fjärde styckena hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och 2 kap. 7 § andra och tredje styckena socialtjänstlagen (2001:453). Planen får upprättas om patienten samtycker till det. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Vid den samordnade individuella planeringen ska enheterna upprätta en individuell plan i enlighet med bestämmelserna i 16 kap. 4 § tredje och fjärde styckena hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och 10 kap. 8 § andra stycket och 9 § socialtjänstlagen (2025:000). Planen får upprättas om patienten samtycker till det. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

5 kap.

2 §¹

En kommuns betalningsansvar omfattar patienter som är folkbokförda i kommunen.

Den kommun som har beslutat att en patient ska vistas i en annan kommun i sådan särskild boendeform eller bostad som avses i 5 kap. 5 § andra eller tredje stycket, 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen (2001:453), har betalningsansvaret för den patienten oavsett var patienten är folkbokförd.

Den kommun som har beslutat att en patient ska vistas i en annan kommun i sådan särskild boendeform eller bostad som avses i 8 kap. 4 eller 11 § eller 26 kap. 1 § 2 socialtjänstlagen (2025:000), har betalningsansvaret för den patienten oavsett var patienten är folkbokförd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2018:1728.

51 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 3 § kommunallagen (2017:725) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

3 §¹

Revisorernas granskning omfattar inte ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild i andra fall än

1. när handläggningen av sådana ärenden har vållat kommunen eller regionen ekonomisk förlust,

2. när granskningen gäller hur nämnderna verkställer egna gynnande beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och socialtjänstlagen (2001:453),	2. när granskningen gäller hur nämnderna verkställer egna gynnande beslut enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och socialtjänstlagen (2025:000),
--	--

3. när granskningen gäller hur nämnderna verkställer avgöranden av allmänna förvaltningsdomstolar, eller

4. när granskningen sker från allmänna synpunkter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:835.

52 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:9) om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige

Härigenom föreskrivs att 2 och 3 §§ lagen (2018:9) om bistånd till enskilda efter evakueringar till Sverige ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Syftet med lagen är att underlätta för den kommun i Sverige dit de evakuerade ankommer (ankomst-kommunen) att ge *stöd och hjälp* till de evakuerade utifrån kommunens ansvar enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Syftet med lagen är att underlätta för den kommun i Sverige dit de evakuerade ankommer (ankomst-kommunen) att ge *insatser* till de evakuerade utifrån kommunens ansvar enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000).

3 §

När en kommun ger *stöd och hjälp* utifrån sitt ansvar enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) till evakuerade i samband med ankomsten till Sverige, får kommunen ge bistånd till de evakuerade utan föregående individuell prövning (nödvändigt bistånd). Ett sådant nödvändigt bistånd får inte förenas med villkor om återbetalning.

När en kommun ger *insatser* utifrån sitt ansvar enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000) till evakuerade i samband med ankomsten till Sverige, får kommunen ge *ekonomiskt* bistånd *och andra insatser* till de evakuerade utan föregående individuell prövning (nödvändigt bistånd). Ett sådant nödvändigt bistånd får inte förenas med villkor om återbetalning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

53 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:162) om statlig ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 10 § lagen (2018:162) om statlig ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

För den som har fått ersättning enligt denna lag ska tillgångar uppgående till ett belopp om tvåhundrajugofemtusen (225 000) kronor anses som förmögenhet och inte beaktas vid tillämpning av

1. 97 kap. 6–10 §§ och 102 kap. 10–13 §§ socialförsäkringsbalken,
2. 17 kap. 2 och 8 §§ hälso- och sjukvårdslagen (2017:30),
3. 19 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
4. 2 kap. 7 § och 4 kap. 14 § studiestödslagen (1999:1395), eller
5. 4 kap. 1 § och 8 kap. 2 § 5. 11 kap. 1 §, 12 kap. 1 § och socialtjänstlagen (2001:453). 32 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

54 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte för åtgärder i sådana bostäder som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) och i 9 § 8 och 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte för åtgärder i sådana *särskilda boendeformer och* bostäder som avses i 8 kap. 4 § första stycket och 11 § socialtjänstlagen (2025:000) och i 9 § 8 och 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

55 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2018:649) om förbud mot innehav av berusningsmedel m.m. vid hem för vård eller boende ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag tillämpas vid hem för vård eller boende som drivs av en kommun eller en region. Lagen tillämpas också i sådan enskild verksamhet i form av hem för vård eller boende som har tillstånd enligt 7 kap. 1 § första stycket 1 socialtjänstlagen (2001:453).

Lagen tillämpas inte vid sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen. Lagen tillämpas inte heller vid hem för vård eller boende som Statens institutionsstyrelse driver eller med stöd av 6 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen uppdragit åt en kommun eller en region att driva.

Denna lag tillämpas vid hem för vård eller boende som drivs av en kommun eller en region. Lagen tillämpas också i sådan enskild verksamhet i form av hem för vård eller boende som har tillstånd enligt 26 kap. 1 § 1 socialtjänstlagen (2025:000).

Lagen tillämpas inte vid sådana särskilda boendeformer som avses i 8 kap. 4 § eller 8 kap. 11 § socialtjänstlagen. Lagen tillämpas inte heller vid hem för vård eller boende som Statens institutionsstyrelse driver eller med stöd av 9 kap. 9 § andra stycket socialtjänstlagen uppdragit åt en kommun eller en region att driva.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:987.

56 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Med offentlig aktör avses en statlig eller kommunal myndighet eller en beslutande församling i en kommun eller en region.

Vid tillämpningen av denna lag ska med offentlig aktör jämföras

1. ett sådant offentligt styrt organ som avses i 5 §,
2. en sammanslutning som inrättats särskilt för att tillgodose behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och som består av

a) en eller flera myndigheter eller församlingar enligt första stycket, eller
b) ett eller flera organ enligt 1,

3. privata aktörer som yrkesmässigt bedriver verksamhet som till någon del är offentlig finansierad och som

a) aktören bedriver i egenskap av enskild huvudman inom skolväsendet eller huvudman för en sådan internationell skola som avses i 24 kap. skollagen (2010:800),

b) utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller tandvård enligt tandvårdslagen (1985:125), eller

c) bedrivs enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller utgör personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och

c) bedrivs enligt socialtjänstlagen (2025:000), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller utgör personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och

4. enskilda utbildningsanordnare med tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, och som till största delen har statsbidrag som finansiering av högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller för utbildning på forskarnivå.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2019:995.

57 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning

Härigenom föreskrivs att 11 och 13 §§ lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Ett tillstånd till hemlig dataavläsning får inte avse ett avläsningsbart informationssystem som stadigvarande används eller är särskilt avsett att användas

1. i verksamhet där tystnadsplikt gäller enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen,

2. i verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

2. i verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2025:000), eller

3. av präster inom trossamfund eller av dem som har motsvarande ställning inom sådana samfund, i verksamhet för bikt eller enskild själavård.

13 §

Ett tillträdestillstånd enligt 12 § får inte avse en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas

1. för verksamhet där tystnadsplikt gäller enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen,

2. för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

2. för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2025:000), eller

3. av präster inom trossamfund eller av dem som har motsvarande ställning inom sådana samfund, för bikt eller enskild själavård.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

58 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning

Härigenom föreskrivs att 9, 12 och 16 §§ lagen (2020:616) om verkställighet av ungdomsövervakning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2001:453) har ansvar för den dömda ska utse en särskild handläggare för honom eller henne under verkställigheten.

Socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2025:000) har ansvar för den dömda ska utse en särskild handläggare för honom eller henne under verkställigheten.

12 §

Vid verkställighetsplaneringen ska samverkan ske med socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2001:453) har ansvar för den dömda och vid behov även med andra berörda myndigheter och aktörer.

Vid verkställighetsplaneringen ska samverkan ske med socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2025:000) har ansvar för den dömda och vid behov även med andra berörda myndigheter och aktörer.

16 §

Kriminalvården ska följa upp verkställighetsplanen under verkställigheten. Uppföljningen ska ske minst var åttonde vecka. Vid behov ska verkställighetsplanen ändras.

Vid uppföljningen ska samverkan ske med socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2001:453) har ansvar för den dömda och vid behov även med andra berörda myndigheter och aktörer.

Vid uppföljningen ska samverkan ske med socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2025:000) har ansvar för den dömda och vid behov även med andra berörda myndigheter och aktörer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

59 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Vid tillämpningen av denna lag ska med myndigheter jämföras

1. sådana aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommuner, regioner eller kommunalförbund utövar ett rättsligt bestämmande inflytande enligt 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), och

2. de organ som anges i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen i fråga om de verksamheter som anges där.

Med en myndighet ska också jämföras yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som till någon del är offentligt finansierad och som

1. tillhör skolväsendet, de särskilda utbildningsformerna eller annan pedagogisk verksamhet enligt 1 kap., 24 kap. eller 25 kap. skollagen (2010:800),

2. utgör hälso- och sjukvård eller tandvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller tandvårdslagen (1985:125), eller

3. bedrivs enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller utgör personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

3. bedrivs enligt socialtjänstlagen (2025:000), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade eller utgör personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

60 Förslag till lag om ändring i lagen (2021:530) om informationssamtal

Härigenom föreskrivs att 1 och 7 §§ lagen (2021:530) om informationssamtal ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller för sådana informationssamtal som avses i 5 kap. 3 a § socialtjänstlagen (2001:453) och som hålls med föräldrar som inte är överens i frågor om vårdnad, boende eller umgänge.

Om en förälder begär informationssamtal, ska socialnämnden erbjuda föräldrarna samtal.

7 §

I informationssamtalen ska föräldrarna få relevant information som syftar till att de ska hitta den lösning som är bäst för barnet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Föräldrarna ska också erbjudas samarbetssamtal enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 socialtjänstlagen (2001:453), om det inte är olämpligt, och efter behov erbjudas eller vägledas till *stöd och hjälp* i annan form.

I informationssamtalen ska föräldrarna få relevant information som syftar till att de ska hitta den lösning som är bäst för barnet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Föräldrarna ska också erbjudas samarbetssamtal enligt 13 kap. 6 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000), om det inte är olämpligt, och efter behov erbjudas eller vägledas till *insatser* i annan form.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

61 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

Bestämmelserna i denna lag får tillämpas på vårdgivares behandling av personuppgifter enligt patientdatalagen (2008:355).

Bestämmelserna i denna lag får också tillämpas på omsorgsgivares behandling av omsorgsmottagares personuppgifter enligt lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten för dokumentation

1. enligt 11 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453), eller 1. enligt 14 kap. 3 och 7 §§ socialtjänstlagen (2025:000), eller

2. enligt 21 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Andra stycket gäller dock bara om dokumentationen förs för varje omsorgsmottagare för sig.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

62 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:948)
 med kompletterande bestämmelser till
 Bryssel II-förordningen

Härigenom föreskrivs att 13 § lagen (2022:948) med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

En fråga om godkännande av en placering av ett barn i Sverige enligt artikel 82 i Bryssel II-förordningen prövas av socialnämnden i den kommun där barnet avses bli placerat.

I 6 kap. 11 a § socialtjänstlagen (2001:453) anges förutsättningarna för att godkänna en placering i Sverige.	I 22 kap. 17 § socialtjänstlagen (2025:000) anges förutsättningarna för att godkänna en placering i Sverige.
---	--

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

63 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:704) om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2023:704) om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Med en *offentlig aktör* avses i denna lag

1. en statlig eller kommunal myndighet,
2. en beslutande församling i en kommun eller region,
3. en sammanslutning som inrättats särskilt för att tillgodose behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och som består av
 - a) en eller flera myndigheter eller församlingar som anges i 1 och 2, eller
 - b) ett eller flera organ enligt andra stycket,
4. en privat aktör som yrkesmässigt bedriver verksamhet som till någon del är offentligt finansierad och som
 - a) aktören bedriver i egenskap av enskild huvudman inom skolväsendet eller huvudman för en sådan internationell skola som avses i 24 kap. skollagen (2010:800),
 - b) utgör hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller tandvård enligt tandvårdslagen (1985:125),
 - c) bedrivs enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller
 - d) utgör personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, eller
5. en enskild utbildningsanordnare med tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina, och som till största delen har statsbidrag som finansiering av högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå eller av utbildning på forskarnivå.

Med en offentlig aktör avses i denna lag även en sådan juridisk person som tillgodoser behov i det allmännas intresse, under förutsättning att behovet inte är av industriell eller kommersiell karaktär, och

- a) som till största delen är finansierad av staten, en kommun, en region eller någon av de offentliga aktörer som avses i första stycket 1–4,
- b) vars verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, en

1. som till största delen är finansierad av staten, en kommun, en region eller någon av de offentliga aktörer som avses i första stycket 1–4,
2. vars verksamhet står under kontroll av staten, en kommun, en

region eller någon av de offentliga aktörer som avses i första stycket 1–4, eller

c) i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än halva antalet ledamöter är utsedda av staten, en kommun, en region eller någon av de offentliga aktörer som avses i första stycket 1–4.

region eller någon av de offentliga aktörer som avses i första stycket 1–4, eller

3. i vars styrelse eller motsvarande ledningsorgan mer än halva antalet ledamöter är utsedda av staten, en kommun, en region eller någon av de offentliga aktörer som avses i första stycket 1–4.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

64 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 §, 3 kap. 1 §, 5 kap. 2 § och 6 kap. 1 § lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

I denna lag finns bestämmelser om förutsättningarna och förfarandet för att bevilja ett barn skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare, när barnet har två vårdnadshavare och den andra vårdnadshavaren inte samtycker till insatsen.

I 6 kap. 6 d § socialtjänstlagen (2001:453) finns bestämmelser om att ett barn får beviljas en sådan insats om vårdnadshavarna samtycker till det.

I 22 kap. 5 § socialtjänstlagen (2025:000) finns bestämmelser om att ett barn får beviljas en sådan insats om vårdnadshavarna samtycker till det.

3 kap.

1 §

Om en vårdnadshavare beviljas skyddat boende enligt socialtjänstlagen (2001:453) och det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas, får även barnet beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren.

Om en vårdnadshavare beviljas skyddat boende enligt socialtjänstlagen (2025:000) och det finns en direkt eller indirekt risk för att barnets säkerhet äventyras eller hälsa skadas, får även barnet beviljas en sådan insats för placering tillsammans med vårdnadshavaren, trots att det inte finns samtycke från den andra vårdnadshavaren.

5 kap.

2 §¹

Placeringen ska anses påbörjad när barnet har kommit till ett skyddat boende efter ett beslut om insatsen enligt 3 kap. eller ett beslut om en omedelbar sådan insats enligt 4 kap.

För placeringens innehåll och utformning gäller bestämmelserna i detta kapitel och i socialtjänstlagen (2001:453).

¹ Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

6 kap.**1 §**

När ett barn har beviljats skyddat boende enligt 3 kap. eller en omedelbar sådan insats enligt 4 kap. får den vårdnadshavare som barnet placeras tillsammans med ensam bestämma om

1. en hälsoundersökning enligt lagen (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet,

2. insatser i öppna former enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) med anledning av insatsen skyddat boende, och 2. insatser i öppna former enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000) med anledning av insatsen skyddat boende, och

3. val och byte av skolenhet eller förskoleenhet med anledning av placeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

65 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:246)
 om ändring i lagen (2022:913) om
 sammanhållen vård- och omsorgs-
 dokumentation

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § lagen (2022:913) om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation i stället för lydelsen enligt lagen (2024:246) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2024:246

1 kap.

1 §

I denna lag används följande uttryck med nedan angiven betydelse.

Uttryck	Betydelse
EU:s dataskyddsförordning	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).
Hälso- och sjukvård	Verksamhet som avses i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), tandvårdslagen (1985:125), lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, smittskyddslagen (2004:168), lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m., lagen (2019:1297) om koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter, lagen (2024:237) om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen, den upphävda lagen (1944:133) om kastrering samt den upphävda lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall.
Insatser för äldre personer eller personer med funktionsnedsättning	Insatser 1. enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) som avses i 3 kap. 6 § första stycket samma lag och som lämnas till äldre personer eller personer med funktionsnedsättning, 2. enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen som avses i 5 kap. 5 och 7 §§ samma lag, 3. enligt 4 kap. 2 a § socialtjänstlagen, eller 4. enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Omsorgsgivare	Myndighet i kommun eller region som har ansvar för eller utför insatser för äldre personer eller personer med funktionsnedsättning samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som utför sådana insatser.
Omsorgsmottagare	Person som fått eller får insatser för äldre personer eller personer med funktionsnedsättning eller som fått eller får behovet av sådana insatser bedömda.
Patient	Person som fått, får eller är registrerad för att få hälso- och sjukvård.
Sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation	Ett elektroniskt system som gör det möjligt för en vårdgivare eller omsorgsgivare att ge eller få tillgång, genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande, till personuppgifter hos andra vårdgivare eller omsorgsgivare.
Vårdgivare	Statlig myndighet, region och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvård som myndigheten, regionen eller kommunen har ansvar för samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvård.

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

I denna lag används följande uttryck med nedan angiven betydelse.

Uttryck	Betydelse
EU:s dataskyddsförordning	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).
Hälso- och sjukvård	Verksamhet som avses i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), tandvårdslagen (1985:125), lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lagen (1991:1129) om

rättspsykiatrisk vård, smittskyddslagen (2004:168), lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m., lagen (2019:1297) om koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter, lagen (2024:237) om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen, den upphävda lagen (1944:133) om kastrering samt den upphävda lagen (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall.

Insatser för äldre personer eller personer med funktionsnedsättning

Insatser

1. enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:000) som avses i 8 kap. 1 § samma lag och som lämnas till äldre personer eller personer med funktionsnedsättning,

2. enligt 11 kap. 1 § socialtjänstlagen som avses i 8 kap. 3, 4, 10 och 11 §§ samma lag,

3. enligt 11 kap. 5 § socialtjänstlagen som avser hemtjänst till äldre personer, eller

4. enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Omsorgsgivare

Myndighet i kommun eller region som har ansvar för eller utför insatser för äldre personer eller personer med funktionsnedsättning samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som utför sådana insatser.

Omsorgsmottagare

Person som fått eller får insatser för äldre personer eller personer med funktionsnedsättning eller som fått eller får behovet av sådana insatser bedömda.

Patient

Person som fått, får eller är registrerad för att få hälso- och sjukvård.

Sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation

Ett elektroniskt system som gör det möjligt för en vårdgivare eller omsorgsgivare att ge eller få tillgång, genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande, till personuppgifter hos andra vårdgivare eller omsorgsgivare.

Vårdgivare

Statlig myndighet, region och kommun i fråga om sådan hälso- och sjukvård som myndigheten, regionen eller kommunen har ansvar för samt annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvård.

66 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 15 § lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2024:506

Föreslagen lydelse

3 kap.

15 §

En månad ska räknas som överhoppningsbar tid om sökanden under månaden inte har haft den minsta inkomst av förvärvsarbete per månad som krävs för att uppfylla ett inkomstvillkor och månaden till övervägande del innehåller tid då sökanden har

1. varit förhindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom,
2. vårdat eget barn som inte har fyllt två år eller vårdat adoptivbarn i två år efter barnets ankomst i familjen,
3. fått graviditetspenning enligt socialförsäkringsbalken,
4. fått föräldrapenningsförmån enligt socialförsäkringsbalken,
5. fått närståendepennning enligt socialförsäkringsbalken,
6. genomgått militär utbildning som rekryt inom Försvarsmakten,
7. tjänstgjort enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt,
8. haft uppdrag av socialnämnden att ta emot barn i ett sådant hem som avses i 6 kap. 6 § första och tredje styckena socialtjänstlagen (2001:453) samt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, om uppdraget, på socialnämndens begäran, har varit av sådan omfattning att sökanden har varit tvungen att helt avstå från arbete och mottagandet inte har bedrivits yrkesmässigt,
8. haft uppdrag av socialnämnden att ta emot barn i ett sådant hem som avses i 22 kap. 2 § första stycket och 4 § första stycket socialtjänstlagen (2025:000) samt 9 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, om uppdraget, på socialnämndens begäran, har varit av sådan omfattning att sökanden har varit tvungen att helt avstå från arbete och mottagandet inte har bedrivits yrkesmässigt,
9. haft biståndsarbete utomlands som Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) eller någon annan statlig myndighet har stått för lönekostnaderna för,
10. haft arbete som arbetsgivaren har finansierat med särskilt anställningsstöd,
11. varit förhindrad att arbeta på grund av ett beslut enligt smittskyddslagen (2004:168) eller livsmedelslagen (2006:804) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av livsmedelslagen, dock inte när det är fråga om hälsokontroll vid inresa enligt 3 kap. 8 § smittskyddslagen eller avspärrning enligt 3 kap. 10 § smittskyddslagen,
12. tvångsvårdats enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
13. varit förhindrad att arbeta på grund av frihetsberövande inom kriminalvårdens område, eller

14. vistats utomlands när sökanden har följt med sin make, maka eller sambo vid dennes arbete i utlandet, under förutsättning att makens, makans eller sambons arbetsgivare har sitt säte i Sverige och att lönen betalas ut från Sverige.

67 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:515) om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknads-politiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i stället för lydelsen enligt lagen (2024:515) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2024:515

Föreslagen lydelse

5 §

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av sådana intyg som visar rätten att med bibehållen arbetslöshetsersättning söka arbete i något annat land,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmättningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. socialtjänstlagen (2025:000),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, och

8. Utbetalningsmyndighetens verksamhet.

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

68 Förslag till lag om ändring i lagen (2024:562) om ändring i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott i stället för lydelsen enligt lagen (2024:562) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2024:562

Föreslagen lydelse

5 §

Ett tillstånd till hemlig kameraövervakning får inte avse

1. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som tystnadsplikt gäller för enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen,

2. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuk-sköterskor, psykologer, psyko-terapeuter eller av familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

2. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuk-sköterskor, psykologer, psyko-terapeuter eller av familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2025:000), eller

3. en plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas av präster inom trossamfund eller av dem som har motsvarande ställning inom sådana samfund, för bikt eller enskild själavård.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1 Ändring i regeringens förslag till socialtjänstlag

*Regeringens förslag**Utskottets förslag***17 kap.**

8 §

Personakter som har tagits om hand av Inspektionen för vård och omsorg ska förvaras avskilda hos arkivmyndigheten i den kommun där akterna omhändertagits. Personakterna ska bevaras i minst två år från det att de kom in till arkivmyndigheten. Handlingar som avses i 4 § får inte gallras. En myndighet som har hand om en omhändertagen personakt har samma skyldighet att lämna en uppgift ur akten som den som var ansvarig för akten före omhändertagandet, om en uppgift ur akten begärs.

Personakter som har tagits om hand av Inspektionen för vård och omsorg ska förvaras avskilda hos arkivmyndigheten i den kommun där akterna omhändertagits. Personakterna ska bevaras i minst två år från det att de kom in till arkivmyndigheten. Handlingar som avses i 4 och 5 §§ får inte gallras. En myndighet som har hand om en omhändertagen personakt har samma skyldighet att lämna en uppgift ur akten som den som var ansvarig för akten före omhändertagandet, om en uppgift ur akten begärs.

33 kap.

2 §

Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som den enskilde har fått enligt 12 kap. 1 § endast om det har lämnats

Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som den enskilde har fått enligt 12 kap. 1 § endast

1. som förskott på en förmån eller ersättning,

2. till den som är indragen i en arbetskonflikt, eller

3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

1. om det har lämnats

a) som förskott på en förmån eller ersättning,

b) till den som är indragen i en arbetskonflikt, eller

c) till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar, och

2. om beslutet om bistånd

a) har meddelats genom ett skriftligt beslut som har delgetts den enskilde, och

b) har innehållit uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsskyldighet.

3 §

Socialnämnden får kräva tillbaka ekonomiskt bistånd som har lämnats enligt 12 kap. 2 § om beslutet om bistånd

1. har getts under villkor om återbetalning,

2. har meddelats genom ett skriftligt beslut som har delgetts den enskilde, och

3. har innehållit uppgifter om den eller de omständigheter enligt 2 § som utgör grund för återbetalningsskyldighet.

3. har innehållit uppgifter om den eller de omständigheter som utgör grund för återbetalningsskyldighet.

4 §

Socialnämnden får väcka talan hos förvaltningsrätten om den enskilde inte frivilligt

1. betalar tillbaka ekonomiskt bistånd i enlighet med 1–3 §§, eller

2. ersätter kommunen för sådana utgifter som kommunen har haft enligt 32 kap. 2 § första stycket eller 3 § första stycket.

2. ersätter kommunen för sådana utgifter som kommunen har haft enligt 32 kap. 2 § första eller andra stycket eller 3 § första stycket.

6 §

Socialnämnden får besluta att helt eller delvis avstå från ett krav på ersättning som avses i 1–3 §§ och i 32 kap. 2 § första stycket eller 3 § första stycket.

Socialnämnden får besluta att helt eller delvis avstå från ett krav på ersättning som avses i 1–3 §§ och i 32 kap. 2 § första eller andra stycket eller 3 § första stycket.

35 kap

2 §

Beslut av Inspektionen för vård och omsorg får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i ärenden om

1. omhändertagande av personakt enligt 17 kap. 7 §,

2. tillstånd enligt 26 kap. 1 §,

3. föreläggande enligt 28 kap. 5, 8, 9 eller 10 §,

4. förbud och återkallelse av tillstånd enligt 28 kap. 10, 11 eller 12 §, och

4. förbud och återkallelse av tillstånd enligt 28 kap. 11, 12 eller 13 §, och

5. överflyttning av ärende enligt 29 kap. 11 §.

I fråga om överklagande av Inspektionen för vård och omsorgs beslut när det gäller utlämnande av handling i en personakt i enskild verksamhet enligt 17 kap. 6 § gäller i tillämpliga delar 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Andra beslut av Inspektionen för vård och omsorg enligt denna lag får inte överklagas.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
2. Genom lagen upphävs socialtjänstlagen (2001:453).
3. Bestämmelsen i 14 kap. 9 § första stycket tillämpas inte på beslut om insatser som gäller tills vidare och som har fattats före ikraftträdandet.
4. Tillstånd eller förbud som har beslutats enligt den upphävda lagen gäller som tillstånd eller förbud enligt denna lag.

5. Den upphävda lagen gäller fortfarande för

a) återkrav av ekonomiskt bistånd som beviljats före ikraftträdandet, och

b) ersättningskrav för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap. 1 § första eller andra stycket den lagen.

5. Den upphävda lagen gäller fortfarande vid prövningen av ett överklagande av ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

6. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska ska även i fortsättningen få använda titeln trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659), dock längst till och med den 30 juni 2033.

7. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska får utses att vara fast omsorgskontakt, trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659), dock längst till och med den 30 juni 2033

6. Den upphävda lagen gäller fortfarande vid prövningen av ett överklagande av ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

7. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska ska även i fortsättningen få använda titeln trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659), dock längst till och med den 30 juni 2033.

8. Den som vid ikraftträdandet är tillsvidareanställd med yrkestiteln undersköterska får utses att vara fast omsorgskontakt, trots att han eller hon saknar ett sådant bevis som avses i 4 kap. 5 a § patientsäkerhetslagen (2010:659), dock längst till och med den 30 juni 2033.

2 Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

3 §¹

Utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 ska av Migrationsverket tilldelas en plats på ett asylboende. För utlänningar som avses i 1 § första stycket 2 ska Migrationsverket erbjuda en plats på ett asylboende eller anvisa en kommun som ska ordna boendet.

Första stycket gäller inte ensamkommande barn som avses i 1 § första stycket 1 och 2. För dessa barn ska Migrationsverket i stället anvisa en kommun som ska ordna boendet. När Migrationsverket anvisat en kommun ska det anses att barnet vistas i den kommunen i den mening som avses i 2 a kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Första stycket gäller inte ensamkommande barn som avses i 1 § första stycket 1 och 2. För dessa barn ska Migrationsverket i stället anvisa en kommun som ska ordna boendet. När Migrationsverket anvisat en kommun ska det anses att barnet vistas i den kommunen i den mening som avses i 29 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:000).

En kommun som har anvisats att ta emot ett ensamkommande barn får placera barnet i ett boende i en annan kommun endast om

1. kommunerna har ingått en överenskommelse om placeringen,
2. placeringen sker med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller med stöd av socialtjänstlagen i fråga om barn med motsvarande vårdbehov, eller
3. det med hänsyn till barnets vårdbehov finns synnerliga skäl.

¹ Senaste lydelse 2025:57.

BILAGA 4

Civilutskottets yttrande 2024/25:CU4y

En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter

Till socialutskottet

Socialutskottet har gett civilutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör civilutskottets beredningsområde.

Civilutskottet begränsar sitt yttrande över propositionen och följd-motionerna till förslagen i följdmotionerna 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 9 och 15. Civilutskottet föreslår att socialutskottet avstyrker motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (V, MP).

Utskottets överväganden

En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter

Bakgrund

Regeringen har överlämnat propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (prop. 2024/25:89) till riksdagen. Regeringen föreslår i propositionen att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen. Socialutskottet har gett civilutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och de motioner som väckts med anledning av den i de delar som berör civilutskottets beredningsområde.

Propositionen

Socialnämnden ska medverka i samhällsplaneringen och bidra till en god samhällsmiljö och goda förhållanden

I propositionen föreslår regeringen att nuvarande bestämmelser om att socialnämnden ska medverka i samhällsplaneringen samt att socialnämnden ska skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden ska föras över till den nya socialtjänstlagen. Det ska vidare tydliggöras att socialnämndens ansvar att ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden också omfattar personer med funktionsnedsättning.

I den utredning som bl.a. ligger till grund för propositionen föreslås att det införs krav i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, på att kommuner vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter samt att översiktsplaner ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.¹ I propositionen bedömer dock regeringen att det inte finns skäl att införa de föreslagna lagändringarna och anför följande (prop. s. 260):

Kommunen har enligt plan- och bygglagen ansvar för planering, utformning och utveckling av den fysiska miljön. Av 1 kap. 1 § PBL framgår att lagen innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Vidare innehåller plan- och bygglagen bestämmelser om vilka allmänna intressen och enskilda intressen som ska beaktas vid prövning av frågor enligt lagen, bl.a. vid planläggning. Av 2 kap. 3 § PBL framgår bl.a. att planläggningen ska främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper. Av 3 kap. 1 och 2 §§ PBL framgår vidare att varje kommun ska

¹ Se betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47).

ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen och som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Regeringen konstaterar att det av plan- och bygglagen redan framgår att sociala utgångspunkter ska beaktas vid planering och andra ärenden enligt lagen. Regeringen bedömer, i likhet med bl.a. *Fastighetsägarna* och *SKR*, att de föreslagna bestämmelserna inte kommer att leda till den skillnad som eftersträvas när det gäller socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen. Regeringen anser därför att de av utredningen föreslagna bestämmelserna inte bör införas.

Socialtjänsten ska arbeta förebyggande

I propositionen konstaterar regeringen att socialtjänstens förebyggande arbete behöver lyftas fram. Därför föreslår regeringen en ny övergripande bestämmelse som tydligt slår fast vikten av ett förebyggande arbetssätt (se 4 § förslag till socialtjänstlag). Syftet med förslaget är bl.a. att skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt förebyggande arbete inom socialtjänsten och att tydliggöra socialtjänstens uppdrag och ansvar för det arbetet. Bestämmelsen ska i likhet med utredningens förslag vara en del av socialtjänstlagens mål. Det markerar bestämmelsens övergripande karaktär och dess betydelse för att uppnå socialtjänstens mål. De övergripande målen är och ska vara vägledande för all verksamhet inom socialtjänsten.

När det gäller socialtjänstens förebyggande arbete i samverkan med andra aktörer konstaterar regeringen att en sådan samordning krävs inom vissa områden. Det kan t.ex. handla om samverkan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården för att exempelvis förebygga psykisk ohälsa och skadligt bruk eller beroende. Vidare konstateras att socialtjänsten och Kronofogdemyndigheten kan behöva samverka för att exempelvis förebygga avhysningar av barnfamiljer och på så sätt förebygga hemlöshet (se prop. s. 210 f.)

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att den ska återkomma med ett lagförslag som innebär att det införs krav i plan- och bygglagen på att kommuner vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter samt att översiktsplaner ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att införa ett krav i plan- och bygglagen om att alltid rådfråga socialtjänsten om sociala aspekter vid samhällsplanering. Motionärerna anför att socialtjänstens kompetens måste tas till vara i kommuners samhällsplanering och att utredningens förslag om att komplettera plan- och bygglagen bör genomföras. I samma motions yrkande 15 föreslås vidare ett tillkännagivande till regeringen om att det ska bli obligatoriskt för Kronofogden, hyresvärdar och socialtjänsten att samverka för att förhindra vräkningar. Motionärerna menar att det ofta går att förhindra

vräkningar genom att föra en dialog mellan hyresvärdar och hyresgäster, och därför krävs det en obligatorisk samverkan.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet begränsar sitt yttrande över propositionen och följdmotionerna till förslagen i motionerna 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkandena 9 och 15.

Som regeringen redovisar i propositionen har kommuner enligt plan- och bygglagen ansvar för planeringen, utformningen och utvecklingen av den fysiska miljön. Som även konstateras innehåller den nuvarande plan- och bygglagen bestämmelser om bl.a. planläggning av mark och vatten samt bestämmelser om vilka allmänna och enskilda intressen som ska beaktas vid prövning av frågor enligt lagen. Det framgår vidare av lagen att planläggningen ska främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper. Varje kommun ska även ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen och som anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

I likhet med regeringen anser utskottet att det av plan- och bygglagen redan framgår att sociala utgångspunkter ska beaktas vid planering och andra ärenden enligt lagen. Civilutskottet delar därför regeringens bedömning att de bestämmelser som utredningen föreslagit inte bör införas. Civilutskottet anser således att socialutskottet bör avstyrka motionerna 2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 3 och 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 9.

Som redovisats ovan föreslår regeringen i propositionen att en ny bestämmelse införs där socialtjänstens förebyggande arbete lyfts fram. Syftet med förslaget är bl.a. att skapa bättre förutsättningar för ett långsiktigt förebyggande arbete inom socialtjänsten och att tydliggöra socialtjänstens uppdrag och ansvar för det arbetet. I propositionen konstaterar regeringen att det förebyggande arbetet även kräver att socialtjänsten samarbetar med andra aktörer, däribland Kronofogdemyndigheten för att förebygga avhysningar. Mot den bakgrunden ser civilutskottet inte skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att samverkan mellan Kronofogdemyndigheten, socialtjänsten och hyresvärdar ska bli obligatorisk. Civilutskottet anser därför att socialutskottet bör avstyrka även motion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 15.

Stockholm den 8 april 2025

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Lars Beckman (M), Anna-Belle Strömberg (S), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Märta Stenevi (MP), Helene Odenjung (L), Mats Hellhoff (SD), Markus Kallifatides (S), Adam Reuterskiöld (M) och Jessica Rodén (S).

Avvikande meningar

1. En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (V)

Malcolm Momodou Jallow (V) anför:

Utredningen som ligger till grund för propositionen föreslår att det införs krav i plan- och bygglagen på att kommuner vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter samt att översiktsplaner ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön (SOU 2020:47). I propositionen har regeringen dock gjort bedömningen att bestämmelserna inte bör införas. I likhet med en majoritet av remissinstanserna anser jag att ett införande av de nämnda kraven i plan- och bygglagen vore ett bra steg. Socialtjänsten behöver ett tydligare mandat att medverka i samhällsplaneringen, och kommuner tar i dag inte i tillräcklig utsträckning vara på socialtjänstens kompetens i planeringen.

Regeringen bör därför återkomma med ett förslag om att införa krav i plan- och bygglagen på att kommuner vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter samt att översiktsplaner ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön. Därmed anser jag att socialutskottet ska föreslå ett tillkännagivande till regeringen med den innebörden, och således tillstyrka motion 2024/25:3337 (V) yrkande 3.

2. En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (MP)

Märta Stenevi (MP) anför:

Socialtjänstens kompetens måste tas till vara i kommunens samhällsplanering, och då särskilt när det gäller bostadsbyggandet. För att främja jämlika uppväxtvillkor och motverka boendesegregation, hemlöshet och annan social utsatthet anser jag, i likhet med den utredning som ligger till grund för propositionen, att det bör införas krav i plan- och bygglagen på att socialtjänsten alltid ska rådfrågas om sociala aspekter vid samhällsplanering. Jag anser därför att socialutskottet ska föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om det. Socialutskottet bör således tillstyrka motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 9.

Socialtjänsten kan i dag erbjuda olika stödinsatser till en hyresgäst som inte har betalat hyran om den uteblivna hyresbetalningen beror på sociala problem, såsom missbruk eller psykisk ohälsa. Det går dessutom att förhindra flera vräkningar genom att hyresvärdar och hyresgäster för en dialog. För att det ska kunna ske i en större utsträckning behöver den frivilliga samverkan mellan Kronofogdemyndigheten och socialtjänsten stärkas. För att förhindra

vräkningar där barn är inblandade bör den samverkan mellan Kronofogdemyndigheten, hyresvärdar och socialtjänsten som nu är frivillig bli obligatorisk. Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ. Jag anser därför att socialutskottet ska föreslå att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen om det som anförts ovan. Socialutskottet bör således tillstyrka motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 15.

BILAGA 5

Utbildningsutskottets yttrande 2024/25:UbU6y

En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter

Till socialutskottet

Socialutskottet har gett utbildningsutskottet tillfälle att senast den 8 april 2025 yttra sig över proposition 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter och skyldigheter och följdmotioner i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 1 i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet föreslår att socialutskottet avstyrker det nämnda motionsyrkandet.

I yttrandet finns en avvikande mening (MP).

Utskottets överväganden

Propositionen

Sammanfattning

Regeringen föreslår i propositionen att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen. Förslagen syftar enligt regeringen till att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst.

I propositionen föreslås bl.a. att det av de övergripande målen för socialtjänsten ska framgå att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig, att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde och att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen. Propositionen innehåller även förslag om att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet.

Regeringen föreslår för att socialtjänsten ska kunna nå fler på ett enklare sätt och i ett tidigare skede även att socialnämnden ska få befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning. Det föreslås även att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Därutöver föreslås en uppgiftsskyldighet som innebär att socialnämnden kan begära uppgifter från utförare inom socialtjänsten för bl.a. kvalitetssäkring och uppföljning.

Regeringen anger vidare att vissa bestämmelser omformuleras i enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) för att stärka barns rättigheter. Propositionen innehåller också förslag och bedömningar som bl.a. medför att orosanmälningar om barn blir sökbara. Det görs också en övergripande språklig och redaktionell modernisering av socialtjänstlagen för att den ska bli mer överskådlig och lättare att tillämpa.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

I propositionen anges att det i dag av 3 kap. 3 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår att det inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Regeringen föreslår att denna bestämmelse ska föras över till den nya socialtjänstlagen oförändrad i sak. Bestämmelsen syftar till att framhålla hur viktigt det är att upprätthålla en hög kompetens och att välja personer med lämplig bakgrund och personlighet för yrken inom socialtjänsten. Enligt regeringen är detta av central betydelse för socialtjänstens möjligheter att erbjuda insatser av god kvalitet. Socialtjänsten behöver med sina vitt skilda uppgifter personal med skiftande utbildning och erfarenhet.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP) yrkande 1 framför motionärerna att de anser att en specialistutbildning för socionomer bör införas. Enligt motionärerna finns det behov av en ny yrkesexamen för socionomer för att möta ambitionshöjningen i en kommande socialtjänstlag.

Kompletterande information

Utredningen om en översyn av socionomexamen

Utredningen om en översyn av socionomexamen presenterade betänkandet En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) i februari 2025. Utredningens ursprungliga direktiv angav att en översyn av examensmålen för socionomexamen skulle göras, bl.a. utifrån kunskapsbehov för att kunna förebygga ungdomsbrottslighet. Därefter utvidgades uppdraget till att ta ställning till om målen i examensbeskrivningen behövde ändras för att bättre anpassa utbildningen efter dagens samhällsutmaningar och kompetensbehov. Utredningen skulle också kartlägga vilka möjligheter som finns inom högskolan att specialisera sig inom olika kunskapsområden.

I betänkandet anges att utredningens förslag innebär en bred reformering av socionomprogrammet. I denna ingår att programmets karaktär av generalistutbildning bibehålls, men med tydligare ramar för bärande delar i programmet. Enligt utredningen stärker detta förutsättningarna för progression i utvecklingen av studenternas ämnesmässiga, professionella och vetenskapliga kunskaper. Vidare framförs att tydligare ramar även ökar likvärdigheten mellan socionomprogrammen vid olika lärosäten, och därmed även likvärdigheten i socionomernas kunskaper. Utredningen menar även att glappet mellan socionomprogrammen och den yrkesverklighet som de förbereder för behöver minska.

Sammantaget anges utredningens förslag syfta till att

- rikta uppmärksamhet mot aktuella samhällsutmaningar som socionomer möter i sin yrkesutövning och som kommer att finnas kvar under över-skådlig tid
- ge tydligare stadga åt socionomprogrammet genom att synliggöra och stärka förutsättningarna för tre av programmets centrala delar: huvudområdet socialt arbete (som kunskapsfält och tillämpningsområde), utbildningen i juridik och den verksamhetsförlagda utbildningen
- ge ökad tyngd åt färdighetsträningen inom programmet.

När det gäller frågan om möjligheter till påbyggnad och specialisering efter grundutbildningen anger utredningen att de flesta masterprogrammen har en generell inriktning mot socialt arbete, men att det finns några få undantag. Det finns även påbyggnadsprogram som hälso- och sjukvårdskuratorprogram, psykoterapeutprogram samt lokala program som t.ex. kompletterande socionomutbildning för personer med utländsk examen i socialt arbete eller

socialpedagogiskt arbete inom funktionshinderspolitiken. Vid ett antal lärosäten finns även uppdragsutbildningar i socialt arbete samt fristående kurser i bl.a. socialt arbete.

Utredningen lämnar i ett särskilt kapitel ett antal förslag utanför sina direktiv. Bland annat föreslår den att regeringen tillsätter ytterligare en utredning om socionomutbildningen som arbetar vidare utifrån betänkandets förslag och överväganden. Utredningen föreslår att en sådan utredning får i uppdrag att utreda frågan om hur en förlängd socionomutbildning, som avslutas med en examen på avancerad nivå, kan svara mot de kompetensbehov som framför allt yrkesverksamma socionomer har, och även mot de kompetensbehov som finns inom högskolan. Utredningen menar att som en del i uppdraget kan en sådan utredning även behöva analysera det förslag på ny yrkesexamen på avancerad nivå som den s.k. skuggutredningen presenterade i november 2024 samt göra en samlad analys av yrkesverksamma socionomers kompetensförsörjning.

Utredningens betänkande har remitterats. Sista datum för remissvar är den 12 juni 2025.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen i propositionen föreslår att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande socialtjänstlagen, i syfte att skapa en långsiktigt hållbar, mer förebyggande och kunskapsbaserad socialtjänst. Det föreslås bl.a. att socialtjänstens verksamhet ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Utskottet noterar att det i den nuvarande lagen finns en bestämmelse som anger att det inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet och att regeringen föreslår att denna bestämmelse ska flyttas över till den nya lagen.

När det gäller motionärernas yrkande om behov av att införa en specialistutbildning och en ny yrkesexamen för socionomer i syfte att möta ambitionshöjningen i en kommande socialtjänstlag har utskottet uppmärksammat att frågan om socionomers utbildning och examen nyligen har behandlats i Utredningen om en översyn av socionomexamen. Förutom att utredningen presenterar ett antal förslag på utveckling av den nuvarande socionomutbildningen framför utredningen även att det finns behov av att ytterligare utreda vissa särskilda frågor, däribland ett förslag om en ny yrkesexamen på avancerad nivå.

Den nämnda utredningens betänkande En socionomutbildning i tiden (SOU 2025:27) remissbehandlas för närvarande. Enligt utskottets mening bör beredningen av utredningens förslag avvaktas. Utskottet ser därmed ingen anledning att föreslå någon åtgärd med anledning av det nämnda yrkandet om förändringar av socionomutbildningen och socionomexamen. Utbildningsutskottet föreslår därför att socialutskottet avstyrker motion 2024/25:3339 (MP) yrkande 1.

Stockholm den 8 april 2025

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Rose-Marie Carlsson (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD) och Camilla Hansén (MP).

Avvikande mening

En förebyggande socialtjänst — för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (MP)

Camilla Hansén (MP) anför:

Jag välkomnar ansatsen att den nya socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Det hade dock varit önskvärt med en analys av hur denna ambitionshöjning påverkar krav och arbetsbelastning för de som arbetar i socialtjänsten, såsom socionomer och socialsekreterare. Jag vill med anledning av det uppmärksamma ett förslag från en s.k. skuggutredning från bl.a. Förbundet Sveriges Socionomutbildningar. I denna utredning uppmärksammas behovet av att komplettera grundutbildningen med vidareutbildning på avancerad nivå och utredningen föreslår att en ny yrkesexamen införs, benämnd specialistsocionom. Utbildningen för denna examen skulle omfatta minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå och rikta sig till personer med minst ett års yrkeserfarenhet. Detta skulle därmed kunna svara mot ett behov av vidareutbildning inom hela det sociala arbetets verksamhetsfält och innebära att fler socionomer är bättre rustade för de utmaningar som samhället och det sociala arbetet står inför. Enligt min mening bör en specialistutbildning och en ny yrkesexamen för socionomer införas.

Därmed anser jag att utbildningsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3339 yrkande 1.